

A Jack of All Trades?

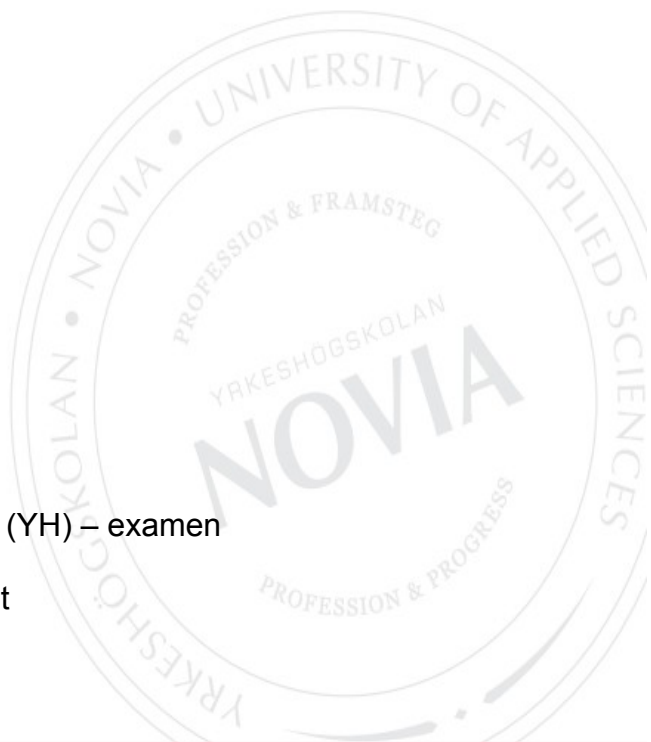
av Olof Englund

*“A jack of all trades is a master of none
but oftentimes better than a master of one”*

Examensarbete för Dramainstruktörs (YH) – examen

Utbildningsprogrammet för Scenkonst

Vasa 2019

EXAMENSARBETE

Författare: Olof Englund

Utbildningsprogram och ort: Scenkonst, Vasa

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Drama och teater

Handledare: Grete Sneltvedt

Titel: A Jack of All Trades?

Datum 26.5.2019

Sidantal 53

Bilagor 5

Abstrakt

I detta examensarbete försöker jag ge studerande på Novias Scenkonstlinje en bild av möjliga arbetsuppgifter som väntar en dramainstruktör efter studierna. Ett år av olika projekt på dramafältet delar jag in i fem områden: dramapedagogik, skådespeleri, ljus, dans och regi. Jag beskriver det jag gjort och söker efter en eller flera gemensamma nämnare som skulle beskriva mitt sätt att arbeta. Speciellt mitt dramapedagogiska arbete visar sig reflektera värderingar där stärkande av deltagarnas personliga välmående genom skapande står i fokus.

Språk: Svenska

Nyckelord: arbetsliv, dramapedagogik, skådespeleri, regi

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Olof Englund

Koulutus ja paikkakunta: Scenkonst, Vasa

Suuntautumisvaihtoehto: Draama ja teatteri

Ohjaaja: Grete Sneltvedt

Nimike: A Jack of all trades?

Päivämäärä 26.5.2019

Sivumäärä 53

Liitteet 5

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä pyrin antamaan opiskelijoille Novian scenkonst-ohjelmassa kuva mahdollisista työtehtävistä, jotka odottavat draamaopettajaa opintojen jälkeen. Vuosi erilaisten draama-alan hankkeiden osalta jaan viiteen alueeseen: draamapedagogiikka, näyttely, valo, tanssi ja ohjausta. Kuvailen, mitä olen tehnyt, ja etsin yhtä tai useampaa yhteistä nimittäjää, jotka kuvaisivat minun tapani työskennellä. Erityisesti draamapedagogiikkani näyttää heijastavan arvoja, joissa osallistujien henkilökohtaisen hyvinvoinnin vahvistaminen luomisen kautta on keskeistä.

Kieli: Ruotsi Avainsanat: työelämä, draamapedagogiikkaa, näytteleminen, ohjaaminen

BACHELOR'S THESIS

Author: Olof Englund
Degree Programme: Scenkonst
Specialization: Drama & Theatre
Supervisor: Grete Sneltvedt

Title: A Jack of all trades?

Date 26.5.2019

Number of pages 53

Appendices 5

Abstract

In this thesis work, I try to give students at Novia's Scenkonst-programme a picture of possible work assignments that await a drama instructor after their studies. One year of various projects in the drama field are divided into five areas: drama pedagogy, acting, light, dance and directing. I describe what I have done and look for one or more common denominators that would describe my way of working. Particularly my drama teaching work reflects values in which the strengthening of the participants' personal well-being through creating is in focus.

Language: Swedish

Keywords: work life, drama pedagogics, acting, directing

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
2. Dramapedagogik.....	7
2.1 Konst i kasernen.....	8
2.1.1 Planering.....	8
2.1.2 Anpassning och utveckling.....	8
2.1.3 Sceniska övningar.....	9
2.1.4 Äventyr inomhus.....	9
2.1.5 Äventyr utomhus.....	10
2.1.6 Uppvisning.....	11
2.2 Indigo.....	12
2.2.1 Välkomsthälsning.....	13
2.2.2 Möten.....	13
2.2.3 Spel, sport och lekar.....	14
2.3 Dramaklubb för åk 6.....	15
2.3.1 Förberedelser.....	16
2.3.2 Våra första lektioner på hösten.....	16
2.3.3 Julpjäser.....	17
2.3.4 Pianot.....	18
2.3.5 Scenljus.....	18
2.3.6 Framflyttat.....	19
2.3.7 Föreställningskväll.....	20
2.3.8 Vårterminen.....	21
2.3.9 Ordlös teater.....	21
2.3.10 Tempo(-rytm).....	22
2.3.11 Scenisk fantasi.....	23
2.3.12 Yxmördare till vardags.....	23
2.3.13 Vårens sista scener.....	24
2.3.14 En viktig insikt.....	24
2.3.15 Två sista lektionerna.....	25
2.4 Jag som dramalärare.....	25
2.4.1 Praktiskt.....	25
2.4.2 Filosofiskt.....	26
3. Regi.....	27
3.1 Regiassistent på Sound of music.....	27
3.1.1 Vikarierande regissör.....	28
3.1.2 Scen 9.....	28
3.1.2.1 Koreografi.....	29
3.1.2.2 Kärnan.....	30
3.2.1.3 Abbedissan.....	30
3.2.1.4 Maria.....	31
3.2.1.5 Margareta.....	33
3.2 Jag som regissör.....	33
4. Uppträdanden.....	34
4.1 Topelius och flickan.....	34

4.1.2 Första veckan, efterforskningar.....	35
4.1.3 Manus.....	35
4.1.4 Flickan.....	36
4.1.5 Kläder och rekvisita.....	36
4.1.6 Andra veckan (sista veckan).....	37
4.1.7 Draken och en hurrvil.....	37
4.1.8 Träkäppsduellen och att variera sina repliker.....	37
4.1.9 I dansens virvlar.....	38
4.1.10 Tidslinjen.....	39
4.1.11 Finska.....	39
4.1.12 Ringar på vattnet.....	39
4.2 Det höstas på Harf.....	40
4.2.1 Jussi.....	40
4.3 A murder mystery.....	41
4.4 Prisutdelningen.....	41
4.5 Audition, Snurr på Socis.....	42
4.5.1 Dans.....	42
4.5.2 Scener.....	43
4.5.3 Hur gick det sen?.....	43
4.6 Jag som skådespelare och medskapare.....	43
4.6.1 En glad amatör.....	44
5. Ljusa stunder.....	45
5.1 Gubbrockarnas julkonserter.....	45
5.2 West side story.....	46
5.3 Ljusa tankar.....	47
6. Dans och danskurser.....	47
6.1 Undervisa Lindy hop.....	47
6.2 Byta partner.....	48
6.3 Ansiktet utåt.....	49
6.4 Jag som danslärare.....	49
7. Sammanfattning.....	51
7.1 Dramainstruktörens vardag.....	51
7.2 A jack of all trades.....	52
7.3 Insikter.....	52
7.4 Mitt sätt.....	52
Källförteckning.....	53
Bilageförteckning.....	53

1. Inledning

För ganska nära ett år sedan utexaminerades mina kära klasskamrater i en vacker ceremoni. Det var stort, att våra fyra intensiva år tillsammans nu kommit till ett slut. Men när vi åt upp våra ihopspelade pengar¹ nere vid stranden så konstaterade vi att vi ändå inte var så känsllosamma som vi kanske förväntat oss. Vi hade genom våra studier kommit så långt att vi började ha en aning om hur lite vi visste och hur mycket det fanns att försöka förstå. Dagen kändes inte så mycket som ett slut som en ny fas i våra respektive resor.

Min resa fortsatte ytterligare ett år, och jag berättar om delar av den i denna uppsats.

En tusenkonstnär är en *“mycket driftig person, som klarar det mesta”*². En “Jack of all trades” är snarare en mångsysslare, som kan lite grann om olika saker. Stämmer den beskrivningen på mig och min verksamhet på dramafältet?

“Som scenkonstpedagog³ har du inom teaterbranschen stora möjligheter att arbeta på en bred bas som professionell ”teatermakare”. Du kan välja att arbeta konstnärligt som skådespelare och regissör för tillämpad teater eller fokusera på pedagogiska processer och använda teaterns medel för utbildning, fortbildning, personlighetsutveckling och konfliktlösning. ... Samtidigt som vi lägger stor vikt vid ensemblearbete erbjuds du tillfälle för att utveckla din personliga konstnärliga identitet och profil.”

Som man kan läsa av programbeskrivningen är Novias scenkonstutbildning synnerligen mångsidig, och varje studerande har möjlighet att rikta in sig mot det som intresserar mest. Jag beskriver i detta slutarbete några jobbtillfällen efter studierna och försöker sammanfatta hur jag väljer att arbeta med drama- och dansundervisning, ljus, regi, tillämpad teater och skådespeleri. Vilka utmaningar möter en dramainstruktör i sitt arbete?

2. Dramapedagogik

På dramapedagogikens stjärnhimmel lyser namn som Heathcote och Hornbrooke, Lipschütz och Ross. Diskussionen om dramapedagogikens nytta och mål har varit och är fortsättningsvis intensiv. Ska den vara politisk och stöda demokrati? Eller ska den stöda individens själsliga utveckling? Har den ett obestridligt, konstnärligt egenvärde? Ska den befrämja studien av andra skolämnen? Svaren på de här frågorna varierar både med tiden och beroende på vem som försöker besvara dem. Och därför varierar även metoderna.

Från dessa föregångare, och av andra nutida pedagoger lånar jag och justerar efter behov. Att upptäcka metoder som fungerar för mig är en utveckling som ständigt pågår

¹ Vi gjorde under våren på beställning en pjäs om kommunikationsproblem

² Se länken i källförteckningen

³ I mitt fall dramainstruktör. Utbildningens innehåll förändrades 2017 att innehålla 60 sp pedagogiska studier.

och är förknippad inte enbart med mitt kunnande utan även med en gryende insikt om vad jag hoppas uppnå. Det är i högsta grad en personlig, utmanande och spännande resa. Här tar jag upp några exempel på mina egna trevande årtag på detta eviga hav av möjligheter och insikter.

2.1 Konst i kasernen

Vasa stad ordnar genom Taikon grundläggande konstundervisning. Deras sommarläger Konst i kasernen erbjuder barn möjligheten att prova på olika konstformer som t.ex. teater, arkitektur, handarbete, dans, keramik, cirkus och bildkonst. Jag anlätades för att undervisa teater för två olika åldersgrupper, på både finska och svenska.

2.1.1 Planering

Jag fick lägerschemat och övrig information av lägerledaren en och en halv vecka före lägret. Pga. mina andra arbetsuppgifter var jag förhindrad att delta i infotillfället för personalen men fick den nödvändiga informationen då jag veckan före lägret brainstormade ihop ett paket med dramaövningar tillsammans med de två andra dramalärarna. Tanken var att kunna ge ett likartat kursinnehåll för de olika grupperna. Målet för vårt arbete tycktes självklart - att låta deltagarna få prova på drama och teater.

Deltagarna på konstlägret delades in i elva grupper, åtta för barn i åldern 7-9 år och tre för 10-12-åringar. I förhållande till det klassrum jag blev tilldelad var grupperna lagom stora: mellan 10 och 14 barn. De hade med sig en assistent som var närvarande en del av lektionstiden och kunde hjälpa till med olika saker. Under två lägerveckor skulle jag arbeta med åtta av grupperna två gånger 2 ½ timme, totalt alltså 40 timmar dramaundervisning.

2.1.2 Anpassning och utveckling

Att dra lektionerna var en utmaning som krävde all min koncentration och tankeförmåga. Den första gruppträffen kändes som ett misslyckande. Jag använde för mycket tid på olika uppvärmningsövningar när barnen egentligen ville ha mer teatralt arbete. När jag försökte anpassa mig efter deras önskemål blev de lite mer engagerade men vi hann den gången inte göra något riktigt meningsfullt arbete, delvis pga. tidsbrist. Jag upplevde att barnen inte fick den känsla av kreativ glädje och ökat självförtroende som jag önskade att de skulle få. Efter denna första lektion insåg jag att jag måste se vår gemensamma planering mer som en resurs för att ha en chans att framgångsrikt kunna anpassa undervisningen efter grupperna.

Det var först efter min FEMTE lektion som jag äntligen nådde framgång. Ändå kan jag inte ta åt mig hela äran - gruppdynamiken och intresset från barnens sida spelar stor roll. Grupperna bestod ju av barn som kanske inte kände någon annan i sin egen grupp, eller bara några få. Och man bör komma ihåg att en del av barnen deltog i konstlägret för att de ville prova på något annat konstnärligt område än teater, t.ex. keramik. Någon kanske deltog ofrivilligt för att deras föräldrar bestämt det.

Vid det här laget hade jag lyckats gallra bort några övningar som inte intresserade deltagarna. Jag gick modigt med på att prova ett av deltagarnas förslag för att visa respekt för deras kunskaper och för att de skulle känna sig delaktiga i vår lektion. Jag provade också en lek som blev mycket populär: Varulv⁴.

Trenden med mer framgångsrika lektioner fortsatte under återstoden av lägret. Jag beskriver några av de populäraste dramaövningarna i min övningsbilaga⁴.

2.1.3 Sceniska övningar

Efter ett par dagar hade jag börjat förstå att barnen ville klä ut sig och skapa egna små pjäser istället för att bara göra lekar och övningar. Därför fördelade jag mera tid till sceniskt arbete - ungefär halva lektionstiden (75 min). Jag delade in deltagarna i fyra grupper - i början slumpmässigt men senare så att de själva fick välja vem de ville arbeta med. Med tanke på den korta arbetstid vi hade fann jag det fördelaktigt att barn med liknande smak och visioner fick arbeta tillsammans. Detta minskade på konflikterna inom grupperna och ökade därför deras tidseffektivitet.

Grupperna fick varsitt hörn med en skärm (och därför två ingångar till "scenen" framför skärmen) och jag justerade strålkastarna i taket för att ge varje hörn ett eget scenljus. Så fick deltagarna själva skapa scener begränsade av 3-4 villkor som t.ex. "det ska finnas en berättare", "någon måste ställa en fråga till publiken", "två personer vill ha samma föremål" osv. Jag lät även deltagarna dra nytta av av Taikons rekvisita- och kostymförråd men satt även där en begränsning så att varje deltagare fick använda sig av två-tre saker eller plagg. Begränsningar kan fungera som stimuli till kreativa lösningar. Barnen älskade att utforska förråden och använde en hel del av arbetstiden till att gräva i dem. Jag insåg att rekvisitan och kostymerna var en viktig och inspirerande del av deras upplevelse på dramalektionerna.

2.1.4 Äventyr inomhus

Min sista lektion på Konst i kasernen blev också mitt *magnum opus*. Eftersom mitt arbete på konstlägret skulle bli en del av det du läser just nu bevitnade Novia Scenkonsts utbildningsansvarige, Gabriele Alisch, kulmen av min anpassningsprocess.

Gruppen jag arbetade med var samma svenskspråkiga grupp på femton elever i åldern 7-9 år som jag hade första dagen på lägret. Det kändes fint att nu få ge dem en bättre lektion än första gången, genom att nu kunna erbjuda övningar som jag visste att fungerade och var omtänkta.

Under dagarnas gång hade jag utvecklat ett litet system för planering och efteranalys⁵ så att jag skrev planeringen till vänster och genomförandet till höger. Jag använde + för att

⁴Se bilaga 1

⁵Se bilaga 2

markera att någon övning varit extra uppskattad av gruppen, 0 om den inte väckte känslor för eller emot och - om den var oomtyckt.

Jag drog Tungmördare⁶ som uppvärmning för att alla andra grupper tyckt om den här leken. A-gruppen var inget undantag - vi lekte den tre gånger men då var det ännu åtta stycken som ville vara detektiv. Jag övertalade dem att lämna leken för att också hinna göra annat.

Pantomimtävlingen⁶ tog en stund att förklara och jag demonstrerade också själv med ordet "apa". Barnen tyckte tävlingen var så rolig att de ville göra den ett varv till.

Efter att vi tävlat satt vi oss ned och diskuterade om vad en äventyrare är. Vad har de på sig? Vad har de för saker? Vad gör en äventyrare? Känner någon till en sån? Är det någon skillnad mellan flickor och pojkar vad gäller att vara äventyrare?

Den sista frågan var ställd av nyfikenhet - jag ville höra om barnen anammat samhällsnormer i den här frågan. Så var lyckligtvis inte fallet men jag skulle kanske haft ett tillfälle att stöda tanken om att alla kan göra och för få gå in för den karriär de önskar sig, oavsett kön.

När vi kommit in i äventyrandets tankevärld lite lät jag barnen gå och leta reda på lite kostymer och rekvisita åt sig. I klassrummet fick jag då en ingivelse och drog det långa, svarta draperiet runt halva rummet. Det fick bli en spännande tunnel, och när äventyrarna kommit igång lite lät jag barnen gå igenom tunneln en åt gången eller i par. Så satt vi oss ned tillsammans vid lägerelden (ett av barnen hämtade pinnar som vi kunde kasta på) och pratade lite om våra äventyr.

Sen blev det matpaus och jag städade upp rummet för nästa grupp, glad och stolt över en bra första lektion men fylld av nervositet och spänning för vad som skulle komma att vara det verkliga eldprovet, äventyret utomhus.

2.1.5 Äventyr utomhus

Jag visste redan på förhand att denna sista dag på konstlägret skulle bli annorlunda än de andra. Pga. schematekniska orsaker hade vi under vår andra lektion inget klassrum att vara i - därför måste vi vara utomhus. Men vad skulle man kunna göra där?

22-tiden kvällen innan vankade jag omkring i skymningsljuset på Taikons gård och tänkte. Jag hade en pockade känsla av att jag inte skulle vara nöjd med min insats om jag inte till fullo nyttjade de möjligheter som utomhusmiljön erbjöd. Ett daghem verkade på gården så där fanns bl.a. en klätterställning, flera träd, en liten gunga, en stor gunga, en sandlåda, en bred kant längs hela husväggen (ungefär en meter från marken) som var stor nog att gå på.

⁶Se bilaga 1

Min idé var att göra en äventyrsbana, i form av ett processdrama⁷ där jag dels spelar rollen som deltagare och dels andra roller i äventyrets olika etapper. Jag satt uppe sent in på natten och planerade, och när deltagarna nästa dag påbörjade sin 45 minuter långa matpaus efter vår första lektion skred jag genast till verket och började ställa i ordning. Jag visste att jag måste använda varenda minut väl för att ha en chans att hinna förbereda.

På en grind på gården knöt jag fast snören som jag satte fast ett hänglås i, hittade en akrobatikmatta för utomhusbruk och placerade den som skydd på ett ställe där kanten längs husväggen kom lite väl högt ovanför marken, spände mellan träden upp ett rep, gömde fyra "skatter" i sandlådan, gömde "slutskatten" i en påse på klätterställningen, satt tejp med de fyra väderstrecken på en slags gunga, drog lite linjer på marken och gjorde i ordning mina olika förklädnader.

Min planering för äventyrsbanan kan man se i min planeringsbilaga⁸.

Då jag arbetar med vissa dramapedagogiska metoder, t.ex. som lärare-i-roll⁹ i ett processdrama, så upplever jag ibland att jag måste göra ett slags trossprång och ge mig hän för att kunna lyckas med lektionen. Så var det åtminstone denna gång. I mitt förhöjda varande fylls jag av glädje och lekfullhet och en önskan om att barnen ska få en rolig upplevelse. Min energinivå (och sannolikt pulsen) höjs, mina tankar blir skarpare och jag bibehåller på något sätt i mina roller ett dubbelperspektiv så jag kan ta hänsyn till vad som sker bland deltagarna. I detta tillstånd är jag, enligt mig själv, den bästa dramapedagog jag kan vara.

Äventyrsbanan gick som jag hade planerat, barnen verkade tycka om den och Novia Scenkonsts utbildningsansvarige, Gabriele Alisch gav mig positiv kritik. Ett teatertekniskt ämne som vi diskuterade just den här dagen var mitt sätt att gå in och ut ur roller. Ett i vår bransch vedertaget sätt är att vända sig bort då man byter mellan karaktärer och sig själv. Jag använde mig inte av den tekniken utan förändrade bara min röst och kroppshållning (och ibland huvudbonad) utan att vända mig bort. Speciellt utomhus nyttjade jag även min positionering och barnens fokus för att mer obemärkt kunna växla roller. Gabriele ansåg att det fungerade väl både i min inomhus- och utomhuslektion.

2.1.6 Uppvisning

Det hade bestämts att konstlägret skulle avslutas med en gemensam uppvisning för barnens föräldrar. Vi som undervisade drama ålades att skapa ett program som alla grupperna skulle uppträda med tillsammans ute på gården - utan att grupperna fick möjlighet att öva tillsammans! Det orsakade en del huvudbry men vi hittade på en slags koreografi:

⁷ Braanaas (2008) s. 329-331 och länken i källförteckningen

⁸ Se bilaga 2

⁹ Rasmusson och Erberth (2016) s. 32 samt Braanaas (2008) s. 261

1. Varje grupp springer i tur och ordning ut ur Taikon-byggnaden.
2. Varje grupp har ett eget sätt att röra sig, och egna ljud.
3. Varje grupp tar över klätterställningen på gården och jagar bort den grupp som var där före.
4. De som jagas bort förflyttar sig till förutbestämda samlingspunkter där de står och ser ledsna ut.
5. Den sista gruppen hämtar de andra grupperna och så samlas ALLA vid klätterställningen.

Jag gjorde mitt bästa men lyckades inte så bra med att engagera barnen i att hitta ett grupptema med gångstil och läte. Min gissning var att barnen upplevde det som för barnsligt och inte heller var intresserade av att visa upp något. En av de andra dramalärarna sa dock att han inte hade haft problem med motivationen i sina grupper så kanske jag bara inte hittade rätt sätt? Jag tycker i alla fall att övandet för uppvisningen upptog lektionstid som kunde använts till något mer uppskattat, t.ex. att arbeta med barnens scener.

När man arbetar med dramagrupper kommer frågan om en slutprodukt eller uppvisning ofta upp. Vem är det som önskar en sådan? Arbetsgivaren, läraren eller deltagarna? Vad gäller Konst i kasernen var det arbetsgivaren som på förhand beställde en uppvisning och slog fast ramen för den. Hade det att göra med PR och image utåt eller hade någon gjort antagandet att alla barn skulle få en positiv upplevelse av ett gemensamt uppträdande?

Jag förstår att en del dramaledare väljer att utmana sina elever för att sporre dem till utveckling. Så har fallet varit i min egen utbildning på Novia. En slutprodukt eller uppvisning kan vara ett verktyg i det sättet att arbeta, något som pressar eleverna att arbeta hårt eftersom de oftast inte vill misslyckas inför en publik.

När jag arbetat med barn har jag valt att utgå mer från deras önskningar än från mina egna. Jag vill stå till tjänst för att ge dem färdigheter och möjligheter att förverkliga sina idéer. Mognar sedan en önskan hos deltagarna om att visa upp en slutprodukt så försöker jag möjliggöra också detta. I kapitlet "Dramaklubb för ÅK6" berör jag en uppvisning där motivationen slutligen kom att ligga i deltagarnas egen önskan om att visa upp sitt arbete.

2.2 Indigo

Redan i januari började jag arbeta tre eftermiddagar i veckan på Folkhälsans eftermiddagsklubb Indigo. Eftersom jag också jobbat där året efter att jag avslutade mina kurser så förtjänar klubben sin plats bland mina nedtecknade erfarenheter.

Indigo-klubben är en (mestadels) svenskspråkig, positiv och kreativ miljö. Det är en plats till vilken skolbarn kan komma utan att de måste anmäla sig på förhand. Olika årskurser är välkomna olika dagar och antalet ledare varierar mellan två och fem, antalet barn mellan 20 och 60. Det finns inte så många ledda aktiviteter - det skulle också vara lite svårt att organisera eftersom barnen kommer och går som de vill. I stället erbjuder vi olika möjligheter till egen aktivitet: t.ex. sporta, leka, pyssla, måla, spela data- eller

sällskapsspel, äta mellanmål, läsa, göra läxor eller gymnastisera. De vuxnas funktion är huvudsakligen att tillhandahålla möjligheterna och övervaka detta livfulla virrvarr av barn.

2.2.1 Välkomsthälsning

En del barn rusar till Indigo från skolan, måna om att vara först på plats. Då sitter jag ofta väntande och spelar gitarr i soffan som vetter mot ingången. Jag hälsar barnen välkomna på mitt lekfulla sätt (ibland med musikackompanjemang och ibland medan jag ordnar deras kläder och väskor) och med tiden har en slags rituell hälsningsfras utvecklats:

“Välkommen till Indigo - världens bästa klubb (som heter Indigo)!”

Frasen muterar ibland lite och provas i olika former. Nu senast spelade jag:

“Välkommen till Indigo, Indigo, Indigo. Välkommen till Indigo - världens bästa klubb!” (Mel: Lilla snigel akta dig)

så att jag varierade mellan två tonarter (C-dur och D-dur). Det var belönande att märka hur en del barn ville sjunga med.

En gång var jag inte på jobb och då hade ett av barnen kommit fram till vår ansvariga ledare och lite sårat frågat varför ingen hälsat. Efter det har alla ledare anammat den här lilla ritualen att hälsa individuellt på varje barn på detta sätt när de kommer. Några barn protesterar lite för syns skull och säger att det är en löjlig hälsning men deras leenden avslöjar att de egentligen är glada över den. Min erfarenhet är att vår hälsning skapar trygghet och en känsla av att vara sedd och välkommen.

Om något av barnen ännu som vuxen tillsammans med en Indigo-vän kommer att tänka på den här hälsningen så vet jag att jag lyckats göra mitt avtryck här i världen.

2.2.2 Möten

Indigovarandet innebär ett dubbelperspektiv där jag har klubbledarens roll men också till största delen kan vara mig själv. Jag kan skifta mellan att hålla ordning och vara lite sträng där det behövs och sedan släppa fram av min lekfullhet och delta en i en stund av lek. Jag är medveten om att jag är en vuxen förebild och hoppas bredda barnens syn på hur en vuxen får vara.

Jag värdesätter min tid på Indigo av olika orsaker - främst för att jag genom lek och diskussioner får möta barn och uppleva bekantskaper och ibland vänskaper med dem. Deras energiska varande ger mig lite extra energi och glädje att ta med i vardagen. Dessutom är det intressant att få ta del av och förhålla mig till de trender som dessa yngre generationer identifierar sig med. T.ex. har jag fått bevittna ett utbrett intresse för akrobatik och parkour som inte mig veterligen förekom när jag var barn. Jag har också fått se den japanska serieestetikens popularitet samt hur barn filmar sig själva och lägger upp klippen i olika tjänster för att den vägen få uppmärksamhet. Att bli medveten om de

senaste barn- och ungdomstrenderna hjälper mig i min förståelse för de unga människor jag arbetar med.

På Indigo försöker jag ge av min tid där jag behövs och strävar efter att behandla barnen rättvist. Det är ibland problematiskt eftersom en del vill leka eller rita med mig på tu man hand men vi sällan är så många ledare i förhållande till antal barn och utrymmen att jag kan ge en långvarig uppmärksamhet. Det är lite ledsamt eftersom jag gärna skulle vilja umgås med barnen mer helhjärtat.

2.2.3 Spel, sport och lekar

Så gott som alla barn som kommer till Indigo har en smarttelefon med olika spel. Många spelar mycket på telefonerna när de är på klubben men det är även en social aktivitet eftersom de via sina nätverkskopplade telefoner kan spela i samma spel. Men barnen behöver också få röra på sig och alla som suttit på rad och tittat på sina skärmar springer och hoppar också sig svettiga i sport och lek.

Som sagt försöker vi ledare på Indigo erbjuda barnen olika alternativa eftermiddagssysslor. På gården leker barnen Kirkkis¹⁰ eller Zombiehippa¹⁰, eller spelar Schack med de meterhöga Schackpjäserna. Jag är gärna ute om det behövs och barnen ber mig nästan alltid att delta i deras lekar, vilket jag också gör. Samtidigt är det mitt ansvar att bedöma risker och begränsa lekarna för att inte någon ska fara illa.

Inne i stora salen bygger barnen koja, spelar pingis, övar danskoreografier eller utför hisnande akrobatiska saltomortaler...men den mest populära sporten som många ser fram emot är Kodda¹⁰ Jag återintroducerade Kodda på Indigo efter att ha blivit påmind om den under Scenkonstutbildningen. Min klass använde ofta oss av den som uppvärmning. Det är en väldigt svettig sport med ganska enkla regler.

Är det många deltagare i matchen (tidvis så många som 25 barn samtidigt) så kan någon av ledarna agera domare. Fördelen med att ha en domare är att det inte blir gräl mellan deltagarna angående om man blivit bränd eftersom domaren blir föremål för kritiken rörande domslut.

Jag har ändå börjat experimentera med att låta barnen själva vara domare. Behovet uppkom då en deltagare fick raseriutbrott över mina (förstås ibland felaktiga) domslut och vi kom överens om att han skulle få pröva domarskapet för att bättre förstå svårigheten i att döma rätt, och att även stå på sig då spelarna kritiserar domsluten. Han skötte sin domaruppgift väl och insikterna gjorde det lite lättare för honom att behärska sin ilska då domaren dömer till hans nackdel.

En målsättning för mig när jag arbetar med barn är att de själva ska kunna det som behövs för att leda eller organisera en aktivitet. En slags "empowerment" kunde man kanske säga, där idealet är att jag som ledare inte behövs. Med det i åtanke har jag börjat

¹⁰ Se bilaga 1

låta barnen kandidera till domarskapet och låta den med flest röster få agera domare, med mig som ledare som mestadels passiv övervakare på sidolinjen.

Inomhus finns också gitarrer och ett piano. Barnen övar på det ibland men slår någon tanklöst på tangenterna säger jag "det är ett instrument, ingen leksak". Kravet är att man måste försöka lyssna och vara medveten om vad man gör med instrumentet.

Indigo har flera sällskapsspel i sitt lilla förråd och ett "knepp" som jag använder mig av för att introducera dem (med förhoppningen att barnen ska stirra mindre på sina telefoner) är att jag tar fram spelet och sätter mig ned och pillar på det. Ibland räcker det för att någon nyfiken ska komma fram och spela med mig. Sedan tar det inte länge innan någon annan dyker upp, och då kan jag ge plats till den personen för att själv gå och se till något annat. Med den här metoden har jag introducerat åtminstone tre sällskapsspel¹¹.

Den av mina insatser på Indigo som jag kanske är mest stolt över är när jag på sommar- och höstlovsklubbarna iscensatte Hotellmördar-leken enligt samma koncept som jag använt mig av på Konst i kasernen. Jag utvecklade den genom att låta deltagarna föreslå en annan miljö: istället för hotell inredde vi utrymmet som ett kryssningsfartyg! I salen vi använde fanns ljudsystem, projektor och en projektorduk. Jag fick stor nytta av detta för miljöskapandet då jag hittade en lämplig havsvideo på Youtube. Dessa tekniska hjälpmedel hjälpte naturligtvis till att stöda fiktionen.

Den här omfattande dramaleken (mycket att förbereda med möblering, utklädnings etc) väckte positiva reaktioner också hos en del av husets övriga personal som bevitnade något av den. Jag upplevde att jag som ganska ny i huset oväntat förbättrat min relation till en överordnad genom att jag på detta synliga sätt visat mitt sätt att arbeta med barn.

2.3 Dramaklubb för åk 6

På sommaren 2018 blev jag bjuden till en gårdsfest hos ett par vänner i vår dansförening. En kvinna frågade mig vad jag höll på med i livet och spetsade örnen då hon fick höra att jag hade studerat¹² på Novias Scenkonstlinje. Hon visade sig vara lärare i grundskolan och ville gärna att jag skulle dra en dramaklubb på deras skola. Det dröjde inte länge innan rektorn kontaktade mig i just det ärendet. Gör man bra ifrån sig på ett område kan det ändå öppna dörrar till ett annat!

En dramaklubb, vad gör man där? Det enda jag visste var jag skulle arbeta med sjätteklassister och att rektorn gärna såg att vi visade upp något på julfesten. I övrigt skulle jag få pröva mig fram. Eftersom jag under början av hösten var upptagen med att skådespela i dramaguidningen Syksy Harfin tilalla på Brage friluftsmuseum¹³, så avtalade jag med skolan om att starta klubben först den 8:e oktober. Det innebar tio klubb tillfällen om 1½ timme innan julfesten.

¹¹ [Pentago](#), [Handpuls](#) och [Löjlga familjerna](#)

¹²Kurserna var avklarade, slutarbetet gjort

¹³Se kap. 4.2

2.3.1 Förberedelser

Under min utbildning på Scenkonstlinjen blev jag lärd att förbereda undervisningsutrymmet före lektionen börjar. Detta är något som jag inser nyttan av och även tycker är ganska roligt. Alla utrymmen är olika och bjuder på olika möjligheter och utmaningar, ibland också överraskningar.

Klubben skulle verka i skolans gymnastiksal och som de flesta andra gymnastiksal hade den här lysrör i taket. Jag ogillar själv det hårda, kalla ljuset (som inte så sällan också blinkar distraherande om något rör eller glimtändare skulle behöva bytas). Jag tror att lysrörsljuset gör det svårare för oss att slappna av och få kontakt med oss själva, svårare att hitta välbehag i vårt varande. Kanske är det så att vi människor genom årtusenden vant oss vid varmare ljus, som eld- och solsken. Eller är det så att lysrören genom sin närvaro i skolor och kontor blivit förknippade med prestationskrav och sittande arbete? Hur som helst försökte jag förbereda vårt arbetsutrymme genom att hitta alternativa ljuskällor som kunde bidra till en god atmosfär för vårt dramapedagogiska arbete.

Gymnastiksalen var belägen på övre våningen i skolbyggnaden som stod på andra sidan vägen om några låga våningshus. Vid ena kortsidan fanns en upphöjd scen. Salen hade stora, höga fönster med lättsköta gardiner. Jag öppnade gardinerna för att släppa in lite skymmande eftermiddag och på så vis klarade vi oss med ett par taklampor som var en del av den fasta scenbelysningen i salen.

En dramainstruktör behöver kunna vara flexibel och anpassa sig efter de möjligheter som finns där man arbetar. Jag rekognoserade i utrymmena och hittade bl.a. följande saker som vi senare hade nytta av:

- Några flyttbara små kulisser/scenografiska element som använts i någon gammal skolproduktion
- En fruktansvärt tung, vikbar skärm
- Fyra parkannor och ett par halvsöndriga stativ
- Ett stort ljusbord
- Ett piano
- En scen, till 95% fylld med staplade stolar
- Flyttbara trappor vid scenen
- En del scenkläder och rekvisita som används vid Lucia och julpjäser
- Ett förråd med idrottsutrustning

2.3.2 Våra första lektioner på hösten

Under hösten hade jag på klubbarna mellan åtta och tio sjätteklassister med varierande erfarenhet av drama. Deras skoldag slutade samtidigt som klubbtiden började. Jag beslöt att senarelägga vår gemensamma klubbstart med tio minuter så att barnen skulle få äta frukt och ha lite fritid att vara stilla eller röra på sig efter eget behov. Oftast var det dock bara ett par som tog frukt med sig till klubben medan de flesta ville springa omkring i salen och leka (säkert skönt om de suttit på sina stolar största delen av morgonen och

förmiddagen). Förhoppningsvis hjälpte denna lilla tidsjustering eleverna att orka arbeta produktivt tillsammans efter skoldagen.

Jag kände inte barnen, och de kände inte mig. Jag behövde få pejl på vad de kunde och ville och ledde därför under våra tre första träffar dramalekar och -övningar¹⁴ uppblandade med lite sceniskt arbete. Jag valde att göra sådant som varit populärt t.ex. på Taikons konstläger eller då jag som regiassistent dragit ensembleövningar åt Korsholms teater.

Det hände sig ett par gånger att man från skolans sida glömt att informera mig eller deltagarna om viktiga ändringar. T.ex. fann jag en måndag då jag anlände att Wasa Teater höll på att plocka undan efter en turnéföreställning som de spelat i gymnastiksalen. Då fick jag be om att få använda ett klassrum i stället. En annan gång hade skolan glömt att informera eleverna att klubben börjat igen efter deras lov, och ytterligare en annan gång hade skolan glömt att informera mig att det inte var någon klubb. Detta är vardag för en dramainstruktör som arbetar med skolor, och man får lov att anpassa sig efter oväntade ändringar så gott man kan.

Rörande skådespelarteknik under hösten försökte jag plocka ut övningar och teman ur min utbildning på Novia som skulle vara eleverna till nytta i deras skapande av sina julpjäser:

- Berättare / narrator
- Publikinteraktion
- Gång (karaktär)
- Röststyrka och magstöd
- Positionering på scen
- Vända sig mot publiken då man talar
- Sensmoral / budskap (överuppgift)
- Struktur: början - mitten - slut (dramaturgisk båge)
- Tragedi eller komedi (genré)

Det var först under den fjärde klubbträffen som vi började arbeta med vad som kunde bli små pjäser att visa upp på julfesten.

2.3.3 Julpjäser

Jag lät eleverna själva dela in sig i två grupper som började planera var sin pjäs. Jag använde mig igen av "Scener med villkor" som jag provat på Taikon. Tanken är att sätta några ramar för scenen eftersom total frihet kan göra det svårare att komma igång. Därtill är det intressant att låta grupperna titta på varandras arbete och se hur man på olika sätt arbetat med samma begränsningar. Scenvillkoren urvattnades under processens gång till följande: pjäsen ska vara 15-30 minuter lång, en tomte ska finnas med och man får ha musik och ljudeffekter om de görs live.

¹⁴Se bilaga 3

Ursprungligen hade jag tänkt att åtminstone den ena gruppen skulle framföra sin pjäs på golvet men eftersom vi bara hade en (tung) skärm att använda för in/utgångar ledde det till att båda grupperna ville spela på gymnastiksalens scen. Jag delade in salen m.h.a. en nedfällbar mellanvägg och så turades grupperna om att öva vid scenen. Under övningarna försökte jag ge tips om hur man kunde rätta olika problem gällande t.ex. positionering, röststyrka, timing eller då något stjal publikens fokus.

Naturligtvis gav jag också positiv feedback och uppmuntran på det som var bra och deltagarnas individuella framsteg. Jag kunde se en utveckling i t.ex. hur vissa blev alltmer medvetna t.ex. om att öppna upp till publiken och bli modigare i sina uttryck. Så småningom lät jag också grupperna visa först scener och sedan hela pjäserna åt varandra, så att de kunde ge (och få) feedback om vad som var bra, eller överhuvudtaget om vad publiken förstod av handlingen. En viktig del av dramaundervisningen är att inte bara själv agera utan också förstå och formulera det man får se.

2.3.4 Pianot

Den ena gruppen ville gärna använda sig av salens piano i sin föreställning. Det var dock låst med ett hänglås så jag gick till kansliet och bad om nyckeln. Rektorn ville först inte ge den till mig med motiveringen att barnen då bara skulle leka och skada pianot. Hon underströk att jag inte behöver gå med på allt eleverna önskar sig. Jag svarade att jag inte kan motivera ett förbud att använda pianot om jag inte vet vad det är eleverna önskar göra med det. Jag fick slutligen låna nyckeln och det visade sig att en av eleverna var duktig på att spela. De skulle alltså kunna skapa livemusik till sin pjäs.

Som dramaledare vill jag helst aldrig säga "nej, det är omöjligt" utan försöker hitta ett sätt att förverkliga deltagarnas idéer. Sedan kanske det ändå blir en kompromiss, för att mina resurser eller tiden begränsar oss eller för att jag vill att deltagarna också lär sig något nytt. Den där kompromissen kan ge upphov till dåligt samvete för mig: tar jag för dåligt vara på deras entusiasm för något visst och styr dem för mycket mot vad JAG anser att är lärorikt för dem?

Det kan vara bra att komma ihåg att andra pedagoger utan insyn i dramapedagogers arbetsmetoder kan ha svårt att förstå vad vi behöver för att framgångsrikt kunna arbeta med våra grupper. Det gäller att stå på sig och vid behov förklara varför man behöver tillgång till något specifikt till sin lektion.

2.3.5 Scenljus

I oktober 2018 deltog jag i en fortbildning¹⁵ riktad till de Österbottniska ungdomsföreningarna och sommarteatrarna. Där föreläste Kalle Teir om scenljus och ljussättning men vi gjorde inget praktiskt.

¹⁵ ÅPSCEN, arrangerad av Svenska Österbottens Ungdomsförbund

På dramaklubben liksom på Taikon tyckte jag att det var en god idé att använda mig av scenljus så fort som möjligt när eleverna började arbeta med sina pjäser. Då resten av salen hölls i dunkel finns det också färre visuella distraktioner och jag märker en ökad koncentration i det sceniska arbetet. Kanske är det så att ljussättningen påminner om den på en teater och deltagarna inser att de så småningom kommer att visa upp sitt arbete inför publik. Eller så stöder ljuset helt enkelt den sceniska atmosfären och gör det lättare för deltagarna att fördjupa sig i fiktionen. Detta stämmer åtminstone om man jobbar med processdrama.

Till våra klubb tillfällen släpade jag alltså nu med stor möda fram stativ, kablar och fyra parkannor¹⁶ för att bilda mig en uppfattning om vilka möjligheter det fanns att ljussätta pjäserna. Det stora ljusbordet lämnade jag därhän, det skulle tagit på tok för länge att rigga upp det varje gång - jag tänkte att det kunde räcka att vid behov slå på och av enskilda strålkastare medelst en brytarförsedd skarvsladd. Efter en del experimenterande kom jag fram till att alla strålkastare behövdes för att knapphändigt (tillsammans med de fasta takljusen samt en rad med små, dimbara lampor ovanför scenen) belysa en föreställning.

Båda pjäserna hade nattscener till vilka det skulle passa bra med blått ljus. Pga. att alla strålkastare behövdes för "dag"-ljuset så skulle det krävas att under en föreställning smidigt växla en strålkastare från vitt ljus till blått och tillbaka igen. Men jag hade inga blåljusfilter eller ramar att fästa dom med. Så vad göra? Sådana här problem uppkommer nu och då och det finns olika tänkbara lösningar som alla gärna får vara gratis eftersom det inte finns någon budget. Som dramainstruktör måste vara påhittig och händig.

Jag drog nytta av mina kontakter och skaffade fram blåljusfilter, men kunde konstatera att ramarna jag fått låna var för stora. Då beslöt jag att helt strunta i blåljuset och lösa åtminstone en av "natt"-scenerna på ett i mitt tycke ganska gediget teatersätt: då personerna på scen skulle lägga sig fick en av dem sträcka sin hand bakom draperiet för att till synes släcka lampan medan en annan skådespelare som stod i kulisserna stängde av de små takljusen som belyste scenen uppfifrån. På så vis blev det mörkare medan man ändå såg (tack vare parkannorna) samtidigt som scenens HANDLING i samband med ljusförändringen etablerade nattens inträde. Och omvänt på "morgonen".

2.3.6 Framflyttat

Arbetet med pjäserna framskred men ännu en bit in i december var de långt ifrån färdiga. Det stod klart för mig att de inte skulle vara uppvisningsklara till julfesten - vi hade inga avbrottsfria genomdrag och speciellt den ena gruppen brottades med att skapa ett fungerande slut på sin pjäs. Barnen var ändå ivriga på att få visa sina pjäser för publik så jag avtalade med skolan om att eventuellt ha föreställningar EFTER julfesten (före jullovet) så att vi på det viset skulle kunna få ett extra övningstillfälle. Tyvärr hann vi inte utveckla pjäserna tillräckligt den gången heller men skolan gick med på att ge oss fyra klubb-övningar till i januari för att sedan förhoppningsvis kunna visa upp vårt arbete.

¹⁶ En typ av strålkastare

2.3.7 Föreställningskväll

Det var tydligt för mig att vi inte kunde visa pjäserna för skolans alla elever. Det fanns ingen läktare och barnens (mikrofonlösa) röst användning var förstås inte på en professionell skådespelares nivå - de skulle inte kunna göra sig hörda till salens borte vägg. Jag tyckte också att en sådan schemateknisk ansträngning från skolans sida och en sådan publikmängd implicit skulle ställa ett kvalitetskrav på föreställningarna som vi inte kunde uppfylla. Jag beslöt därför att låta deltagarna själva bjuda vänner och familj som de ville visa sina pjäser för. En onsdagkväll i slutet av januari var det dags. Femtioalet gäster anlände och rektorn stod vänligt nog till tjänst med lite saft- och tebjudning i korridoren, tillfället till ära.

Jag var ganska nervös för hur skolan och föräldrarna skulle bedöma vår dramaklubb utifrån det de skulle få se: två pjäser som i mitt tycke var knappt halvfärdiga. Gästerna och rektorn hade inte haft insyn i processen och den personliga utveckling deltagarna gjort. Och just den är enligt mig betydligt viktigare än en enskild föreställning.

Min förhoppning var att föräldrarna som kom skulle få en gemytlig, lite annorlunda kväll där de avslappnat kunde möta varandra (och rektorn) och diskutera före och mellan föreställningarna. Om jag lyckades skapa en avslappnad, bekväm atmosfär skulle kanske publiken kunna glädjas med barnen utan orimliga förväntningar på kvalitén i föreställningarna.

Efter att ha hjälpt publiken tillrätta så att gamla som unga kunde sitta bekvämt så nära spelutrymmet som möjligt, äntrade jag golvet tillsammans med mina små adepter och presenterade mig. Jag eftersträvade att känna känslan jag försökte förmedla: ingen nervositet, nyfikenhet, frihet från prestationskrav. Jag släppte fram vad charm jag besitter och skämtade lite grann, fick genmäle från publiken som redan var på gott humör efter att ha minglat en stund i korridoren.

Efter den första föreställningen (som gick bra) skickade vi ut publiken och byggde om scenen lite. I den andra pjäsen använde vi oss av scentrappan som gick att ta isär och flytta. Rektorn hade varit ganska skeptisk när hon kring Lucia-övandet fick reda på att vi använde oss av trapporna - de måste låsas fast ordentligt när de läggs tillbaka för att inte vara farliga att beträda. Jag hoppades att hon nu såg att de skapade en intressant scenbild och var värda att använda sig av som separata och flyttbara element.

Den andra föreställningen gick också bra och jag och barnen ställde oss åter på golvet för att tacka för oss. Jag valde nu att säga några ord om dramaklubben men framförallt berömma barnen för deras fokuserade och engagerade arbete. Då hände något jag inte förväntat mig.

Rektorn, som jag upplevde att under hösten sett dramaklubben mest som ett nödvändigt ont, hade tidigare låtit mig förstå att det inte skulle bli någon fortsättning på klubben. Döm om min förvåning då hon nu tillkännagav inför Gud och föräldrar att om jag bara hade möjlighet att fortsätta så skulle hon från skolans sida ordna finansieringen! Rektorn

berättade sedan för mig att hon i skolan sett en förbättring i samvaron bland klubbens elever och jag fick också höra att hon förvånats över ditintills okända sidor hon sett hos eleverna som i föreställningarna vågat uttrycka sig med gusto.

Efter föreställningarna kom en av föräldrarna personligen och tackade mig och sa att det varit en så mysig stämning under kvällen. Jag visste då utan minsta tvivel att vi lyckats få kvällen till det jag hoppades att den skulle vara. Triumf!

2.3.8 Vårterminen

När dramaklubben efter en paus¹⁷ fortsatte i mitten av mars hade jag fått en elev till och förlorat tre. Alla flickorna, som redan haft svårt att hinna delta under hösten, hade valt att prioritera andra fritidsaktiviteter på måndagseftermiddagarna. Men de kvarstående deltagarna var ivriga att fortsätta - eleverna hade knappt hunnit över tröskeln innan de ivrigt pratade om att göra en ny pjäs som skulle utgöra prolog till den förra.

Det här skapade ett dilemma för mig - å ena sidan ville jag ta deras entusiasm och kreativitet tillvara och låta barnen göra det de helst ville. Men å andra sidan insåg jag att det skulle bli minst lika svårt, om inte svårare, att hinna få ihop två nya pjäser i tid till skolavslutningen - innan juluppvisningen hade vi haft totalt fjorton klubbträffar, men under våren skulle vi ha åtta, denna inräknad.

2.3.9 Ordlös teater

Jag försökte hitta en kompromiss: i stället för att göra pjäser i den omfattningen som vi gjort innan skulle vi nu arbeta med flera enskilda scener som begränsades av olika skådespelartekniska teman. I barnens tidigare pjäser hade de lagt vikt vid texten och att lära sig sina repliker. För att visa dem att man teater inte kräver ord beslöt jag att det första temat för vårterminen skulle vara "ordlös teater". Fysisk teater är troligtvis en vanligare benämning för detta men eftersom mitt kunnande där är begränsat så tycker jag att min beteckning passar bättre. Det ligger närmare till hands att säga att vi tagit bort talet än att påstå att vi lägger in specifika kroppsliga tekniker hämtade från någon speciell tradition.

Jag gjorde jag vad jag kunde för att låta eleverna bekanta sig med mimande och gruppstatyer¹⁸ och lät dem sedan i grupper skapa ordlösa scener. De fick visa sitt arbete åt varandra och vi diskuterade - men här fick jag stoppa de som nyss visat sin scen från att förklara hur de TÄNKT och i stället lära dem att lyssna på publiken, som fick berätta vad de SETT.

¹⁷ Medan jag styrde ljuset på West side story

¹⁸ Se bilaga 2 samt bilaga 3, sid 9-10

2.3.10 Tempo(-rytm)

I vårt nästa tema för scenframställning experimenterade vi med att skapa karaktärer genom att utöka vårt kroppsliga uttryck. T.ex. bad jag alla att försöka röra sig som åldringar, hitta på ett namn till sin karaktär och interagera. Jag placerade också en stol och en boll på golvet så att deltagarna också skulle ha lite rekvisita att interagera med.

För mig var det i detta skede ganska självklart att arbeta med olika improvisationsövningar. Det var en kompromiss mellan deltagarnas önskan att skapa egna pjäser, vår tidsbegränsning i form av antal klubbträffar och min förhoppning om att möjliggöra nya färdigheter i skådespeleri. Enligt mig är barnen redan kreativa genier i sin egen rätt och den fantasifullheten kan komma fram då de lever sig in i arbetet på ett lekfullt sätt. Ett steg tillbaka från att gränslöst "leka" teater är improvisation, där jag bestämmer högst en handfull av lekens regler. Jag kanske har en vag aning om skådespelarhantverket som vi tillsammans kan utforska men långt viktigare är att barnen får den frihet de behöver för att arbetet ska kännas lekfullt och motiverande.

Efter att barnen provat på att skapa en egen åldring gjorde vi en improvisationsövning som jag lånade från min egen utbildning på Scenkonstlinjen. Jag byggde en "bänk" av tre stolar och satt en tidning på den. Jag förklarade att det var dagens tidning med de senaste nyheterna som någon lämnat efter sig. Två åldringar skulle närma sig bänken från varsitt håll, och båda ville ha tidningen. Vad skulle hända?

Vårt improviserande med dessa förutsättningar gav tillfälle till en diskussion om (yttre) tempo. Skulle vi få en intressantare scen om den ena karaktären var långsam och den andra snabb? Jag valde att inte ta upp eller använda mig av tempo-rytm-begreppet¹⁹ för att inte göra det för svårt för mina unga deltagare. Vi har så kort tid tillsammans så jag måste välja vad jag tror att kan vara lättillgängligt och användbart för den typ av scener jag sett att de är intresserade av.

Vi gjorde bänk-scenen på nytt men nu bad jag den ena av eleverna att istället spela en stressad affärsman. Efter varje improvisation (som varade 2-3 minuter) bad jag de som spelat berätta hur de upplevde utmaningen och de som tittat att berätta vad de tyckte att fungerade bra. "Bra" för mina elever är oftast något de tycker att är komiskt men jag uppmuntrar dem att beskriva VAD det är som händer då något blir komiskt, för att göra dem medvetna om de olika elementen i scenerna.

För att vidare utforska detta med yttre tempo bad jag deltagarna spela hyperaktiva, nyfikna fyraåringar. Jag tog även själv tillfället i akt att delta i detta energiska lek och bus, för att få en delad upplevelse att diskutera kring. Ibland kan det vara hjälpsamt att delta för att hjälpa deltagarna "släppa loss" och inte vara så medvetna om att de blir observerade. Denna grupp var dock så bekväm med mig att mitt deltagande inte av den orsaken skulle varit nödvändigt. Efteråt bad jag deltagarna sätta ett värde mellan 1 och 10 på vilket yttre

¹⁹Stanislavskij (1986), s. 96-102

tempo de tyckte de hade haft. På detta sätt hoppades jag öka deras medvetenhet om möjligheten att styra sitt yttre tempo.

2.3.11 Scenisk fantasi

Vi fortsatte improvisera men jag ändrade på scenförutsättningarna och försökte mig på en lite svårare övning för två som vi också gjort under min studietid:

Båda skådespelarna skulle hitta på ett problem till sina karaktärer. Sedan fick de varsitt föremål av mig. Karaktärerna i scenen skulle mötas m.h.a. föremålen hitta på en lösning på den andres problem (dvs. scenen skulle få ett lyckligt slut). Jag hade tagit med mig några föremål hemifrån för detta ändamål: en plastflaska med ett papper i, en pirathatt, en såpbubbelblåsare osv. Jag lät mig inspireras av linjerna på gymnastiksalsgolvet och bestämde att miljön var en öde ö. Nu fick eleverna skapa sina karaktärer friare men i samma anda som tidigare: den ena skulle ha ett lågt yttre tempo, den andra ett högt.

Vi spelade ett par scener på den öde ön och sedan lät jag publiken ge förslag på vilken ny miljö vi skulle spela i och vilka karaktärer som skulle finnas i den. Trots att eleverna hade lite svårt att förstå uppgiften med att lösa varandras problem så gjorde de intressanta och påhittiga saker på scen som fungerade bra och jag kunde berömma dem för.

2.3.12 Yxmördare till vardags

När barn får hitta på själva händer det ibland att de dramatiserar (komiskt, åtminstone med denna grupp) ett allvarligt ämne som de behöver behandla. T.ex. fick jag veta att en eller flera av de 11-12 år gamla eleverna i denna grupp flera gånger sett på filmatiseringen av Stephen Kings *The Shining*²⁰ som har en angiven åldersgräns på 16 år. Jag kunde se att åtminstone en av eleverna både på senhösten och våren gärna ville göra scener innehållande med en psykopatisk yxmördare.

Det är enligt mig inget onormalt att vilja få utlopp för intryck och tankar som man blivit chockerad av. På en dramalektion under en vuxens ledning kan detta ske på ett tryggt sätt och förhoppningsvis även ge upphov till givande diskussioner. Jag tycker inte att man som ledare ska censurera olika ord och uttryck som i de vuxnas värld anses tabu. Det viktiga för mig som dramaledare är att vara lyhörd och hjälpa barnen arbeta med det som de VILL arbeta med. Jag är ju där för deras skull.

I slutet av vårens tredje klubbträff tog vi ett avslutande möte. Jag erkände att det här var min första dramaklubb och att jag gärna ville veta om de tyckte att vi hade meningsfulla aktiviteter på klubben. Eleverna sa att klubben var bra men att de gärna ville arbeta mera med egna scener i mindre grupper, som då vi gjorde de ordlösa scenerna.

²⁰1980, regisserad av Stanley Kubrick

2.3.13 Vårens sista scener

Den här feedbacken fick mig inför nästa klubbträff att ta kontakt med dramaklubben via vår Whatsapp-chatt. Där bad jag eleverna rösta för om de (igen) ville spela Varulv eller göra scener - och de röstade till min förvåning för det senare. Därför beslöt jag att de skulle få göra sådana, denna gång begränsade av tempo-rytm som vi provat på lektionen - karaktärerna i scenerna skulle ha sinsemellan olika yttre tempo. Andra begränsningar var att de bara fick använda stolar samt ETT annat föremål som rekvisita. Musik eller ljud var tillåtet, live eller inspelat.

Deltagarna delade själva in sig i två grupper. Den ena gruppen (fem elever) använde sig av omkring tjugo (!) stolar för att inreda en snabbmatsrestaurang och valde ett föremål som en av eleverna hade med sig den dagen - en hamburgare gjord av papper och papp. Den här gruppen kallar jag Stolgruppen. Den andra gruppen (tre elever) nöjde sig med fem stolar för att skapa en tågagn och bestämde sig för att använda en tidning, kanske inspirerade av bänk-övningen från gången innan. Den här gruppen kallar jag Tåggruppen.

2.3.14 En viktig insikt

Nästa gång vi träffades hade jag planerat in ett par skådespelarövningar igen, för att stöda elevernas arbete med scenerna. Den ena övningen är en klassisk improvisationsövning som kallas Liftaren och i den andra utforskar man att utföra en handling med olika tempo-rytm.

Övningarna lyckades inte så bra den här dagen - barnen var lite otåliga och ville jobba med scenerna, inte göra övningar. När vi efter halva lektionen började med scenerna fick jag veta att samma elev i stolgruppen som hade gjort pappburgaren hade satt två timmar på att tillverka mer rekvisita - en bricka med en hel snabbmatsmåltid, och en huvudbonad till kassören!

Jag var verkligen häpen över denna oväntade dedikering till scenarbetet. Jag fick lov att ändra på reglerna så att grupperna fick ha TVÅ föremål förutom stolarna.

När vi samlades i slutet av lektionen för att diskutera dagens arbete så fick jag en djup insikt - jag hade begått ett fundamentalt misstag!

Ända sedan starten på hösten hade det varit självklart för mig att dramaklubben skulle handla primärt om skådespeleri men när jag intervjuade eleverna om hur de upplevt dagens skådespelarövningar så visade det sig att åtminstone för tre av klubbens deltagare så var inte skådespelandet det viktigaste! En tyckte bäst om att klä ut sig, en annan ville göra något med musik i relation till teater och en tredje ville tillverka scenografi!

Ack, att en så här viktig insikt kan komma såhär sent. Jag bad om ursäkt för att jag varit så snäv i min syn på vad vår dramaklubb skulle vara, och utlovade bot och bättring.

2.3.15 Två sista lektionerna

De två sista lektionstillfällena gjorde vi inga fler övningar (förutom kudda som uppvärmning) och jag lät grupperna arbeta med sina scener. Stolgruppen utvecklade sin scen med kostymering, musik och ny, hemlagad rekvisita. Jag hjälpte Tåggruppen hitta ett bakgrundsljud som passade till tågvarnen och de tog hittade på ett interaktivt grepp där de ställer en fråga till publiken som påverkar hur scenen slutar.

Barnen skulle säkert gärna ha arbetat ännu några gånger med sina scener. Jag tror att med ytterligare fyra övningar kanske vi kunde ha ordnat en ny uppvisning. Men jag bjöd i stället på saft och munkar och tackade för vår tid tillsammans. Hoppas jag ser dem igen på (eller vid) en teaterscen någonstans. Några hade redan bestämt sig för att lägga upp en science-fiction-pjäsa hemma på gården i sommar.

2.4 Jag som dramalärare

2.4.1 Praktiskt

När jag börjar en lektion undersöker jag utrymmet en stund innan eleverna anländer. Det har hänt sig att jag upptäckt utrustning eller någon annan möjlighet som jag har kunnat använda mig av i vårt arbete. Jag går också igenom belysningen och använder helst naturligt ljus i den utsträckningen det är möjligt.

Jag tar en liten samling med deltagarna i början av lektionen och låter dem sitta som de vill, men i en ringliknande form, bara alla kan se och höra varandra bra. Samlingen är ett bra tillfälle att kolla upp om alla mår bra, om det hänt nåt särskilt och säga något om dagens planerade aktivitet.

Det är viktigt att komma ihåg namnen på deltagarna i en dramagrupp som man arbetar med. Det underlättar individuell handledning och ett personligt förhållande till varje deltagare. Till hjälp för detta kan man använda sig av olika namnlekar men är tiden begränsad, deltagarna många och det bara är fråga om en eller två gruppträffar måste man göra en avvägning.

Jag deltar gärna i en gemensam uppvärmning med eleverna - min kropp behöver också röra på sig och vår delade upplevelse har ett egenvärde för vårt arbete. Dessutom

förbättrar den kommunikationen då man under uppvärmningen får använda varandras namn.

Min dramaundervisning hittills har i stort sett handlat om att ge deltagarna tillfälle att öva sin kreativitet. Det här känns allt viktigare ju äldre de blir. Jag försöker leda dem att utforska vissa sceniska tekniker och ger stöd och tips om vad de kan prova när de gör sina små pjäser, för att t.ex. råda bot på nåt logiskt fel i deras berättelse, motverka att någon stjälar fokus, blockerar på scen m.m.

Som dramalärare vill jag vara uppmuntrande. Jag försöker se deltagarnas individuella framsteg och om de samarbetar bra med varandra och med mig, och berömmar dem för det jag upptäcker. Jag vill att de ska känna glädjen i att ha lyckats med något, gjort framsteg. Jag vill visa min egen glädje och tacksamhet för att de anstränger sig i de uppgifter jag ger dem. Men jag måste ge dem väl avvägda uppgifter som de kan klara - om inte samma dag så kanske nästa gång.

I slutet av en lektion diskuterar vi vad vi gjort och vart vi är på väg nästa gång. Deltagarnas feedback är värdefull, för den gör det möjligt för mig att anpassa min planering för att de ska få göra sådant som känns meningsfullt.

2.4.2 Filosofiskt

Dagligen står det i nyheterna om hur de som vågar kämpa för sanning, mänskliga rättigheter och miljön fängslas, torteras och mördas medan de skyldiga går fria. Demokratin i världen tycks vara på tillbakagång - maktmissbrukande stater och företag blir bättre på att manipulera informationen och tysta de som opponerar sig. En procent av jordens befolkning äger över hälften av jordens resurser. Kriminella gäng och religiösa fanatiker utnyttjar oskyldiga. Miljarder kännande och tänkande arter utnyttjas och misshandlas, förlorar sina hem eller utrotas helt. Människosläktet är så primitivt och egoistiskt att det kanske inte ens förtjänar att räddas?

Att läsa om vad som pågår runt om i världen inger en viss känsla av maktlöshet. Jag har ingen tro på tro att man med dramapedagogiska metoder kan avhjälpa denna gränslösa ondska som människan ensam är ansvarig till. Så vad kan jag göra?

En genomsyrande princip i allt mitt pedagogiska arbete är att jag vill att mina deltagare ska må bra. Barn och även vuxna kan känna sig otillräckliga, t.o.m. värdelösa då de inte når upp till samhällets (eller föräldrarnas) förväntningar på dem. Jag tycker att dessa krav ofta är orealistiska och vill hellre slå ett slag för psykiskt välmående som grund för ett framgångsrikt liv.

Jag vill ge mina deltagare möjligheter att bidra med sin egen unika insats i ett gemensamt arbete, att få uttrycka sina idéer och visioner. Jag hoppas att de upptäcker någon ny färdighet som engagerar dem, kanske nåt som de märker att just de är bra på. Jag hoppas att de kan få bättre självförtroende och självinsikt. Kanske någon genom gestaltande arbete får tillfälle att behandla något som oroar dem, t.ex. föräldrarnas

skilsmässa eller en skräckfilm de sett. Jag tycker att den konstnärliga processen och deltagarnas personliga utveckling är viktigare än någon slutprodukt.

Att må bra, eller åtminstone bättre. Kanske något ont den här vägen kan förhindras, eller något gott skapas som har betydelse åtminstone för just de deltagare jag arbetar med. Kanske är det så att jag har en lätt dragning till en terapeutisk användning av drama, men det är ett område som jag inte utbildats i.

En av de mest grundläggande tvisterna inom dramapedagogiken i grundskolan har varit: ska man arbeta med drama som konstform eller som ett pedagogiskt verktyg för andra ämnen? Nils Braanaas tar i sin bok *Dramapedagogisk historie og teori*²¹ upp pedagogerna Malcolm Ross och Gavin Bolton som förkämpar för dessa två synsätt.²²

Av dessa tänker jag mer likt Ross - jag intresserad av att möjliggöra deltagarnas personliga utveckling mer än av att välja ut samhällsfenomen åt dem att undersöka - min utgångspunkt är att de redan är experter på sitt eget liv och vilka teman de behöver arbeta med. Men, jag är inte främmande för att anta en stark ledarroll om det krävs för att kunna arbeta produktivt, och jag är intresserad av möjligheterna till gemensamma upplevelser genom metoder som ligger närmare Bolton (och Cecily O'Neil²³), som t.ex. lärare-i-roll.

3. Regi

3.1 Regiassistent på Sound of music

På våren började Korsholms Teater att ladda för sommarens produktion - Sound of music²⁴. Jag anlitas som regiassistent (oavlönad) och skulle även vikariera regissör Malin Olkkola, alum från Novia Scenkonst, då hon var borta. Jag satt med på kollationeringen och fick t.o.m. nöjet att läsa Max Detweiler, Georg von Trapps vän och en fryntlig opportunist med hjärtat i all hemlighet på rätta stället. Han är den karaktär i pjäsen som jag finner mest intressant.

Att vara regiassistent under repetitionsperioden innebar bl.a. att hålla kontakt med skådespelare, organisera manusläsning vid sidan om då någon scen övades, sätta upp lista över rekvisita som måste anskaffas, koka kaffe, dra korta uppvärmningar, se på övningar och ge synpunkter till regissören och hoppa in på scen då någon skådespelare saknades (vilket hände ofta).²⁵ Tillsammans med de övriga på teatern arbetade jag också med att bygga scenografi på talko.

21 Braanaas (2008)

22 Braanaas (2008), s. 312-313

23 Braanaas (2008), s. 329-332

24 Manus av Howard Lindsay och Russel Crouse, musiken av Richard Rodgers, sångtexter av Oscar Hammerstein

25 Mina mest minnesvärda inhopp var då jag ett par gånger fick spela Abbedissan och fick positiv feedback både på sång och rollgestaltning - jag som aldrig förr spelat en kvinnoroll.

Denna vår bad regissören mig att planera och dra en träff med skådespelar- och ensembleövningar²⁶ på Korsholms vuxeninstitut. När jag kom till vårt utrymme så undersökte jag det för att se vilka möjligheter det kunde erbjuda - och jag hittade ett redskapsförråd med många bollar. Någon av deltagarna (som bestod av både vuxna och barn) kommenterade intresserat bollarna. Det fick mig att spontant bestämma att vi skulle använda dem till en lek som jag en gång fått delta i på lågstadiet. Man delar helt enkelt in sig i två lag och målet är att försöka rulla bollarna så att så många som möjligt är på motståndarnas sida! Det blev en perfekt uppvärmning: enkelt att förstå, lätt att komma igång, lite tokroligt med olika slags bollar och svettigt och stöjt för alla, oavsett ålder och kondition.

Jag vikarierade Malin också två andra gånger under vårvintern när vi fortfarande höll till i Korsholms vuxeninstitut. En av gångerna var min uppgift att låta ensemblen fördjupa sig i sina roller. Vi använde oss av tekniken "Roll på vägg" där man på ett stort papper ritar konturerna av sin kropp och sedan fyller figuren med yttre och inre egenskaper, hämtade från rollens beskrivning i manuset samt sina egna tolkningar. För biroller med knapphändiga beskrivningar i manuset uppmuntrade jag skådespelarna att själva försöka utveckla en idé om vem karaktären kunde vara och skriva in något av det.

3.1.1 Vikarierande regissör

När repetitionerna kommit igång på Båskasvallen i Korsholm vikarierade jag Malin vid tre repetitionstillfällen. Där förde jag noggranna anteckningar som jag sedan mejlade till henne men jag började tvivla på att hon hann läsa dem eftersom hon var så upptagen. Därför provade jag att istället läsa in dem på datorn genast jag kom hem från övningen och skicka dem till henne via Whatsapp. Malin uppskattade att kunna lyssna på mina kommentarer på det viset, så det är ett verktyg för samarbete som kanske blir aktuellt att använda igen.

3.1.2 Scen 9

Malin erbjöd mig regionsvar för den inledande scenen efter pausen. I denna scen återvänder Maria (M) upprörd till klostret och möter Abedissan (A). A talar med M och sänder henne åter till Von Trapp, så att hon där ska kunna bejaka sin kärlek till honom.

Under perioden 27.5-19.6 fick jag fem enskilda tillfällen på totalt sju timmar att regissera den här scenen. Sedan ansåg Malin att scenen var på så god väg att den inplanerade arbetstiden fick gå till andra scener i stället. "Min" scen övades då som en del av de allmänna genomdragen av akterna och sedan hela pjäsen.

²⁶Se bilaga 5

3.1.2.1 Koreografi

Jag hade arbetat med scenen en eller två gånger när Johan Sundqvist (som var sång- och musikansvarig) till min stora förskräckelse upplyste mig om att scenen skulle inledas med flera minuter musik! Jag hade varit så fokuserad på taldelen som beskrevs i manuset att jag hade förbisett att det här faktiskt var en musical och att vi måste skapa en koreografi med alla nunnorna! Hur skulle vi hinna BÅDE med det och resten av scenen på den korta övningstid vi hade?

Regissör Malin är ganska van att göra den här typen av masskoreografier och var till stor hjälp med att slå upp en ram för hur den skulle se ut. Vi ville gestalta klostermiljön - en vanlig dag då nunnorna sköter sina olika sysslor: handarbetar, hämtar vatten, undervisar botanik, tvättar kläder osv.

Jag tänker ibland på Stanislavskijs senare fokus på fysiska handlingar. När jag regisserar vill jag gärna underlätta för skådespelarna att agera i sina karaktärer genom att på scen placera relevant rekvisita. Deras agerande med eller inspekterande av dessa föremål gör det lättare för dem (hoppas jag) att flytta fokus från inlärd replik till att utforska utrymmet MELLAN replikerna, där deras karaktärer kan få liv. Detta är ofta något som förbises av amatörskådespelare. Därför uppmuntrade jag skådespelarna att själva pröva olika handlingar och skaffa den rekvisita som behövdes för det.

Jag hjälpte till att korrigera något logiskt fel; t.ex. kunde ju nunnorna inne i klostret inte se genom "väggen" att Maria återvänt, utan någon måste gå och berätta för dem! Och HUR reagerar nunnorna när hon stormar tillbaka till klostret? Marias ingång ställde vi efter musiken som övergår till att bli högenergisk, nästan kabaréaktig. Jag instruerade nunnorna att *"Ta in musikens energi, spring omkring lite grann som yra höns och prata med varandra! Sök efter henne! Vart för hon?"*

Jag ville också försöka hjälpa skådespelarna med mindre roller att mejsla ut sina karaktärer utifrån deras experiment på scenen. T.ex. lade sig skådespelare C ner på gräset vilket föranledde mig att säga något i stil med: "Bra! Intressant att du lade dig ner! Men vad tror du: varför lägger sig nunnan ner på marken? Vill hon njuta av naturupplevelsen och vila lite?". Stanislavskij använde sig av aktiva verb för att hjälpa sina skådespelare att hitta handlingar som ledde dem framåt mot karaktärens mål. I detta exempel kan man säga att "lägga sig ner" är ett aktivt verb medan "njuta" och "vila" i själva verket är målet. Jag kunde kanske använt mig av öppnare frågor som "Vad tänker hon?" och "Vad strävar hon efter?" men med tanke på vår knappa övningstid var det befogat att via mina ledande frågor styra riktningen för karaktärerna och scenen.

Sedan blir nästa fråga: hur reagerar de andra? Finns det någon vars personlighet och mål står i konflikt (konflikt är som bekant en beprövad ingrediens för intressant teater) med denna njutande, vilsamma? Någon som vill påtvinga henne en annan arbetsmoral? Jo, D (en annan nunna) får komma och argt ställa ned sin hink med vatten och skälla på henne!

Detta är tvivelsutan mitt favoritställe i koreografin. D förbättrade småningom handlingen genom att ställa ned hinken allt kraftigare och därtill skvätta vatten på C med fingrarna. Men det var inte slut där! Under föreställningarna fortsatte flickorna att öka kraften på detta ställe så att D redan halvvägs in i spelperioden smällde ned hinken med sådan kraft att det skvätte upp som en veritabel FONTÄN och fick mig som satt flera rader upp på läktaren att rygga tillbaka i fasa och förtjusning. Sedan HÄLLER hon resten av vattnet på den vilande nunnan som säkert inte har svårt att spela sin förskräckelse!²⁷

Handlingens överdrivna storlek stred mot situationens logik... Det är som att nästan bryta den "fjärde väggen", för man tillåter sig något som man privat väldigt gärna vill göra, trots att man fortfarande är i karaktär. Det är som en hälsning till publiken att "Här spelar vi med glädje, och vi är modiga nog att våga avvika från det förväntade, åtminstone någon enstaka gång!".

En sak som kanske kunde utvecklats är i slutet av koreografin då Maria återvänder till klostret. Jag tycker att hennes ilska inte riktigt stämmer överens med sinnesstämningen före (i slutet av akt 2) och efteråt (i talscenen med Abbedissan). Är hon arg på nunnorna för att de är nyfikna? Det fanns tyvärr inte tid för mig att både upptäcka och försöka åtgärda det då vi jobbade med koreografin.

3.1.2.2 Kärnan

De två huvudrollsinnehavarna i denna scen var A (som Abbedissan) och B (som Maria). Den förra stod första gången på teaterscenen medan den senare hade en hel del erfarenhet som skådespelare och sångartist. Båda övade och spelade oavlönat vid sidan om arbetet, liksom de övriga på sommarteatern. Malin hade gjort kloka rollbesättningar - A:s och B:s ganska olika personligheter kontrasterade på ett fint sätt. A rörde sig med en elegant värdighet medan B sprudlade av energi i sin yvighet och explosivitet.

Jag ansåg relationen (enligt manuset) mellan Abbedissan och Maria vara en kärleksfull sådan, den mellan mor och dotter. Abbedissan såg i Marias ungdomliga livsglädje sig själv som ung, och önskade Maria ett lyckligare liv än hon själv fått...eller åtminstone att Maria skulle få träffa sina egna val utan att förhasta sig. Därför måste vi hitta ett sätt att gestalta stunder av förtrolighet och värme som Abbedissan aldrig skulle tillåta sig med de andra nunnorna.

3.2.1.3 Abbedissan

Abbedissan är en slags administrativ chef på klostret. I scen 9 sitter hon och skriver i en bok. Men vad skriver hon med? Sett till tiden pjäsen utspelar sig skulle hon kanske kunnat ha en kulspeppenna. Men jag kände starkt att en fjäderpenna skulle passa bättre här eftersom den symboliskt visade på ett ålderdomligt och enkelt leverne, samtidigt som fjädern skulle synas betydligt bättre för publiken än en kulspeppenna.

²⁷Jag förstår i denna dag inte hur de kunde lyckas med detta utan att förstöra mikrofonen och sändaren

A hade i början svårt att hitta något i Abbedissan att identifiera sig med - både karaktärens ålder och religiositet var henne främmande men även den egna modersrelationen var annorlunda än den jag ville leda henne att framställa i pjäsen. Hon kände sig heller inte från början bekväm med fysisk beröring som enligt mig var viktig för att uttrycka karaktärernas inbördes förhållande. A hade svårt (förklarade hon senare) att känna tillit i dessa partier, vilket också kom fram i en röstövning då vi jobbade med interferenston²⁵ med slutna ögon. Dessa svårigheter är i mitt tycke normala eftersom vi under våren inte alls jobbat med fysiskt, tillitsbyggande ensemblearbete (kanske en brist som borde åtgärdas i fortsättningen?).

Novia Scenkonsts utbildningsansvariga, Gabriele Alisch, som var på plats för att granska mitt arbete föreslog ett par kommunikationsövningar som befrämjade kontakten mellan kvinnorna. Den ena var Spegling²⁸ och den andra gick ut på att läsa scenens repliker medan man hela tiden hade fysisk kontakt med sin motspelare. A har efteråt berättat att hon just då inte var så förtjust i övningarna, men senare förstod deras värde och hur de hjälpte henne i rollarbetet. Också det att vi gjorde "italienare" i scengenomdragen där skådespelarna fritt fick överdriva både röst och rörelser hjälpte båda skådespelarna att hitta rätt i sitt varande på scen.

Efteråt kunde man aldrig tro att A kämpat med dessa svårigheter - jag spricker av stolthet och glädje varje gång jag tänker på hur hon utvecklades, övervann problemen och gjorde en fantastiskt fin rollgestaltning och sånginsats som Abbedissan!

3.2.1.4 Maria

B kunde sina repliker redan tidigt i processen. Hon levde för att spela sin roll, och både sång, energi och kroppslig gestaltning var fantastiska. Hennes vilja att göra en oförglömlig pjäs smittade av sig också på de övriga i teatern. I tidigare musikalstudier hade hon vant sig med att arbeta under svåra förhållanden och även göra ovanligt snabba och smidiga klädbyten - när hon lämnar klostret i början av pjäsen görs ett klädbyte bakom kulisserna medan hon sjunger! B:s professionalism märktes också på hennes skicklighet att omedelbart omsätta mina instruktioner i handling, och på hur hon kunde improvisera i scenen i stället för att bara upprepa.

En av B:s egenheter låg i hennes eget sätt att tala. Hon talade ibland väldigt snabbt vilket kunde göra det svårt att förstå vad hon sade. Hon hade också en tendens att tala med rikssvensk brytning, men vände sig av med det efter att Malin anmärkte på saken. Ett annat problem var textförståelsen och rytmiseringen av replikerna, något som jag som regissör kunde hjälpa till med lite.

Ett besvärligt ställe var följande replik. Abbedissan ber Maria: "Berätta mitt barn" och Maria svarar:

²⁸ Se bilaga 1

“Birgitta sa att jag var ... och att hennes far var ... och sen stod han där ... och vi tittade på varandra... och jag kunde knappt andas. Då förstod jag att jag inte kunde stanna.”

Jag försökte instruera B att läsa meningen med nya ansatser, något i den här stilen:

“Birgitta sa att jag var ... / Och att hennes far var ... / Och sen stod han där ... / Och vi tittade på varandra... och jag kunde knappt andas. / Då förstod jag att jag inte kunde stanna.”

Då det lät som att B ändå sade sin replik som en enda sammanhängande tanke försökte jag uppmana henne att göra förflyttningar på scenen med varje ansats men det hjälpte ändå inte riktigt.

Tyvärr blev jag aldrig helt nöjd med hur den här repliken framfördes. Med mera tid hade vi säkert kunnat få också den att fungera. Men, å andra sidan vill jag inte vara någon marionettregissör. Det bästa är om förståelsen för en text kommer från skådespelaren själv, och kan man inte hjälpa skådespelaren därhän så är det bättre att åtminstone för stunden fokusera på något annat som är lättare att åtgärda. Så undviker man onödig frustration som hämmar arbetet - och med god tur så kommer förståelsen av sig själv bara den får mogna några nätter i skådespelarens undermedvetna.

En annan replik, där jag gav ett förslag som B implementerade mycket väl, är stället när Maria just rusat fram till Abbedissan och knäböjande tagit hennes hand:

“Jag är färdig i vilket ögonblick som helst att avge mina löften om fattigdom, lydnad och...kyskhet.”

Jag bad B sätta en betoning på det sista med tanken att just detta var en stor uppoffring som Maria egentligen var ledsn över att behöva göra. Jag föreslog också att B skulle vända sitt huvud mera mot publiken med blicken i fjärran då hon säger kyskhet. Resultatet blev precis vad jag önskade mig.

Ett av mina favoritställen i “min” scen hittade B på helt själv då vi experimenterade under repet. Abbedissan säger “sätt dig” och drar fram en stol. Maria ser inte stolen utan sätter sig istället på sin egen kappsäck. Jag såg omedelbart att just den här biten var ett riktigt guldkorn som vi skulle behålla i pjäsen. Jag tror att det är komiskt eftersom det är oväntat och ett litet missförstånd som alla kan känna igen sig i. Det är också roligt att bara den ena parten förblir medveten om missförståndet som pågår vid sidan om den röda tråden i karaktärernas repliker. Novia Scenkonsts utbildningsansvariga, Gabriele Alisch såg för egen del en koppling till Marias undertext - eftersom hon sätter sig på kappsäcken vill hon omedvetet inte tillbaka till klostret, utan tillbaka till Von Trapp.

3.2.1.5 Margareta

Nunnan Margareta finns med som bifigur under taldelen av scen 9. Hon har egentligen ingen verklig uppgift som driver pjäsens handling vidare - hon informerar helt enkelt Abbedissan om att Maria är tillbaka, att hon är upprörd och att hon begär audiens.

Visserligen kanske Margareta hjälper till att fungera som "sekreterare" och på så vis bygga Abbedissans status - man måste boka in ett möte för att få träffa henne. Men ville man spara på tid och skådespelare hade man troligtvis kunnat stryka Margareta i manuset i denna scen. Dock tillåter det licenstygda manuset knappast strykningar och förändringar, och på Korsholms Teater strävar man efter att behålla också mindre roller så att de som vill öva sin scenvana ska kunna få göra det.

Jag var i alla fall glad över att E som Margareta fanns med i början av den taldelen av scen 9. Här fanns en möjlighet - hon står och lyssnar på den första delen av Abbedissans och Marias samtal. Men hur förhåller Margareta sig till det? Jag tänkte mig att hon var väldigt nyfiken på vad som hänt, liksom alla nunnorna i klostret. Så jag uppmanade E att göra sig allt närmare, för att tjuvlyssna. Det såg bra ut och i nästa förslag så bad jag henne att komma så nära bakom ryggen på Abbedissan så att när hon med sin replik "*Tack syster Margareta, ni kan gå nu.*" vill skicka bort Margareta så blir hon överraskad av att hon plötsligt står så tätt inpå henne.

Jag bad E stanna i trappan på väg ner, för att göra ytterligare ett försök att tjuvlyssna. Men Abbedissan känner förstås sina nunnor och vet att Margareta är nyfiken av sig, så jag bad Abbedissan vända sig om för att kontrollera att Margareta verkligen HAR avlägsnat sig, vilket hon slutligen också gör, påskyndad av en sträng harkling.

Det finns mycket att upptäcka mellan raderna i ett manus och just det här stället, med Margarettas handlingar i all sin enkelhet och reaktionerna på dem tycker jag är riktigt teaterguld. Och publikens skratt gav mig rätt.

3.2 Jag som regissör

Titeln på detta kapitel låter övermodig. Än så länge kan jag inte slänga mig med en sådan titel men jag har axlat regissörens roll några dagar. Det gav mersmak samtidigt som jag var lättad när Malin Olkkola återvände till rodret.

En av mina styrkor är att jag är bra på gruppkommunikation och planering. Är jag inblandad i en produktion vill jag se effektiva nätverksverktyg för nätkalender, chattar, grupper och gemensamt verktyg för manusskrivning på distans. I Sound of Music var det andra som var bra på den här biten också så jag behövde inte reda i det så mycket.

Min största och första förebild vad gäller regi är naturligt nog min lärare på Scenkonstlinjen, Gabriele Alisch. Av henne har jag förutom en viss ordning och reda lärt

mig vikten av delaktighet. Jag fick som skådespelare/elev på skolan möjlighet att prova olika idéer som dök upp under repetitionerna och kunde därigenom ibland bidra med något fruktbart och på så vis öka min känsla av delaktighet i vårt arbete. Jag önskar ge samma frihet till de skådespelare jag arbetar med (så länge jag får det sista ordet).

Under mitt tredje år på Novias Scenkonstlinje arbetade vi med regissör Rasmus Slätis²⁹ med verket Kung Oidipus som grund. Den typ av teater som Rasmus ville göra är svårgripbar för mig och vår arbetsprocess hade kunnat vara svårare än vad den var. Jag känner mig tacksam mot honom för hans milda sätt att leda oss dit han önskade, och hoppas att jag kan vara på ett liknande, medmänskligt sätt gentemot de jag regisserar.

Jag strävar efter att vara uppmuntrande och ge positiv energi till skådespelarna. Hellre än att ta upp alla små problem varav vissa av skådespelarna kanske själva löser med tiden så fokuserar jag hellre på de mer avgörande problemställningarna - i detta fall att skapa en trovärdig relation mellan Abbedissan och Maria.

Det finns en tradition på Korsholms Teater som lyder att när man börjar spela för publik bör regissören lyfta sin hand från det hela och låta skådespelarna spela efter eget huvud. Det hänger väl iofs. ihop med att regissören anses ha gjort sitt arbete och får gå vidare för att förtjäna sitt uppehålle någon annanstans. Jag tycker egentligen inte om denna kutym eftersom jag anser att processen med pjäsen inte slutar förrän man spelat den sista föreställningen. Som regissör vill jag fortsättningsvis vara en del av processen och stödja mina skådespelare genom att se så många föreställningar som möjligt och ge feedback efteråt, precis som man gör vid genomdragen.

4. Uppträdanden

4.1 Topelius och flickan

En dag på senvåren frågade Kalle Halmén, alumn från Novia Scenkonst om jag ville göra en dramavandring på Stundars tillsammans med honom. Året innan hade han, jag, Sini Moilanen och Felix Häggblom (även de alumner) tillsammans skapat och spelat en i mitt tycke alldeles fantastisk dramavandring där med temat Finland 100 år. Nu hade Stundars inte råd att igen anställa fyra skådespelare men väl två. De hade klokt nog valt Kalle som den ena men utöver det ville de ha...en flicka. Stundars hade bestämt att föreställningen skulle heta "Topelius och flickan" och så stod det även i deras marknadsföring. Men Stundars hade inte kunnat hitta

²⁹ Skådespelare, regissör och dramapedagog: se länken i källförteckningen

någon "flicka", och det kunde inte Kalle heller. Så han frågade alltså mig och jag tackade ja.

Vårt uppdrag var alltså att under nämnda titel skapa en 35-50 minuter lång dramavandring om Zacharias Topelius. Men både jag och Kalle var anlitade av Taikon att dra drama-resp. cirkuslektioner på deras konstläger³⁰ i juni. Dessutom var jag regiassistent med regiuppdrag på Korsholms teater³¹. Våra arbetsuppdrag gjorde att vi inte hade tid att börja skapa vår dramavandring före den 18:e juni. Premiären skulle gå av stapeln den 3:e juli. Vi hade femton dagar på oss.

Två veckor att forska, planera, skriva manus, skaffa kläder och rekvisita, öva på plats och lära oss allt utantill. På svenska och finska. Hade min arbetspartner varit någon annan hade jag nog tänkt mig för både en och två gånger innan jag tagit mig an detta. Men jag har stor respekt för Kalles kunskaper och arbetsmoral, och vi uppskattar båda en viss lekfullhet i språket. Nu kände jag en för mig lite ovanlig tillförsikt till att vi tillsammans skulle klara det här.

4.1.2 Första veckan, efterforskningar

De första dagarna var Kalle upptagen med något så vi jobbade på varsitt håll. Jag gick till biblioteket, letade mig fram till hembygdsavdelningen och började plöja igenom litteraturen av och om Topelius. Mitt huvudfokus var förstås "flickor". Vilka kvinnor hade figurerat i hans liv? I samlingen "Fästmanbrev i urval"³² kunde vi gå rakt till källan och läsa en del av Topelius brevväxling. "Flickan från Kahra"³³ var ett i vår korta process sent fynd men öppnade upp berättelsen om Greta. Kalle djupdök i olika källor på Internet och genom vårt älskade arbetsverktyg Google Documents³⁴ började vi bygga upp en tidslinje över Topelius liv för att kunna få ordning på de viktigaste händelserna och personerna.

Vi gjorde sommarens första besök på Stundars och tittade på platser och byggnader. Vi behövde hitta en samlingspunkt där Kalle kunde musicera även om det var dåligt väder. Vi ville också gärna att vandringen skulle ske på en del av området vi inte använt oss av i vår förra vandring. Tolv dagar tills premiären.

4.1.3 Manus

Åtta dagar före premiären började vi skriva på manuset. Det som slår mig när jag tittar på den första versionen³⁵ är hur nära den redan då var det slutliga manuset. Det mesta fanns med, bara med vissa saker i lite annan ordning och vissa "darlings" som vi blev tvungna att stryka³⁶ för att inte pjäsen skulle bli för lång.

30Läs mer om det i kap. 2

31Läs mer om det i kap. 3

32 Av Paul Nyberg

33 av Arne Törnudd

34Möjliggör parallellt skrivande på distans i samma dokument och kommentarer i marginalen

35I Google Documents kan man gå tillbaka i dokumentets utvecklingsfaser via verktyget för versionshantering

36 läs: mörda

4.1.4 Flickan

Frågan om vilka karaktärer vi skulle spela orsakade en hel del huvudbry. Vem skulle vara Topelius och vem skulle vara flickan? Eller skulle vi båda spela Topelius? Skulle vi hoppa in och ut ur våra roller eller inte? Och om någon av oss spelade en kvinna, skulle vi spela naturalistiskt eller karikerat? Den där sista frågan oroade mig lite, för skam till sägandes har jag fortfarande inte på fullt allvar behövt försöka spela en kvinna på scen.

Vi tog fasta på frågan om vem som skulle spela vad och gjorde det till en diskussion mellan oss i pjäsen. Eftersom vi tog upp det i början blev det lite "Brechtiskt"³⁷ - vi erkände genom en spelad konflikt att vi skulle spela olika roller..men vi hade samtidigt redan BÖRJAT spela och tagit på oss roller som var en slags sceniska förhöjningar av oss själva. Det klassiska greppet att börja och sluta på samma vis finns även i vår pjäs, då frågan om vem som ska spela vad kommer upp igen precis före vår avslutande scen.

Angående rollfördelningen blev det så att Kalle spelade Topelius och jag hans bästa vän Hindrick, som intressant nog också är tätt förbunden med två av kvinnorna i Topelius kärlekslivs treenighet. Vi fick hjälp av sommarjobbarna på Stundars som spelade en av dem (Greta) i en scen, och på slutet byter vi roller så att jag får spela Topelius och Kalle Topelius blivande fru Emilie.

4.1.5 Kläder och rekvisita

Stundars har två små klädförråd där vi hittade en del scenkläder som passade. Resten tog vi hemifrån eller fick låna från Korsholms teater. Kalle klädde sig i svart, kanske för att spegla den allmänna bilden av Topelius som akademiker. Jag valde att klä mig i bruna och gröna färger med en käck seglarmössa för att markera det sangviniska lynnet hos min rollfigur Hindrick och göra honom mer jordnära. På pressbilderna är vi dock båda svartklädda - då hade jag ännu inte hittat mina slutgiltiga rollkläder.

Vad gäller rekvisitan så var det inte så värst många saker vi behövde: en gitarr med fodral, en dagbok, två träsvärd (plus ett i reserv), en fiol med fodral och en skylt.

Kalle hade redan en fiol men köpte en billig, begagnad akustisk gitarr för att inte hans egen dyrare skulle fara illa. Jag skaffade dagboken i en bokhandel och träsvärderna och skylten tillverkade vi hos mina föräldrar.

³⁷ Berthold Friedrich Brecht (1898-1956) är känd för mig som en regissör som gjorde pjäser där man visade att det "bara var teater" för att publiken skulle kunna hålla en viss emotionell distans och reflektera intellektuellt över innehållet.

4.1.6 Andra veckan (sista veckan)

Under den andra veckan började vi oftast arbeta sent på förmiddagen. Vi repeterade på Stundars varje dag, uppskattningsvis 18 timmar måndag till lördag jämte åtta timmar manusskrivande och Topeliusforskande. Luncherna på ÅA var navet i vår tidtabell. Där försökte vi njuta av dagen genom att spela kort vid sidan om tallrikarna. Våra långluncher säger kanske något om hur vi ville arbeta. När vi spelade kort så tänkte vi heller inte på något annat. Det blev en skön paus för huvudet när resten av dygnet gick åt till att arbeta med och tänka på vår dramavandring.

4.1.7 Draken och en hurrvil

I början av vår föreställning deklamerar Kalle vad som visar sig vara Topelius första saga, "Draken" medan jag som "mig själv" försöker hjälpa Kalle att "spela" händelseförloppet i dikten. Jag har en känsla att den här delen skulle ha varit bättre om jag skickligt kunnat mima den. Men jag är rätt värdelös på att mima så i stället gjorde jag/vi nästan tvärtom, dvs. spelade den lite lekfullt men väldigt klumpigt (det kan jag). Jag tänkte att vi skulle få publiken att slappna av och samtidigt roa dem genom klichéartat överspel. Jag försökte också få det att se ut som om jag improviserade mina lama fysiska tolkningar i stunden, för att understryka att vi försökte oss på något oplanerat.

I läsningen ger Kalle mig (enligt dikten) en örfil så jag "tumlar i forsen", dvs. jag faller av scenen. Jag tyckte vårt inbördes förhållande skulle vara roligare och att min reaktion efteråt skulle vara mer logisk om den här örfilen skulle se äkta ut. Kalle var tveksam men gick ändå med på att låta mig prova. I en föreställning försöker jag därför lyfta upp min hand mot ansiktet så att Kalle kan träffa den och skapa ljudet och illusionen av att jag verkligen får en smäll med handflatan. Jag utförde tyvärr detta ganska felaktigt, men resultatet måste ändå ha blivit trovärdigt eftersom ett litet barn började gråta och eskorterades bort av sin förälder! Vi hade sällan så små barn i publiken och tanken att det vi gjorde på scen kunde vara skrämmande för någon hade aldrig slagit mig! I fortsättningen lät jag (med viss besvikelse) Kalle ge mig "dåliga" örfilar som inte skrämde någon.

4.1.8 Träkäppsduellen och att variera sina repliker

Idén till träkäppsduellen kom plötsligt till mig då vi utforskade museiområdet på Stundars. Jag undrade vilka lekar Zacharias och Hindrick kunde ha lekt som barn i en naturnära miljö, och kom att tänka på träsvärden jag själv lekt med när jag var liten.

Min ursprungliga idé var att stå uppe vid kvarnen och utmana Topelius på duell vid "Dödens kvarn" men Kalle ansåg att det var mer praktiskt att hålla det vid bänken med tanke på publiken och deras möjlighet till att se och höra. Han hade kunskapen om hur man lätt koreograferar en träkäppsduell, det tog inte länge för honom att drilla mig i hugg

och pareringar. Under första genrepet med publik gick Kalles alltför tunna käpp av men vi fortsatte spela och publiken trodde att det var planerat!

Jag fullkomligt älskar hur vi skrivit replikerna i förhållande till våra rollbyten då duellen börjar. Jag försöker överraska publiken genom att byta roll till Hindrick och utmana "Pegasenhjälme" på duell. På det här stället försöker också Hindrick lite skämtsamt förolämpa sin vän för att egga honom att anta utmaningen. Jag tyckte om att variera mina förolämpningar³⁸ som ibland kunde bli ganska menlösa, särskilt på finska som jag inte behärskar så bra. Kalle är fortfarande "sig själv" när han kommenterar mina försök till fräckheter. SEDAN byter han roll till Topelius och antar utmaningen.

Ett annat ställe som jag småningom började variera repliken på var då Hindrick försöker distrahera Zacharias, precis före jag attackerar med ett slag överifrån. Jag började ta in sådant som verkligen fanns i närheten: "*Titta, en traktor!*", "*Titta en kråka!*" eller "*Titta, en deltagare i dramavandringen!*", vilket roade publiken. Så på detta sätt lekte jag också med att antyda att vi bara spelade våra roller, samtidigt som vi spelade dem.³⁹

4.1.9 I dansens virvlar

Vi ville gärna ha lite publikinteraktion i vår föreställning. Boken "I dansens virvlar"⁴⁰ gav oss insikt i det sällskapsliv som Topelius gärna deltog i och gav oss idén att berätta om det samtidigt som vi bjuder publiken att ta sig en vals, ackompanjerad av Kalles utmärkta fiolspelande.

Jag ställde mig till förfogande som danspartner och de gånger som en eller flera gäster dansade blev det en uppsluppen stämning. Jag tror dansupplevelsen gav våra gäster något oväntat och positivt under vandringen. De gånger som ingen ville dansa så fortsatte vi helt enkelt vidare till nästa scen.

I dansdelen var jag särskilt nöjd över att ha kommit på idén att placera en bänk att ställa mot husväggen. Jag ville att våra äldre deltagare skulle få en chans att sätta sig ned och vila lite, och det var också något våra deltagare sedan sade sig uppskatta.

38Att variera sig i vissa detaljer är ett bra sätt att hitta spelglädje tillsammans och jag drar mig till minne ett kärt ställe i Korsholms teaters uppsättning av Tokstollar och Högfärdsblåsor då jag spelade en scen med bl.a. Jahorina Kolppanen. Jag kom in på scenen med ett glatt "DÄR är du ju mitt hjärtas..." och så fyllde jag i med det tokigaste och roligaste jag kunde komma på för dagen i ett försök att bringa henne ur fattningen och samtidigt roa publiken.

39Både jag och min medspelare är intresserade av att göra oväntade kopplingar mellan scenens och publikens verklighet. Vi brukar vi sammanfatta sådana grepp med ordet "meta". Läs mer om det på länken i källförteckningen

40 Av Gunnel Biskop

4.1.10 Tidslinjen

Jag kanske bör nämna vår lilla lek med Topelius kronologi eftersom det var en av detaljerna som fick beröm av publiken. Jag ber helt enkelt Kalle läsa upp något ur Topelius dagbok men eftersom det handlar om något som utspelar sig TIDIGARE än vad vi just talat om, ber jag Kalle förflytta sig lite bakåt på stigen vi gått. Sedan kommer han progressivt närmare i takt med att han läser sig framåt i dagboken.

Vi har i den här delen av vår vandring under kanske tjugo minuter etablerat att vi rör oss framåt i Topelius liv. Det är en accepterad del av hur vandringen "fungerar" och understryks av vår skylt "Tre år senare→" vid sidan av stigen när vi går från "dans"-delen till detta ställe.

Därför överraskar det publiken att vi hoppar tillbaka i tiden och roas av vår nitiskhet då jag ber Kalle förflytta sig för att tidshoppet skall vara möjligt. Vi ser också till publikens bekvämlighet - DE behöver inte flytta sig utan vi gör oss besväret för deras skull. Att gå emot publikens förväntningar, dvs. att överraska, är enligt mig en viktig komponent i att göra bra teater.

4.1.11 Finska

Att arbeta med drama på finska har länge varit en skräck för mig, eftersom jag inte behärskar språket så väl. Men då jag under våren 2018 som en del av mina studier drog dramaövningar på finska så upptäckte jag att jag ändå klarar mig någorlunda på det andra inhemska. Något tag senare fick jag det bekräftat på Taikons konstläger där jag hade finskspråkiga barngrupper. Det är inte lätt, men det går.

Att skådespela på finska är ytterligare något annat. Beroende på karaktären och situationen blir trovärdigheten lidande om man inte kan uttrycka sig korrekt, och det kan jag sällan eftersom jag inte behärskar grammatiken.

I praktiken blev det så att Kalle stödde mig under föreställningen om jag kom av mig med finskan. Visst sade jag säkert en massa tokigheter men han hjälpte mig att träna bort åtminstone de allra värsta.

4.1.12 Ringar på vattnet

En av Stundars sommarjobbare, Sandra Holmqvist, blev under en av våra vandringar inspirerad att skriva en dikt⁴¹ med vilken hon vann en tävling arrangerad av Svenska Österbottens litteratursällskap r.y. Holmqvist hade fascinerats av något som Kalle och jag upptäckt då vi forskat om Topelius: nämligen att han värdesatte sin vänskap med Hindrik mer än sin kärlek till kvinnor som de båda förälskat sig i.

⁴¹Se länken i källförteckningen

4.2 Det höstas på Harf

I augusti ringde Brage friluftsmuseum och frågade mig om jag skulle vilja spela drängen Jussi i en finskspråkig dramavandring för skolelever⁴² - *Syksy Harfin tilalla*. Jag tackade nej eftersom jag inte är bekväm med att skådespela på finska och för att jag tyckte att jag hade tillräckligt att göra med jobb och slutarbete. En månad senare kontaktade min klasskamrat Matilda Anttila mig. Hon hade engagerats för dramavandringen och frågade om jag ändå inte ville vara med, då muséet ännu inte hittat någon att spela Jussi. Då ändrade jag mig och tackade ja till uppdraget.

Premiären för dramavandringen skulle vara den 27.9 vilket gav mig nio dagar att få scenkläder och lära mig replikerna. Under den perioden jobbade jag också deltid på Folkhälsan, Arbis, Ritz Lindy Hoppers och Ritz. Till all lycka avbokade vår första skolgrupp och premiären flyttades fram några dagar. Då hann jag öva lite mer.

4.2.1 Jussi

I min del av vandringen möter jag publiken då jag brakande och knakande bland buskar och träd backar ut från bakom en jordkällare där jag utträttat mina behov. Matilda som piga har bäddat för mötet genom att prata om nån underlig skogstomte som nyligen siktats på gården. Pigan kallas sedan iväg av husmor och stackars korthuggna Jussi lämnas i sticket med publiken. Vad ska han göra?

Jussi bjuder in barnen att se vad han har för händer vid fiskestugan. Inne brinner eld i spisen och rök stiger ur skorstenen. Han visar på ett (malätet och dammigt, gammalt) nät som han "håller på att reda ut" så det är klart för nästa fisketur. Han berättar en del om fiskafänget i fiskelag, om säljakt, fiskestugor och om tillverkning av krut.

Som rekvisita hade jag påse grovsalt och en burk med saltad strömming som jag "höll på att salta". Det fanns en tung sälbössa som jag kunde förevisa och ett par torra, gamla sälsskinsskor.

Jussis repliker⁴³ var skrivna i princip som en monolog, utan publikinteraktion. I en dramavandring med barn är det enligt mig önskvärt att interagera med barnen, svara på deras frågor och göra karaktären mer levande. På ett språk jag inte behärskar är detta besvärligt, varför jag också ogärna tar roller på finska - det är svårt nog att memorisera sina repliker.

Icke dess mindre lyckades jag gradvis få min del av vandringen mer levande. I stället för att läsa texten rakt av ställde jag på lämpliga ställen frågor till barnen⁴⁴ som förde oss vidare. När jag pratade om sälbössan erbjöd jag dem att komma och känna hur tung den var. Kanske någon vill smaka på saltkornen eller lukta på strömmingarna?

42 Manus av Lotta Ventus

43 Se bilaga 4

44 Markerade med rött i bilagan

Eftersom jag hade fiskestugan till mitt förfogande var det ifall vädret var dåligt också möjligt att ta in publiken där. Jag provade det åtminstone en gång av ren nyfikenhet, för att få reda på om och hur scenen skulle förändras.

När jag tänker tillbaka på min roll som Jussi är jag stolt över min insats och glad över att ha fått vara ute på en så naturnära plats och säga farväl till sommaren. Men jag kände mig alltid lättad då min medskådespelare dök upp för att föra publiken vidare.

4.3 A murder mystery

Min dansförening Ritz Lindy Hoppers ordnar i december ett årligen återkommande dansläger på Norrvalla i Vörå. Lägrethåller hög standard och har fått internationellt erkännande – varje år vallfärdar ett par hundra dansare dit för att i tre dagar ägna sig åt swingdanser. Lägrethbrukar ha ett tema som når sin kulmen i en maskerad. År 2018 var temat "A murder mystery". Jag hade ombetts ordna något slags teatraliskt framträdande att krydda lägrethmed. Jag oroade mig mycket för detta och grunnade på vad och hur jag kunde leverera det som önskades.

Lördag morgon steg jag upp tidigt och sminkade mig. Jag gjorde mörkt runt ögonen för att få mig att se både plågad, skrämmande och väldigt trött ut. Jag använde konstblod som jag applicerade rikligt på en slarvigt knäppt kragskjorta och mig själv. Byxorna tog jag bort och en scarf fick tjäna som munkavle, hårt spänd mellan över- och underkäken. Min kompanjon hämtade ett spännrep från sin bil och knöt det runt magen på mig. Jag knöt silvertejp runt handlederna och rev av den så att det skulle se ut som om jag brutit mig loss.

I gymnastiksalen var lägrethsamlat för att få information. Plötsligt kommer jag krypande på alla fyra mitt in bland lägerdeltagarna. En kvinna som sitter på golvet skriker när hon får se mig. Jag stirrar vildögd på deltagarna, ropar dämpat och obegripligt och pekar uppfodrande på lägerledaren som står ute på golvet, försöker få dem att förstå att HON är ansvarig för detta. Plötsligt börjar någon (min kompanjon) hala mig tillbaka till omklädningsrummet via spännremmen som hänger bakom mig. Jag tjuter i panik, och försvinner.

Jag var ganska nöjd med detta framträdande, speciellt som det var improviserat. Men om vi hade hunnit öva detta en gång innan hade min kompanjon haft lugn att släppa mig längre ut i salen innan han drog mig tillbaka. Som det blev nu var det bara kanske en tredjedel av deltagarna som kunde se mig innan jag försvann igen.

4.4 Prisutdelningen

Jag blev tillfrågad om jag kunde vara programvärd på Ritz Holiday Show 2018 som gick av stapeln i mellandagarna. Genast jag fick höra att fotografen Johan Hagström skulle tilldelas Ritz kulturpris blev jag intresserad och började planera prisutdelningen.

Jag gjorde en frågesport och skrev ihop några ledtrådar. Planen var att be Johan komma och fotografera på evenemanget och låta det långsamt gå upp för honom att det var HAN som var kvällens hedersgäst! Tyvärr hade han blivit sjuk på en utlandsresa och kunde inte delta, men jag höll prisutdelningen som planerat iallafall.

Jag ville ha mina ledtrådar på ett papper men tänkte att det pappret gärna kunde få se lite stiligare ut än ett vanligt A4. Så precis innan evenemanget på Ritz fick jag en spontan idé att klistra in pappret med ledtrådar i en tidning och sedan spela lite teater på scenen för att se om jag kunde väcka publikens intresse.

När publiken strömmade in i salen satt jag och "läste" tidningen och tittade nu och då förundrat upp som om jag inte kunde tro vad som stod i den. Min klasskamrat Kalle Halmén älskar att experimentera med hur länge man kan dra ut på en handling och vilka känslor det kan väcka i publiken. Kanske han hade en del i min inspiration här.

Efter ett tag, när tillräckligt många gäster kommit in i salen gick jag fram till mikrofonen och började (improviserat) prata dels med publiken och dels med min vän Valter Lidsle som stod längst bak och skötte ljuset och projektorn. Jag låtsades att morgondagens tidning på något underligt sätt hamnat på scenen och att det i den stod att Ritz delat ut ett kulturpris på Holiday Show.

När jag sedan började läsa ledtrådarna måste ju alla förstå att jag bara låtsats hitta tidningen så då övergick jag mer till att vara mig själv. Dvs. lite mindre förundrad bara och med min entusiasm och lätta förhöjning.

Visst är jag lite stolt över att jag planerade prisutdelningen och också vågade improvisera på scen!

4.5 Audition, Snurr på Socis

Någonstans i flödet i mina sociala medier åkte en annons förbi och fångade min uppmärksamhet. Föreningen Teater Alandica på Åland skulle sätta upp en pjäs - Snurr på Socis. Pjäsen hade urpremiär 1991 och utspelar sig på 1920-talet. De var intresserade av att få skådespelare med danskunskaper, närmare bestämt i dansen Charleston. Jag beslöt att skicka in en ansökan och blev inbjuden på provläsning. Eftersom jag pga. jobb inte kunde åka ner till Åland och delta i den fick jag göra provläsningen på distans.

4.5.1 Dans

Teatern delgav mig ett klipp med en danskoreografi som jag skulle försöka upprepa. Det var lite svårare än jag tänkt mig - speciellt "poserna" var besvärliga att bestämma och lära mig göra smidigt. Man fick göra vilka poser man ville och jag valde jag att göra lite lekfullare (och mindre stilrena) sådana för att sannare uttrycka min egen lekfullhet och

intresse av att experimentera i dansen. Total träningstid inkl. filmande var två sessioner om sammanlagt 1h 20 min.

4.5.2 Scener

Regissören hade mig i åtanke för två roller och skickade manus på ett par scener. Jag frågade runt efter någon som kunde agera medskådespelare och fick kontakt med en teaterintresserad man som då var klient på Föregångarna⁴⁵. Tack vare mitt volontärarbete på Ritz fick jag använda scenen där konstnadsfritt. På knappa två timmar lärde vi oss våra repliker och bandade in de två scenerna. I en av dem har karaktären jag spelade en kort monolog, som jag tolkade vänd ut mot publiken. Innan min spelpartner dök upp återupptäckte jag en glömd njutning i att utforska texten, genom att pröva olika sätt att läsa den högt och koppla den till rörelser.

4.5.3 Hur gick det sen?

En knapp vecka senare fick jag meddelandet att av 58 sökande till 22 roller (inkl. dansare) så hade jag valts ut att spela dansaren Bob (talroll) och en bröllopsgäst. Jag började förhandla om lönevillkoren för mitt deltagande men tyvärr kunde vi inte hitta samförstånd i den frågan, mest för att föreningen hade så små ekonomiska resurser till sitt förfogande. Förhoppningsvis kan jag se en föreställning nästa vinter och få reda på vad jag gått miste om.

4.6 Jag som skådespelare och medskapare

När jag sökte in till Scenkonstlinjen så var det till stor del för att jag ville veta om jag hade en skådespelare inom mig. Nu vet jag mer om det, och Scenkonstresan har gett mig erfarenheter jag svårligen kunnat föreställa mig. Några få har jag skrivit om i den här uppsatsen.

Innan jag går in på vad som kan sägas om mig så måste jag mota Olle i grind⁴⁶: ja, naturligtvis vet jag att jag inte är någon utbildad skådespelare! Det här är en alltid återkommande hjärtefråga för de i teaterfältet som har en fullvärdig skådespelarutbildning - *man får inte kalla sig skådespelare om man inte är utbildad till det!*

Jag anmäler avvikande åsikt. Vill man vara stolt över sin utbildning och facktillhörighet är det klart att man ska vara det - men saknar man en skådespelarutbildning och likafullt står på scen och gestalta en roll - så är man enligt mig just skådespelare i den produktionen.

Här hör jag min osynliga meningsmotståndare kontra med *nej, då är man amatörskådespelare!*⁴⁷. Javisst. Det är klart att det finns en skillnad mellan amatörer och

⁴⁵ Resurscentret Föregångarna är en ungdoms- och arbetsverkstad

⁴⁶ Nej, jag tänker inte mota mig själv. Det är ett uttryck.

professionella. Men jag använder oftast ordet "bil" i stället för "bensinbil" eller "dieselbil". Det är lättast så, det lämpar sig för syftet.

"Det finns ingen legitimation för att kalla sig skådespelare, det är ingen skyddad term. Alla människor kan kalla sig skådespelare. Men om du anses vara det i andras ögon beror på om du anses ha uppnått vissa kvalitetsmått helt enkelt." - Kent Sjöström, docent i teater vid Lunds universitet.⁴⁷

Citatet belyser att det även bland yrkesfolket finns sådana som kan tänka sig att inte förutsättningslöst koppla titeln till de med en skådespelarutbildning. Bättre är i mitt tycke snarare att se till skådespelarkunnandet, som kommer av hårt arbete och erfarenhet.

4.6.1 En glad amatör

Vad gäller hårt arbete finns det riktigt ambitiösa skådespelare som lever sig in i sin roll dygnet runt⁴⁸, eller anstränger sig för att behärska sitt yttre in i minsta detalj⁴⁹. Men jag har inte ambitionen att bli professionell - jag är amatör, och nöjer mig med det.

Ett kännetecken på en amatörskådespelare, påstår jag, är dennes rollgestaltningar alla liknar varandra. Eftersom man inte är så skicklig på att behärska sin kropp, sin röst, sina tankar och känslor så förblir rolltolkningarna ganska nära det egna jaget. Men det är inte så illa - varje människa har ändå sin unika person att visa upp på teaterns scen. Det kan vara kärt för publiken att se hur en för dem känd amatör tacklar en roll i en ny produktion. När den scenkonstnären gått ur tiden finns det ingen som till fullo kan ersätta honom eller henne. Liksom var och en av oss.

Vad gäller skådespelarkunnande så har jag en god textförståelse och en känsla för rytm i repliskiften. Jag finner njutning i att utforska replikerna i ett välskrivet manus men strävar efter struktur och improvisation, kontakt med motspelaren hellre än exakt definierade repliker och rörelser. Impulser är ett nyckelbegrepp i mitt scenarbete och viewpointövningarna på Scenkonstlinjen ökade min medvetenhet om dessa. Min otränade röst bär ganska väl men det finns mycket rum för förbättring, speciellt vad gäller uttal. Jag har en tendens att sluddra, särskilt på "r":en.

Under en utvecklingsprocess har jag många egna idéer som jag gärna vill prova. Jag tycker att det oväntade är ett viktigt element i bra teater, och ett sätt att skapa något oväntat är att medvetet bygga upp en förväntning hos publiken för att sedan bryta mot den. Jag uppskattar publikinteraktion och inser möjligheterna att använda mig av det, speciellt då jag spelar för barn.

Jag tycker om att experimentera (lite) med ord och handlingar även efter premiären, för att hålla scenerna levande och se om de kan förbättras. Jag har fått höra att jag njuter av att

⁴⁷ Se länk i källförteckningen

⁴⁸ Method acting, t.ex. Nicolas Cage

⁴⁹ Character actor, t.ex. David Suchet

spela teater och kanske är detta en del av amatören i mig. Ordet härstammar ju från latinets *amare*⁵⁰ - att älska.

Min åsikt om politisk dramapedagogik som något mestadels fruktlöst sträcker sig även till politisk teater. Performance och postdramatik är oftast för konstigt för mig, det ter sig snarare som sätt att hantera sin egen mentala ohälsa. Jag ser och spelar helst komedi och fars - livet är tragiskt nog utan att man ska behöva sucka och gråta sig igenom också en teaterföreställning. Och jag spelar helst utomhus för det är skönare att vara ute i naturen än instängd i en kvav, svart låda.

När jag tillsammans med Kalle skapade vår Topeliusvandring jobbade vi under sträng tidspress. Att vi alls lyckades berodde till stor del på att vi kunde kommunicera och organisera oss, och hitta fungerande verktyg för att samarbeta på distans. Det är A och O att få informationen att flyta så att man kan hitta gemensam arbetstid. Jag är bra på den här planeringstekniska biten.

Svagheter då? Som amatör har jag svag kroppskontroll. Jag har en tendens att röra på mig för mycket då jag pratar, och göra gummiliknande, inexakta rörelser med armarna. Det är lättare för mig att vara glad på scen än att vara ledsen - jag har inte mycket övning i att nå mina negativa känslor i rollarbetet och att få dem att nå publiken.

Jag har även ett grundläggande handikapp i min ganska svaga fascination för olika färdigheter, som nekar mig den nödvändiga motivationen och uthålligheten till att själv bemästra dem. Färdigheter, vilka de än må vara - cirkuskonster, teckning, instrumentspelande eller sömmande, är livsviktiga kunskaper som vidgar skådespelarens möjligheter att bidra till en produktion.

5. Ljusa stunder

5.1 Gubbrockarnas julkonserter

Fredagen 7.12 spelade bandet Gubbrockarna på Ritz den första av sina tre julkonserter: "Rocking around the Christmas tree"⁵¹. Då arbetade jag i övre baren på samma ställe och njöt av konserten. Jacob Löflund som ansvarar för ljus och ljud på Ritz frågade mig om jag ville hoppa in som ljusoperator på de två övriga konserterna nästa dag. Jag tackade ja för att det lät både roligt och intressant (senare upptäckte jag att jag även fick betalt).

Konserterna spelades under samma period som Wasa Teater gav Gambämark på Ritz. Vi använde oss därför av samma ljusrigg men det blev inte särskilt mycket tid för mig att öva mig på den. Just innan konserten blev jag snabbt visad reglagen och datorn som styrde projektorn. Tuta och kör!

⁵⁰ Se Wikipedia

⁵¹ sic

Koncentrationen var total. Jag följde med det som skedde på scenen, stämningen och dynamiken i låtarna. Här hade jag nytta av min via dansen länge slipade känsla för hur äldre rock- och swinglåtar är uppbyggda. Jag kände mig som något av en bildkonstnär eftersom jag kunde "måla" scenen med de olikfärgade ljusen och även delvis styra hur de skulle röra sig. Men flera gånger var jag så uppslukad av detta ljussättnings-sceniska tänkande att min chef som satt vid ljudbordet diskret fick påminna mig att även byta bild på datorn (projektorn).

Dagens första konsert gick bra för min del, den andra ännu bättre. Min chef var nöjd och jag hade fått uppleva något nytt - att improvisera ljuset till en konsert!

5.2 West side story

Framgången på Gubbrockarnas julkonserter gjorde att jag ett par månader senare anlätades att hjälpa till med ljuset på repetitioner samt sex föreställningar av West Side Story, i Karleby och Jakobstad. Till skillnad från konserterna på Ritz där jag använt reglagen var ljusen nu till största delen förprogrammerade. Mitt jobb var i princip att trycka på knappen som bytte från ett ljusläge till nästa men jag hade bara tre dagar (rep och genrep) på mig att sköta ljusen och samtidigt öva mig i mina stick. Det var mig till hjälp att jag kunde närvara vid repetitionerna ett par dagar innan vi fick ljusen på plats.

På premiären i Karleby gjorde jag ett allvarligt misstag jag sent ska glömma. Föreställningen var nästan slut. Jag hade dittills skött min uppgift perfekt och väntade på det allra sista sticket, en visuell signal som ljudteknikern skulle ge till mig då han slog på det sista ljudklippet. Vi kastade en blick på varandra och viskade "snart", lite nervösa eftersom det var ett knepigt stick för oss båda, ett som regissören poängterat att det var kritiskt att vi lyckades med. Då ljudteknikern visade vad jag uppfattade som "nu" med handen så tryckte jag på knappen på ljusbordet som skulle göra att ljusen växlade till nästa inställning, en långsam fade to black.

Men. Jag insåg efter en sekund att något var fel! Ljudklippet hade inte startat, jag skulle inte trycka ännu! Ljudteknikern hade gett signalen för tidigt! I panik försökte jag med en annan knapp på ljusbordet backa i ljusinställningarna men tryckte i misstag till fel knapp så att ljusen hoppade framåt ytterligare ett steg. Nu slog salljusen på för fullt och mardrömmen var ett faktum. Samtidigt som paniken tilltog tryckte jag febrilt på knapparna för att hitta tillbaka till det rätta ljusläget medan ljusen ömsom tändes och släcktes.

Det kan inte ha tagit mer än 3-4 sekunder i anspråk innan jag hittat rätt igen. Men det var väldigt långa sekunder. Tack vare att jag ändå hade en viss manuell kontroll lyckades jag sedan dimma ljusen så att det ändå tajmade rätt med ljudklippet.

Regissören hade på sin plats i publiken genomgått samma lidande som jag själv men PÅSTOD åtminstone att jag som genom Guds försyn lyckats tjäma ljuskaoset så att det stämde med ljudet. I efterdiskussionen klarnade det att ljudteknikern bestämt sig för att visa inte ETT tecken utan för tydlighetens skull TVÅ som dessutom var snarlika: "snart"

och "nu". Att missförståndet alls kunnat uppkomma kan delvis skyllas på tidtabellen som gett oss så få tillfällen att öva med teknik innan premiären.

5.3 Ljusa tankar

Vad lär jag mig av detta? Jo, de manuella reglagen är ljus teknikerns bästa vän. Även om man använder sig av förprogrammerade ljus måste man åtminstone ha en master fade och gärna lite mer än så att sköta en kris med. Ju fler manuella reglage man har (om man vet hur man använder dem), desto bättre kan man anpassa sig efter det som sker på scenen och dra nytta av sitt konstnärliga öga.

För att ha bättre möjligheter att ordna fungerande belysning då jag jobbar dramapedagogiskt har jag sedermera införskaffat en egen, portabel Gobo-strålkastare med USB-adapter för datorstyrning. Jag ser en möjlighet i att ha några olika strålkastare och hyra ut dem och mina tjänster som ljus tekniker för enklare sceniska produktioner. Det skulle ge mig fler tillfällen att utforska ljussättningar.

6. Dans och danskurser

Att undervisa dans är bland det bästa jag vet. Och det visste jag inte förrän ganska sent i livet. I högstadiet var jag den som gömde mig på toaletten för att undvika de obligatoriska ringlekarna inför och under julfesten. Som 29-åring flyttade jag till ett litet ösamhälle på Åland och när det ständes upp till byafest gick det inte längre att komma undan. Byns undersköna ungmöar bjöd upp till logdans och någonstans i dansens virvlar började det gå upp för mig att det kanske ändå kunde finnas en viss tjusning i det hela.

Fem år senare flyttade jag åter till Vasa och träffade en gammal studiekamrat som åkt upp från Helsingfors för att gå på dansläger. Dansen hette Lindy Hop och jag blev lockad med på en prova på-timme. Tre lärare undervisade oss två nyfikna elever och efter det var mitt intresse definitivt väckt. Under de kommande två åren tog jag privatlektioner och gick på de lokala danskurserna. Min tydligen medfödda böjelse för detta fysiska uttryck (och ett behov av fler förare på kurserna) gav mig möjlighet att gå tre kurser samtidigt - 4,5h dans i ett sträck.

När jag småningom blivit tillräckligt modig i mitt dansande besökte jag workshopar bl.a. på Åland och i Helsingfors. Jag blev den första från Vasa att upprätta kontakter till föreningen Swingum i Umeå med vilken vi nu har ett fruktbart utbyte. Jag deltog också i det internationellt betydelsefulla danslägret i Herräng i Sverige, där tusentals dansare från hela världen möts varje sommar.

6.1 Undervisa Lindy hop

Så småningom började jag undervisa Lindy hop; läsåret 2018-2019 tillsammans med min fjärde lärarpartner, dramapedagog Anna Weidinger. Danskurserna är för mig alltid

veckans höjdpunkt. Där, kanske mer än någon annanstans lyckas jag med att ge av min positiva energi till deltagarna och m.h.a. musiken bjuda dem på en rolig upplevelse. Jag vet genom min egen erfarenhet att pardansen vi lär ut för de flesta ger kraft och välmående. Det kan förändra deras liv!

De två föregående åren hade jag kunnat njuta av min inofficiella roll som huvudlärare på nybörjarkursen, där jag ganska långt hade friheten att planera och dra lektionerna efter eget huvud. Upplägget med en huvudlärare som gör planeringen anammade jag efter att i början av min danslärarkarriär ha undervisat med Sabine Mickelsson. Då var det hon som var den erfarna och jag som kommenterade planeringen.

Hösten 2018 var jag, som alltid med en ny lärarpartner, lite orolig för att Anna (i s.f. med rätta) skulle begära mer inflytande och att jag skulle behöva försvara och kanske kompromissa med mina prioriteringar i undervisningen. Hon lät mig i början leda som jag ville men kom så småningom med förslag som hon tyckte kunde förbättra våra lektioner. Det mest synliga exemplet på det är en kort uppvärmning med solokoreografier som hon ledde i början av lektionen. Den var omtyckt hos eleverna och blev en del av lektionsupplägget. Under läsåret hittade vi en fungerande klassrumsdynamik och fick positiv feedback för hur vi arbetade tillsammans när vi undervisade.

6.2 Byta partner

Eftersom vi båda har dramapedagogisk utbildning kändes det naturligt att mötas i en professionell diskurs om våra respektive metoder, synsätt och prioriteringar. En företeelse som vi diskuterade mycket var det faktum att de flesta av deltagarna på vårens nybörjarkurs bara ville dansa med danspartnern de anmält sig med. Det är helt naturligt i början, men så småningom brukar de flesta bli modigare och utnyttjar möjligheten att öva också med andra. Enligt mig påskyndar detta förståelsen av dansen och också norm i swingdanskretsar.

Att få ville byta gjorde också att de förare som saknade danspartner fick vänta på att få dansa (med Anna, som var med som följare) mer än de annars skulle behövt. Jag nöjde mig med att varje lektion uppmuntra till möjligheten att byta danspartner men viktigare för mig var respekten för deltagarnas integritet - jag skulle aldrig tvinga dem att dansa med en främmande människa om de inte själva ville det.

Annas synsätt var annorlunda. Hon såg situationen som ett problem som inte fick bestå och försökte hitta ett sätt att få eleverna att dansa mer med varandra. Inför vår femte lektion kom vi överens om att hon skulle leda en dramapedagogisk övning där deltagarna står på två led och ger knuffar i luften mot olika kroppsdelar på personen som står mitt emot, som reagerar. Jag skulle kanske inte själv dragit en övning som låg så utanför vad jag antog var kursdeltagarnas förväntningar på kursen, men övningen skapade en hel del munterhet och fungerade därför som en icebreaker. Dock löste den inte "problemet" utan det tog ännu några lektioner innan ett eller två par blivit så bekväma att de började dansa med andra.

6.3 Ansiktet utåt

En annan sak vi diskuterade som kanske kastar ljus över mitt sätt att anta lärarrollen är frågan om hur vi skulle hantera meningsskiljaktigheter under lektionen. För det mesta lät vi bli att kommentera varandras mindre lyckade infall under lektionstid (och jag vet att jag hade sådana). Men en gång sade Anna något om vad vi lärde ut som jag upplevde så felaktigt att jag nödgades säga att jag kanske inte helt höll med henne men att vi inte ska gå djupare in på det just där och då (eftersom det skulle bromsat upp det vi höll på med).

Anna upplevde det som negativt att jag ifrågasatte henne på detta vis inför eleverna och jag tvingades tänka över var jag stod i denna fråga. Sättet att hålla en enad front s.a.s. "för barnen" är, tror jag, ett ganska vedertaget sätt då man undervisar i par. På så vis behåller man en (synbar) expertis och säkerhet och riskerar inte att förlora sin auktoritet.

Efter att ha funderat på saken kom jag fram till att jag inte VILL vara en auktoritet på sådana villkor. Jag föreslog för Anna att hon öppet får ifrågasätta det jag lär ut om hon är av annan åsikt och att låta mig göra detsamma så att vi gemensamt med eleverna kan undersöka någon viss teknik som det råder oklarhet kring. Jag ser ett värde i att lära tillsammans med och också av våra elever för att på det sättet göra dem delaktiga, och jag vill erkänna var gränserna för mitt kunnande går. Med vår andra danskurs (nivå 2) fick jag snart tillfälle att omsätta denna filosofi i praktiken. Den gången var det en elev som ifrågasatte hur jag förlängde en kortare tur och vi måste ta en gemensam stund där jag fick prova framför och diskutera saken med med gruppen för att alla skulle få ge sin syn på problemet.

6.4 Jag som danslärare

Av de som började på nybörjarkursen hösten 2018 så fortsatte nästan alla till nästa nivå. Det gänget är nu efter bara ett år (24 lektioner) duktigare än kanske någon grupp innan. Deltagarna och gruppens dynamik har mycket att göra med detta, men lika mycket tror jag det är ett tecken på att det lektionsupplägg och den danspedagogik jag slipat på i fyra år faktiskt fungerar ganska bra. Liksom bland mina tidigare grupper finns här deltagare vars liv förändrats genom dansen och det unika, personliga uttryck de upptäckt i sig själva.

Jag vill att mina elever ska

- Känna att de lyckats med något
- Tycka att det är roligt att dansa
- Få känna att de fått dansa tillräckligt
- Få höra musik
- Våga experimentera själva
- Kunna vara sjuka/borta en lektion utan att missa något nytt

När jag undervisar försöker jag

- Se vad eleverna gör
- Uppmuntra dem då jag ser att de gör framsteg eller vågar improvisera
- Tacka gruppen för deras engagemang och hårda arbete
- Inte prata för mycket
- Ge eleverna tid att dansa vad och hur de vill i början och slutet av lektionen
- Ta upp saker som jag upptäcker till diskussion
- Att inte ha för bråttom framåt - man måste inte hinna med allt som står i planen
- Respektera deltagarnas tid och hålla mig till avtalad lektionstid
- Värdesätta elevernas idéer och förslag och anpassa undervisningen efter dem

Den här två punktlistora kan tyckas självklara för en dramainstruktör men även professionella danslärare kan tänka annorlunda. Ett vanligt upplägg bland de som undervisar internationellt är att de på förhand har bestämt ett mål med helgens undervisning: att lära ut ett material som blir del av en koreografi. Koreografin ska eleverna sedan dansa i slutet av workshopen och ibland också uppträda med för de övriga på danslägret. Problemet med ett sådant upplägg är att lärarna då kanske inte anpassar sitt material efter verkligheten på kursen, och eleverna kan känna (på ett negativt sätt) att de inte kan påverka kursinnehållet. Lyckas de inte göra framsteg i takt med lärarnas plan kan de bli frustrerade.

Andra lärare har frångått detta koreografibaserade upplägg. T.ex. på Ritz Winter Hop 2018 undervisade Cláudia Fonte och Ali Taghavi om skapande av rytmer i dansen på ett sätt som kändes friare och mer undersökande.

Ett annat problem som jag sett bland danslärare är att man går över tiden för att man vill hinna med allt som man på förhand planerat, och sedan avslutar lektionen kanske utan att alla elever hunnit lyckas med det man håller på med. Risken med det är att det finns elever som lämnar lektionen med en negativ (själv)känsla. Så finns det lärare som förklarar så detaljerat och ingående och så gärna demonstrerar att eleverna får stå tysta och vänta, ibland så länge som tio minuter innan de själva får försöka sig på den aktuella tekniken. Sådana lektioner har i allmänhet väldigt mycket prat och väldigt lite fri dans och musik. Enligt mig lär man sig mer av att själv agera än att bara titta.

Sist av allt kan jag nämna att jag försöker ha kontakt med eleverna via vår grupp på sociala medier. Där kan jag ställa frågor om t.ex. sådant vi gjort och få feedback på om de tyckte om det eller inte. Det hjälper mig med planerandet inför nästa lektion.

7. Sammanfattning

När jag skriver detta har ett år gått sedan lärjungarnas sista måltid jag nämnde i inledningen. Mitt femte år av utmaningar och erfarenheter har inte varit lätt. Tidspressen har ibland varit extrem, som i Topelius-vandringen, och att planera och dra dramalektioner på finska har varit utmanande p.g.a. mina blygsamma språkkunskaper. Som dramaledare känns det ofta som att jag fumlar i mörkret eller i stunden måste uppfinna det jag behöver utan att veta om det ska fungera. Men, när jag nu ser tillbaka på hur det gick kan jag vara nöjd, stundvis stolt över det jag lyckats ro i land.

Det brukar vara kutym att man i uppsatsens slut återvänder till frågorna som ställdes i början. En sådan var: vilka utmaningar möter en dramainstruktör? Vilka utmaningar har jag mött under året?

7.1 Dramainstruktörens vardag

Dramainstruktörens liv är ibland väldigt intensivt, ibland ganska lugnt. Det är vanligt att man jobbar projektbaserat och det syns också i det lapptäcke av uppdrag och arbeten jag nämnt här (ett och annat jobb har jag t.o.m. tackat nej till för att få mer tid till skrivarbetet). Denna ekonomiska berg- och dalbana försöker de som är äldre på fältet så småningom jämna ut, senast när de har barn och familj att försörja.

En dramainstruktör måste vara uppfinningsrik och flexibel - vad gör man när man fem minuter innan dramalektionen får veta att man inte får det utrymme man var utlovad? Eller hur anpassar man sig då tekniken inte vill samarbeta? Ett lekfullt och kreativt sinnelag räcker långt men även när man planerat något i förväg kan dramapedagogiskt arbete förutsätta att man själv ger sig hän åt fantasin för att inspirera deltagarna att göra detsamma.

Ibland ställer arbetsgivaren svåruppnåeliga önskemål om en slutprodukt. Ta reda på varför (om) slutprodukten är viktig för arbetsgivaren. Går det att förhandla om formen? Kommer tiden att räcka till? Det kan vara en god idé att låta arbetsgivaren närvara på någon övning, för att öka hens förståelse för den typ av dramaarbete man håller på med.

Finska kan vara utmanande om man ska undervisa, och när en ska memorera replikerna till en roll. Det har också hänt att jag fått spela på engelska utan att vi på förhand övat in det. Flexibilitet, som sagt. Olika språk är kanske det viktigaste man överhuvudtaget kan lära sig, det ger oanade möjligheter i livet.

En dramainstruktör behöver skapa god kontakt med människorna som man arbetar med. Det innebär att lära sig allas namn, vilket kan vara extra svårt om man t.ex. undervisar många eller stora dramagrupper under kort tid. Man måste också vara uppmärksam, för att se deltagarnas individuella framsteg och svårigheter.

7.2 A jack of all trades

Är jag en dramainstruktör? Inte ännu. Men under ett år har jag arbetat som dramalärare, (amatör)skådespelare på dramaguidningar, (hjälp)regissör, ljusoperator, programledare, eftis- och lägerledare samt danslärare. Nog måste väl ändå det motsvara de mångsidiga arbetsmöjligheter som utlovas i Scenkonstlinjens programbeskrivning?

En karriär som dramainstruktör eller -pedagog kan börja såhär. Med tiden blir de flesta klarare över vad de tycker om och är bra på och börjar fokusera sina ansträngningar - någon blir skådespelare, någon regissör, en annan dramalärare osv. Ser jag bara på min egen klass så har de flesta stakat ut en högst personlig riktning och gett sig iväg på olika äventyr. Det återstår att se om jag själv hittar en nisch på dramafältet som jag vill fördjupa mig i, eller för evigt förblir denna mångsysslare som kan lite av varje.

7.3 Insikter

Årets mångsysslande har gett få nya insikter. En sådan är dock att jag behöver bredda min syn på dramalektioner lite då jag arbetar med barn: alla är inte där för att skådespela! En annan insikt är att akta mig för att spela våldsamma scener då det finns små barn i publiken. Styrandet av ljusreglagen har gett mig en påminnelse om ljus teknikerns möjlighet att inte bara verkställa förprogrammerade ljus utan faktiskt vara en medskapare i ensemblen. Mitt undervisade med partner har fått mig att fundera över vilken typ av auktoritet jag vill vara, dvs. en som kan vara öppen med sina tillkortakommanden och inte ställa sig så högt över deltagarna.

7.4 Mitt sätt

I programbeskrivningen står också *“...erbjuds du tillfälle för att utveckla din personliga konstnärliga identitet och profil.”* Har jag en sådan? När jag nu försöker se på mina arbetsuppgifter och vad som kunde vara gemensamt så finns det något som jag tycker mig skönja...individens välmående.

När man försöker utvecklas och modigt ger sig på något konstnärligt, t.ex. att skådespela eller dansa så finns det en risk för (förhoppningsvis tillfälliga) motgångar och kanske ett självupplevt misslyckande. Speciellt barn kan dessutom ha förväntningar från föräldrar, skola och samhället på vad de måste göra och klara. Uppnår man inte eller vill inte uppnå förväntningarna så kan det leda till att en negativ självkänsla.

Det finns något i omvärldens orealistiska förväntningar och en människas nedvärderande av sig själv som gör mig ledsen. Framom något konstnärligt slutmål vill jag stöda individens egen utveckling och utforskande av sina resurser och möjligheter. Jag vill vara uppmuntrande och få de jag arbetar med att se sina framsteg och kunna känna sig stolta över sina ansträngningar.

Källförteckning

Braanaas, Nils (2008), *Dramapedagogisk historie og teori 5 utgave*, Tapir akademisk forlag, Trondheim

Rasmusson, Viveka och Erberth, Bodil (2016) *Undervisa i pedagogiskt drama*, Studentlitteratur, Lund

Stanislavskij, Konstantin (1986) *Att vara äkta på scen*, Översättning: Martin Kurtén, Gidlunds Bokförlag, Värnamo

Tusenkonstnär, definition

<https://sv.wiktionary.org/wiki/tusenkonstnär> [Hämtat: 26.5.2019]

Sandra Holmqvists dikt:

<https://ileea.wordpress.com/2018/12/11/fore-alla/> [Hämtat: 26.5.2019]

Metateater, beskrivning

<https://en.wikipedia.org/wiki/Metatheatre> [Hämtat: 26.5.2019]

Processdrama, beskrivning

https://en.wikipedia.org/wiki/Process_drama [Hämtat: 26.5.2019]

Diskussion om termen skådespelare

<https://www.theresabener.se/artikel/kulturjournalistik-intervjuer/Kan-man-lära-sig-bli-skådespelare-Samtal-på-Teaterhögskolan-i-Malmö> [Hämtat: 26.5.2019]

Amatör, definition

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Amatör> [Hämtat: 26.5.2019]

Rasmus slätis, webbsida

<http://www.rasmusslatis.com/> [Hämtat: 26.5.2019]

Bilageförteckning

Bilaga 1, Spel och dramaövningar

Bilaga 2, Lektionsplaneringar och -rapporter för Konst i kasernen

Bilaga 3, Dramaarbete med ÅK6 - planeringar och rapporter

Bilaga 4, Jussis monolog i dramavandringen Syksy Harfin tilalla

Bilaga 5, Ensembleövningar på Korsholms Teater

Spel och dramaövningar

Innehållsförteckning

Uppvärmning	1
Evighetskodda (Brännboll)	1
Flygande mattan	2
Knuten	2
Skådespelarteknik	3
Roskisfantasileken	3
Forma tillsammans (gruppstaty)	3
Osynliga saklådan	3
Pantomim-tävling	4
Spegling	5
Interferenston	5
Improvisation och spel	6
Kyrkråtta (Kirkkis)	6
Zombiehippa	6
Tungmördare (Blinkmördare)	7
Varulv (Mafia)	7
Dramatiserade förberedelser	8
Regler	8
Hotellmördare	10
Förberedelser	10
Spelet börjar	10
Rättegång	11

Uppvärmning

Evighetskodda (Brännboll)

Typ: Fysisk uppvärmning, koordination och observation

Summering: Träffa andra med bollen så de måste sätta sig vid sidan om, men de får komma ut på plan igen om du bränd. Den som blir ensam på plan utan att någon kan bli fri vinner.

Rekvisita: Boll som inte är för tung eller hård. Man ska tåla att få den kastad i huvudet.

Förberedelser: Avgränsa ett utrymme enligt mängden deltagare och ta bort allt ömtåligt. Gå igenom reglerna och kom överens om eventuella regelvariationer. Välj en domare om du tror att en sådan behövs.

Regler:

- Får man tag i bollen får man bara röra sig så att ena foten är "fast" i golvet.
- Genom att kasta bollen på dina motspelare, så "bränner" du dem.
- Träffar på huvudet räknas inte.
- De som är brända måste flytta sig till sidan av spelplanen och får inte röra bollen.
- Om en spelare blir bränd så befrias alla som den har bränt.
- Tar någon lyra så blir den bränd som kastade bollen.
- Är det två personer på planen så får de passa åt sig själv via väggarna.

Regelalternativ:

1. Dela in spelplanen i två zoner m.h.a. t.ex. något streck på golvet. De som är brända är fria att kasta från sin sida om de lyckas få tag på bollen.
2. Team
 - a. Man får ha en (eller två, bestäm) lagkamrater.
 - b. Man får inom laget passa till varandra under spelets gång. Passningen går via golvet - kastar man direkt på sin lagkamrat så blir den bränd (eller så blir man själv bränd om hen tar en lyra).
 - c. Man får inte byta lagkonstellationer under matchens gång.
 - d. Är en laglös spelare ensam på planen mot ett lag får den ensamma spelaren passa åt sig själv via väggarna.
3. Snälla lyror: om man tappar bollen men fångar den igen före den rör golvet så räknas det ändå som en lyra.
4. Skydd: Man kan ha olika madrasser och kuddar på planen som man kan ta upp eller ta betäckning bakom - men om bollen träffar skyddet när man rör i det så blir man bränd. Denna regel brukar kräva att man har en skarpsynt domare.
5. Använd två eller fler bollar samtidigt.
6. Man får även kasta upp bollen åt sig själv och slå den, som i handboll.

Kommentarer: På Indigo spelar vi så att deltagarna kan komma och gå som de tycker. En match varar där oftast 30-60 minuter varpå vi tar paus lika länge så att våra klubbmedlemmar får möjlighet att använda salen till annat.

Flygande mattan

Typ: Gruppdynamik/ensemble

Summering: Deltagarna ska vända mattan utan att röra vid golvet.

Rekvisita: En matta som är stor nog för alla i gruppen att stå på, men inte så mycket större än det.

Utförande: Placera mattan på golvet, be deltagarna ställa sig på den och läs upp berättelsen som kan låta ungefär såhär:

“Ni är på resa på en flygande matta. Plötsligt börjar mattan tappa höjd, något är fel! Ni ringer tillverkaren via nödtelefonen och får veta att ni måste starta om mattans motor, men det enda sättet att göra det på är att vända mattan upp och ner! Kan ni vända mattan upp och ner utan att någon faller av?”

Kommentarer: Man kan naturligtvis dramatisera övningen lite mer än såhär om man har tid, men i grunden är det en samarbetsövning som fungerar som en “icebreaker” - man kommer i närmkontakt med de andra deltagarna eftersom det är ont om utrymme på mattan.

När jag skulle göra denna övning på Taikon fick jag låna en fin, röd matta av mina (alltid lika stödjande) föräldrar men det visade sig att den var lite för liten och gick bara att använda med de allra minsta grupperna. Men Flygande mattan var en populär övning i grupperna med lagom antal deltagare.

Knuten

Typ: Gruppdynamik/ensemble

Summering: Deltagarna bildar en knut av sina kroppar och måste sedan lösa den

Utförande: Deltagarna ställer sig i en tät cirkel, blundar och sträcker fram sina händer. Ledaren hjälper varje deltagare att hitta ett par andra händer att hålla i och så får alla öppna ögonen. Deltagarna är nu fast i en slags knut och måste klura ut hur de ska öppna den utan att släppa greppet om varandras händer.

Skådespelarteknik

Roskifantasileken

Typ: Improvisation och mim

Summering: Deltagarna agerar med t.ex. en sopkorg så att deltagarna förstår vad den "är" i den mimade kontexten.

Utförande: Man kan använda sig av en tom sopkorg som man ställer mitt på golvet. Deltagarna går i tur och ordning fram till den och agerar (genom att röra vid den eller inte) som om den var något annat. De övriga deltagarna ser på och ska försöka gissa vad roskisen är.

Forma tillsammans (gruppstaty)

Typ: Gruppdynamik, staty

Summering: Gruppen bygger en staty (eller tavla) av sina kroppar

Utförande: I den här övningen ber ledaren deltagarna forma en staty av något, t.ex. ett flygplan. Regeln är att alla måste röra i någon annan så att alla bildar en sammanhängande enhet.

Variation: När deltagarna lyckats med ledarens förslag kan man ta med även en stol som räknas som en "person" i gruppen. Deltagarna får nu själva välja vad statyn ska föreställa. En deltagare väntar utanför och blir sedan bjuden att komma in "på musem" och betrakta statyn/tavlan och högt fundera kring vad den föreställer.

Kommentarer: Man måste oftast uppmana deltagarna att försöka hålla sina ansiktsuttryck eller positioner eftersom det kan vara nära till skratt, speciellt då "museibesökaren" går runt och tittar.

Osynliga saklådan

Typ: Observationsförmåga, fantasi, mim

Summering: Låtsas ta ut något ur en (osynlig) låda. De övriga gissar vad det är.

Regler:

1. När du får "lådan" kan du vid mottagandet med händerna visa om lådan krymper eller växer.
2. Öppna locket.

3. Mima vad du önskar ta ut och förhåll dig till eller agera med det. Var inte rädd för att visa känslor med ditt ansikte om det hjälper dig.
4. Lägg tillbaka det du tagit ut i lådan.
5. Stäng locket och räck lådan vidare.

Utförande på Konst i Kasernen: Jag kom på att använda den röda mattan (som jag använde i Flygande mattan) som en samlingsplats i början av lektionen. Den skapade känslan av hemtrevnad och vi satte oss runt den i en cirkel. Allmänt föredrar jag att sitta på golvet tillsammans med deltagarna hellre än att stå i sär från dem.

En morgon på Konst i kasernen introducerade jag denna Osynliga saklåda på följande sätt: jag förhöjde mitt varande i meningen att jag satt lite rakare, "öppnade" mitt ansikte och lät min energi och glädje över att få dela denna roliga lek lysa ut ur ögonen. Mina rörelser blev kontrollerade, avsiktliga.

Så föreställde jag mig att det fanns en liten låda på golvet. Jag sökte de andras blickar och lät dem ordlöst förstå att jag såg den. Sedan "tog jag upp" lådan och öppnade den och plockade ut en glasstrut. Jag slickade på glassen och tyckte den var god, men satte den tillbaka i lådan.

Sedan frågade jag barnen vad det var jag hade plockat ut, och de visste förstås. Jag förklarade att jag ger lådan vidare och då får den som tar emot lådan med sina händer visa om den blir mindre eller större.

Jag valde att prova den här övningen för att få in mera fysiska/ordlösa övningar, för att den ena eleven som inte talade majoritetsspråket skulle kunna delta med samma förutsättningar som de andra. Samma dag gjorde jag av denna orsak även en Pantomim-tävling.

Pantomim-tävling

Typ: Samarbete, mim, fantasi, tävling

Rekvisita: Lappar med ord, möjligtvis instrument

Summering: Charader men med ett eller två ord i stället för en mening

Regler:

1. Dela in deltagarna i lag
2. Låt grupperna välja lagnamn
3. Lagen behöver bestämma något ljud som de lätt kan göra - finns det möjlighet kan de få varsitt instrument men de måste vara lätta att få ljud ur.
4. Ledaren delar ut varsitt ord till lagen som viskande får diskutera lite kring ordet
5. Då ett lag mimar sitt ord så får de andra grupperna gissa genom att göra sitt ljud.
6. Gissar laget fel får de inte gissa igen på samma ord.
7. Gissar laget rätt får BÅDE de och gruppen som visat poäng.

Utförande på Konst i Kasernen: Vissa människor stimuleras av tävlande och det var spännande att kunna få med också det i mina lektioner på Konst i kasernen.

Jag lät deltagarna räkna till fyra och delade på så vis in dem i fyra lag, noga med att inte låta bästisarna ställa sig på "rätt" ställe när de upptäckt vad jag höll på med. Lagen fick sätta sig i varsitt hörn.

Nu fick jag användning för fyra bilder jag klippte till redan inför min och Kristian Nordblads praktik tidigare på våren: en grön fisk, en gul bil, en orange giraff och ett blått äpple. Min tanke var då att varje grupp (när vi arbetade med statyer) skulle få sitt namn efter bilden. Vi använde oss aldrig av bilderna, dels för att vi var utomhus och de skulle ha blåst bort, dels för att det kändes som om de var överflödiga med de äldre barnen. Men desto gladare var jag nu för att de fanns tillhanda och inspirerade mig till hur jag skulle dra denna tävling.

Jag lade fram bilderna på mattan och lät lagen rusa fram och välja en av dem. Lagen fick själva berätta vad de tyckte bilden liknade ("Vihreä valaskala" osv.) och jag lät min assistent anteckna det på ett stort papper för poängräkning.

Sedan lade jag fram fem "instrument" på mattan: en cykeltuta, en gul gummihöna med tuta, en kazoo, två halvor av skalet till en kokosnöt och en blå leksakstrumpet av plast. Så fick grupperna igen rusa fram och välja varsitt "instrument".

Jag delade ut en lapp per grupp med ett ord eller två som t.ex. "fotbollsmatch", "köpa glass", "bli vaccinerad", "åka hiss" och så fick grupperna i tur och ordning mima det som stod på deras lapp. Den röda mattan kom också väl till pass här då den bildade en naturlig mittpunkt och uppvisningsplats. Ibland tog någon listig grupp i sitt mimspel hjälp av den rektangel som mattan bildade.

Den här tävlingen var ganska populär och man kan kanske också hoppas på att glädjen över framgångarna skapade nya positiva band mellan de deltagare som inte kände varandra från tidigare.

Spegling

Typ: Kommunikation, kontakt

Summering: Kopiera din partners rörelser

Utförande: Ställ er mitt emot varandra, en rör sig långsamt och den andra gör samma rörelse med sin egen kropp.

Kommentar: Övningen brukar göras i par men man kan också vara flera än en som följer.

Interferenston

Typ: Röstövning

Summering: Hitta och undersök ditt naturliga röstläge

Utförande: I denna övning jobbar man individuellt. Man väljer en plats där man vill stå, sluter ögonen, tar några djupa andetag. Man kan t.ex. höja på axlarna och sedan släppa dem några gånger, för att känna att armarna verkligen hänger slapt vid sidan. Man låter munnen falla upp, utan ansträngning och börjar försiktigt leta efter ett ljud vid den långa utandningen, som kanske låter lite som ett stönande. Ljudet ska uppstå utan anspänning i halsen, dvs. då stämbanden är avslappnade. Detta ljud är interferenstonen, och låter olika för olika människor.

Man kan vidare föreställa sig sin kropp som ett tomt skal med en liten, gyllene kula inuti. Kulan snurrar runt i horisontalplanet "på insidan av kroppen" i samband med att man producerar interferenstonen och letar sig sakta från huvudsvålen ända ned till tårna. Om man vill kan man låta kroppen sakta svaja runt mittaxeln, utan att man lyfter på fötterna.

Improvisation och spel

Kyrkråtta (Kirkkis)

Typ: Utomhusspel

Summering: En letar, resten gömmer sig

Utförande: Den som ska leta blundar och räknar vid "boet", t.ex. ett träd. De andra gömmer sig på ett på förhand avtalat område. Om den som letar ser någon måste den springa till boet och ropa den personens namn, då är den fasttagen och måste gå till boet. Om någon som gömt sig hinner till boet före tagaren kan den ropa "alla fria" och då måste tagaren räkna igen. När alla blivit fasttagna blir den som först blev tagen den nya kyrkråtten.

Kommentarer: Det kan vara klokt att sätta en gräns för hur många gånger man kan göra "alla fria", t.ex. två gånger. Annars kan den som är tagare tycka att det inte är roligt längre. En del spelar också detta spel så att om man når trädet och ropar sitt eget namn så är man skyddad och kan inte bli tagare i nästa omgång.

Zombiehippa

Typ: Utomhusspel

Summering: En variant på kull

Utförande: Två tagare börjar som zombies och ska stönande och släpande (man får gå raskt men inte springa) försöka fånga någon av de andra spelarna. Om någon blir tagen förvandlas även de till en zombie. Spelet är slut när alla är zombies.

Tungmördare (Blinkmördare)

Typ: Koncentration, observation

Summering: Mördaren vill mörda oupptäckt medan detektiven försöker hitta mördaren

Utförande: Man bestämmer tillsammans vem som ska vara detektiv. Ledaren ber hen gå utanför och vänta, så att detektiven inte kan se vem som väljs till mördare. Deltagarna sätter sig i en ring och sluter ögonen och ledaren går runt längs utsidan av cirkeln. Med sin röst väver hen en kort berättelse t.ex. om en mörk, regnig natt när alla sover utom Tungmördaren som satt och planerade sina ondskefulla dåd.

Ledarens berättande döljer ev. ljud som uppkommer då en mördare väljs ut, genom att ledaren ritar ett "x" på en deltagares rygg. Ett vanligt sätt att leka är också att ledaren drar enkla streck på ryggarna till de som är "vanliga" människor. Jag förenklade genom att lämna bort den delen.

När alla har sina roller "gryr en ny dag" och detektiven får komma in och ställa sig i mitten av cirkeln. Ingen utom detektiven får säga något men Tungmördaren ska försöka "mörda" andra genom att titta på någon och sträcka ut sin tunga. Den som är mördad kan då göra något ljud och falla bakåt. Den är då ute ur leken och kan backa ut lite från cirkeln och titta på.

Detektiven har tre gissningar att gissa vem som är mördaren.

Variationer:

- Om detektiven gissar fel så "dör" den personen som hen gissat på.
- Det vanligare sättet att leka tycks vara att ledaren i början väljer ut en detektiv genom att rita en ring på ryggen på den man väljer, och ett rakt streck på de som varken är detektiver eller mördare.
- Man kan även leka så att alla går omkring fritt i rummet efter att alla fått sina roller.

Varulv (Mafia)

Typ: Rollspel

Summering: Varulvar mot bybor - vilket lag vinner? Och vem är det den påstår sig vara?

Rekvisita: Kortlek, ev. ljudsystem och stämningsljus

Kommentarer: Under mitt första studieår på Scenkonstlinjen hade vi en utmärkt kurs som gick ut på att prova olika lekar och spel. Varulv var en av dem och är troligtvis mer känd som Mafia. Skillnaden är helt enkelt att man då har ett annat tema; noir och inte fantasy.

Varulv/Mafia är ursprungligen ett sällskapsspel mer än en dramaövning men på Scenkonstlinjens premiärfester fick jag delta i försök att dramatisera spelet. Scekonsaltumn Axel Hanses var en minnesvärd spelledare som gjorde stämningsfull musik på sin gitarr när han promenerade runt cirkeln på golvet, och Scenkonst eleverna var intresserade av att hitta på olika karaktärer med röst, kroppsspråk och minspel.

Utförande:

Dramatiserade förberedelser

När jag drar Varulv med barn så samlas vi först på golvet och jag delger dem miljön: en avlägsen by långt uppe bland bergen. Jag frågar om vilka personer som kunde bo i en sådan by - vilka yrken kunde vara aktuella? Barnen ger olika förslag (t.ex. borgmästare, byfåne, smed, hemlös, brandman, präst osv.) och efter en stund ber jag dem fundera på vilken karaktär de skulle vilja vara i den byn.

Har vi tillgång till kostymering och/eller rekvisita ber jag eleverna välja ett eller två plagg eller saker som passar till den karaktär de vill spela. Beroende på hur mycket tid man har till sitt förfogande kan man nu låta de olika karaktärerna röra sig i utrymmet, hälsa på varandra, hitta en gångstil, ett sätt att prata osv. Med en grupp på Taikon gjorde vi improviserade möten så att två karaktärer kom från varsitt håll och möttes i mitten.

Regler

I Varulv så finns det två lag - bybor och varulvar. Varulvarnas mål är att försöka mörda alla bybor och bybornas är att försöka hänga alla varulvar. Det är spelledarens (min) uppgift att försöka göra jämna lag genom att bestämma ett lämpligt antal varulvar, oftast två eller tre.

Rollerna lottas ut och jag använder mig gärna av spelkort för detta. Min tanke bakom det är att göra spelet lätt för barnen att spela själva - alla brukar ha en kortlek hemma och då är kanske tröskeln lägre för att sätta igång. Spelarna sätter sig i en ring, spelledaren delar ut ett kort per person. Alla tittar i smyg på vad de fått och gömmer sedan undan kortet.

Spelkort:

- Spaderkort (alltså svarta kort, oväntat många barn visste inte vad spader är!) är varulvar.
- Hjärterkort (dvs. röda) med låga valörer är "vanliga" bybor.
- Hjärterkort med bilder innebär att man har speciella krafter:
 - Hjärter dam är siaren, med makt att få veta någon bybos sanna natur.
 - Hjärter kung är den goda häxan/trollkarlen/magikern, som kan beskydda någon från att bli mördad av varulvarna.

Spelet går i olika turer: dag/natt/dag/natt osv. För att ingen genast ska falla ut brukar jag göra så att spelet börjar med "en helt vanlig dag". Spelarna (som alla verkar vara vanliga bybor) får prata lite med varandra. Man kan t.o.m. låta dem stiga upp och röra på sig lite om man har tid för improvisation.

Spelledaren kan med fördel arrangera belysningen så att man kan växla till skum belysning på "natten" och ljusare belysning på dagen. Finns det strålkastare är det utmärkt att låta ljuset falla på cirkeln där deltagarna sitter, så att de som fallit ur spelet kan titta på från dunklet utanför cirkeln utan att distrahera de som ännu är med i spelet.

Så blir det natt. Spelledaren instruerar alla att sätta sig så att de inte sitter för nära varandra, och att sluta sina ögon. Här är det bra att sätta på lite kuslig musik för att dölja eventuella ljud som uppkommer då någon rör på sig. Jag har hittat en Cluedo-spellista på Spotify som jag brukar använda mig av.

Spelledaren narrerar och skapar stämningen. Förkortat brukar jag säga nåt i stil med "Det var en mörk och regnig natt. Det var en kuslig natt. Men byborna sov tryggt i sina sängar för de visste inte att byn hade infekterats av ondskefulla varulvar! Varulvarna får nu öppna sina ögon och titta på varandra utan att säga något."

Här ber spelledaren varulvarna att gemensamt välja ut ett sovande offer att mörda, genom att alla pekar på samma person. Sedan får de igen stänga sina ögon.

"Plötsligt vaknade häxan och öppnade ögonen. Hen kände i de magiska energierna att något var fel. Det fanns en plötslig svart och farlig ondska mitt ibland dem i den lilla byn. Häxan stod på det godas sida och ville skydda byborna. Men häxan hade bara kraft att skydda en bybo som hen tyckte särskilt mycket om."

Här ber spelledaren häxan (genom att peka) välja en spelare (men inte sig själv) att beskydda med sina magiska krafter. Sedan får häxan sluta sina ögon igen och fortsätta "sova".

Spelledaren instruerar siaren att öppna ögonen. "Siaren kände på sig att något ondskefullt var i görningen. Men hen visste inte vem eller vad som var källan till det onda. Därför använde siaren sina magiska spåkrafter till att undersöka någon i byn som verkade misstänkt.". Här ber spelledaren siaren att utan att säga något peka på något annan som den vill veta om den är en varulv. Om den spelaren ÄR en varulv nickar spelledaren tyst och om den inte är det så skakar spelledaren på huvudet. Siaren får sluta sina ögon igen.

Då gryr en ny dag! Och med stor dramatik kan spelledaren berätta om nån blivit mördad. Om häxan beskyddat samma person som varulvarna valt ut - så har ingenting hänt!

Beroende på om någon är mördad eller inte så vet nu byborna att det finns varulvar mitt ibland dem. Är ingen död så får spelledaren låta det bli natt igen och processen upprepas, men om någon HAR dött så får den avlägsna sig från ringen och tyst titta på lite på avstånd, och får inte prata med de andra.

Är någon mördad måste byborna nu diskutera sinsemellan. Någon av dem (eller några!) är en varulv och måste hängas! Diskussionen leder till en omröstning där byborna väljer ut vem de ska hänga. Spelledaren räknar ner 3-2-1 och så pekar alla samtidigt på den de röstar på. Spelledaren räknar rösterna och den som fått flest röster är ute ur spelet och måste avslöja sitt kort.

Så blir det natt igen och spelet fortsätter tills antingen alla varulvar eller alla riktiga bybor är döda.

Hotellmördare

Typ: Rollspel

Summering: Leka "hotell" -> men vad händer då personal och gäster börjar dö under mystiska omständigheter?

Rekvisita: Kostymering, möbler - allt man kan lägga händerna på för att inreda ett hotell och låta deltagarna klä ut sig. Ljudsystem.

Kommentarer: Denna lek lärde jag mig på en födelsedagsfest där scenkonstalumn Tomi Korhonen ledde den. Jag provade den själv första gången med en grupp på Konst i Kasernen-lägre, men gjorde den då väldigt omfattande vad gällde möblering och kostymering.

Utförande på Konst i Kasernen:

Förberedelser

Vi byggde tillsammans upp ett hotell. Jag släpade in en del möbler från korridoren, en skärm från ett annat rum (vi hade totalt två) och barnen hämtade från Taikons förråd mängder med rekvisita som behövdes. Vi använde målartejp för att markera olika utrymmen och hade således: en foajé, ett rum för säkerhetsvakter, en toalett, ett hotellrum på nedre våningen, ett kök, en reception, ett hotellrum på övre våningen, hotelldirektörens rum på övre våningen, ena städarens skrub, andra städarens skrub, galgar för gästerna att hänga av kläderna på.

Eleverna fick skapa sina egna karaktärer - gäster och personal. Det blev: två städare, en kock, en receptionist, hotelldirektör, två säkerhetsvakter, en tokig jägare, en hotellmaskot/inkastare och två turister samt deras tonåriga turist-dotter.

Vi byggde upp hotellet under den första lektionens sista halvtimme. Eleverna var väldigt ivriga och engagerade. Jag upptäckte att de även varit i rummet under lunchen och agerat i sitt hotell.

Spelet börjar

När vi var redo att börja delade jag slumpmässigt ut lappar åt de tolv deltagarna med siffrorna 1-11 samt en lapp med bokstaven "M". Sedan fick gästerna anlända en och en och agera i hotellet. Maskoten som stått vid dörren kom också ordentligt in i utrymmet då alla gästerna anlönt. Jag satt mig nära datorn och kunde således se till att det fanns mystisk mördarmusik ("Cluedo playlist" på Spotify) med lämplig ljudvolym. Jag gjorde med rösten även ljud till "hissen" då deltagarna åkte upp och ner.

Efter kanske 10 minuters hotell-lek så ropade jag ut det första numret och streckade även över detsamma på en papperslapp. Den som hade numret jag ropade skulle hitta ett lämpligt sätt att "dö" på och så skulle de andra förstås reagera på det.

Så "dog" gäster och personal mystiskt, en efter en med lagom långa intervall..jag måttade så gott jag kunde (och lyckades bra) för att det inte skulle bli för stökigt men så att vi ändå skulle hinna städa undan sen. De som dött blev bortsläpade till ett lämpligt ställe vid bortre väggen där det fanns ett draperi. Därifrån kunde de kika fram och se på föreställningen, fast de var döda.

I något skede sänkte jag också belysningen och sa att det blev kväll för att ge skådespelarna i hotellet lite inspiration till nya handlingar. Jag uppmuntrade dem ett par gånger med instruktioner att vara lite mer rädda och misstänksamma, låta hotelldirektören vara mer upprörd över hotellets rykte.

När det bara fanns tre "levande" skådespelare kvar på scenen (varav en var mördaren, men jag visste inte vem eftersom jag delat ut lapparna i blindo) så antrade jag själv scenen som poliskommissarie. Jag påstod att jag fått rapporter om att människor dör på hotellet, upptäckte ett lik och så hoppade jag ganska abrupt till rättegången och höjde ljuset igen. Den här övergången kunde säkert göras lite smidigare om man har mer tid på sig. T.ex. kunde polisen kanske vara en av gästerna också och därför inte kunna vara en av de som blir mördade.

Rättegång

Under rättegången ställde jag upp de tre överlevande: städerskan, en av turisterna och hotelldirektören. De som dött fick komma fram och agera jury. Jag som åklagare (njutande i fulla drag) fick försöka hitta på motiv för var och en utgående från deras roller och handlingar, och anklaga dem för att vara mördare. De i sin tur fick försvara sig. Det gick ganska smidigt och bra fast vi inte här hade bestämda talturer.

Juryn fick slutligen rösta på vem de trodde att var mördaren och jag förkunnade domen (hittade denna gång på att hon måste se på gamla tv-serier tills ögonen torkade ut). Jag bad henne att säga vad det stod på hennes lapp..och det visade sig att juryn dömt FEL person! Den riktiga mördaren var städaren.

Städaren spelades händelsevis av den ena av de elever som var väldigt verbal, snabbtänkt och teaterintresserad - hon berättade att hon försökt göra scenen bättre genom att låtsas förgifta folk i smyg. Det var ett bra tips - vet man att man är mördare så kan man just göra så tycker jag, hitta ett på ett sätt hur man som sin karaktär i smyg kan mörda de andra.

Efter domen samlades vi i ring och diskuterade lite - var det något som var dåligt, något som inte funkade? Något som var kul, något som funkade bra? De som "dött" hade inte haft tråkigt som jag beförde, de hade tyckt att det var kul att se på från draperiet. Turisten tyckte det var roligt att stå som anklagad i domstolen.

Att städa undan gick väldigt effektivt med gemensamma krafter - jag tror att på tio minuter så hade vi återställt allt som tagit en halvtimme att bygga upp.

Lektionsplaneringar och -rapporter för Konst i kasernen

Innehållsförteckning

4.6.2018 Grupp A, träff 1	1
5.6.2018 Grupp C, träff 1	3
6.6.2018 Grupp B, träff 1	5
7.6.2018 Grupp D träff 1	6
7.6.2018 Grupp I träff 1	7
8.6.2018 Grupp C, träff 2	8
8.6.2018 Grupp K, träff 1	9
11.6.2018 Grupp B, träff 2	11
11.6.2018 Grupp J, träff 1	11
12.6.2018 Grupp F, träff 1	12
12.6.2018 Grupp I, träff 2	14
13.6.2018 Grupp D, träff 2	17
13.6.2018 Grupp J, träff 2	19
14.6.2018 Grupp F, träff 2	22
14.6.2018 Grupp K, träff 2	23
15.6.2018 Grupp A, träff 2	25

4.6.2018 Grupp A, träff 1

Tid: 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: C

Deltagare: Grupp A, 15 svenskspråkiga elever i åldern 7-9. Två pojkar, resten flickor.

Samling i korridoren - Mia gav info till barn och föräldrar- kan ha gått in på lektionstid, jag hade inte så bra koll.

Lektion 1, 90 min:

Uppvärmning (60 min)

1. Presentation av mig och C som kollar närvaron via en lista
2. Namnlek med boll (utvidgade till två bollar)
3. Änglar & demoner 3ggr
4. Örnen kommer (10 min)
5. Magiker, jätte, dvärg 5 ggr

Scener i grupper om tre (30 min)

paus 45 min

Lektion 2, 60 min

1. Scener i grupper om tre (forts, 30 min)
2. Uppvisning, planering (30 min)

Återgivning

Jag införde **namnleken** för jag tycker det behövdes, dels för deltagarna men också för mig. Det gick väldigt långsamt att bygga upp mönstret, vissa deltagare tog abnormt med tid på sig att säga sitt namn och kasta bollen. En av dem kan jag tänka mig att har IP, men resten av de som var långsamma vet jag inte varför de var det.

Änglar och Demoner var samma sak. Det tog extremt länge för vissa att välja någon och sätta handen på huvudet. Efter att ha lekt leken tre gånger var jag ändå inte säker på att alla förstått reglerna och gjort ordentligt.

I **Örnen kommer** använde jag nästan lika många hula-hula ringar som det fanns "fåglar". Det kanske förlängde leken onödigt länge för trots att jag flitigt tog bort inte bara en ring mellan "örnvarven", utan också två, så var örnen ganska långsam och fåglarna väldigt bra på att rymmas flera i en ring. Som musik använde jag Wagners Ride of the Valkyries men Mia kom sedan och sa till mig att jag hade haft musiken för högt så den hade stört gruppen i stuga 1.

Sist lekte vi **Magiker, jätte, dvärg** och barnen var ganska med på den men när jag frågade om de ville göra den en sjätte gång eller gå vidare till nåt annat så ville alla ändå gå vidare.

Under uppvärmningen klagade barnen på att de ville göra teater i stället för lekar och jag improviserade en diskussion där de fick berätta vad teater var; "man får en roll", "teknik", "röst", "kläder" och till slut fick jag med Cs hjälp också "man använder kroppen". Jag argumenterade för att kroppen är vårt verktyg då vi gör teater och det är bra att vi rör på oss och lär oss använda den på olika sätt. Hur som helst fick jag insikten att barnen tyckte uppvärmningen var mestadels onödig och de ville hellre gå framåt mot "riktigt" teaterarbete.

När vi började jobba med **scener** så delade jag in deltagarna i fem grupper om tre enligt "stå i cirkel och räkna 1-5". Reglerna var följande: varje grupp fick göra en liten teaterscen om vad de vill, de får använda rekvisitaförrådet och klädförrådet. Det får gärna vara humoristiskt och om grupperna vill ha tips och vägledning kan man fråga mig.

Grupperna var relativt motiverade, det var förstås roligt att klä ut sig och leka med rekvisitan. En grupp kom ganska snabbt och bad mig ge tydligare ramar för dem att jobba inom. Jag gav ramen som lite förenklat var "någon ska köpa något och något blir tokigt" och det hjälpte dem att komma igång.

När de gjorde sina scener bad jag dem bestämma början-mitten-slut.

Det blev **paus** och många av barnen åt i salen. Jag tror jag nästa gång ber dem äta i korridoren eller utomhus så behöver jag inte sopa så mycket smulor.

Vi fortsatte med scenerna och det dök upp bekymmer: ett stackars, sött barn satt lite vid sidan om sin grupp - något var fel. Jag satt mig ned och pratade och det kom fram att hon tyckte det var hemskt att uppträda och hon ville inte göra det - hon tyckte mer om att pyssla och var på lägret för att få syssla mera med den konstformen. Jag svarade att jag inte skulle tvinga henne att uppträda och löste situationen på så vis att hon blev regissör för sin grupp. Tyvärr hann hon inte så långt med det innan tiden var slut. Den här gruppen hade en minimal scen som bara var att någon sköt med en pilbåge och så gick de två skådespelarna bort bakom skärmen.

I en annan grupp hade man tappat intresset för sin idé trots att man tyckt den var bra i början. Ingen ville längre göra den och alla i den gruppen var ganska flegmatiska och besvikna. Den gruppen uppträdde inte med något.

De tre andra grupperna visade upp sina scener men deras sceniska prestationer var svaga. Framförallt var volymen låg och de tänkte nästan undantagslöst inte på att spela för publiken (trots mina påminnelser). Ofta skymde de varandra.

Efter att alla som hade nåt att visa, visat så samlades vi och jag förklarade vad **uppvisningen** går ut på. Vi började testa olika gångstilar i salen för att bestämma vad gruppen ville vara. Efter att vi testat katter, ninjor, fåglar, flygplan och säkert nåt till så röstade vi och "akrobater" fick flest röster. Pga tidsbrist började vi inte hitta på nåt ljud till

detta utan jag uppmanade bara barnen att ta med nåt plagg eller nåt föremål som de tycker är akrobatiskt, till nästa träff med mig.

Sedan gick vi ut på gården och samlades på deras starttrappa. En dansgrupp övade på gården med hög musik så vi hade inte möjlighet att röra oss till och kring fortet. Jag nöjde mig med att bara förklara konceptet med uppvisningen och gruppen valde en "gråtplats", gungbrädan närmast mitteningången. (hmm, får se till att publiken ger lite plats där).

Analys

Det känns som en misslyckad lektion. Jag upplever det så för att jag inte lyckades ge alla barnen känslan av att ha lyckats med sina uppgifter, att vara glada när de lämnar lektionen. Det vi gjorde var för svårt för dem, och jag lyckades inte i tid upptäcka och ta hänsyn till flickan som inte ville uppträda.

Med nästa grupp måste jag ha lite kortare uppvärmning och på något sätt åt alla ge tydligare ramar (kanske t.om. repliker) och en tydlig struktur ifall vi igen ska jobba med scener i mindre grupper. Kanske alla får samma ramar och så ser vi vad grupperna hittar på inom dem.

5.6.2018 Grupp C, träff 1

Tid: 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: E

Deltagare: Grupp C. 13 st finskspråkiga elever i åldern 7-9 varav två st tvåspråkiga, en svenskspråkig. Två pojkar, resten flickor.

- inte populärt

0 ok

+ omtyckt lek/övning

Lektion 1, 90 min:

Uppvärmning (45 min)

1. Presentation av mig och E som kollar närvaron via en lista
2. (0) Namnlek med rörelse
3. (0) Amöba
4. (-) Tre saker
5. (-) Bestämt antal går
6. (0) Nej, jasså ja
7. (+) Flygande mattan
8. (+) Knuten

(0)Scener i mindre grupper (45 min)

- En narrator, resten djur
- Gör en saga

Lektion 2, 60 min:

1. (0)Planera uppvisningen
2. (+)Blinkmördare
 - a. En väljs till detektiv, detektiven får tre gissningar
 - b. Ledaren väljer mördare genom att rita "x" på dens rygg. Övriga får ett rakt streck.
 - c. Mördar genom att räcka ut tungan
 - d. Gissar detektiven fel så dör den som hen gissar på
3. (0)Scener i mindre grupper
 - a. Ett plagg eller en sak per person
 - b. Får gärna handla om någon hjälte och/eller bov
 - c. Narrator är inte ett måste

Analys

Den här gruppen var mer verbal och självsäker än den jag hade igår. Lite besvärligt då en deltagare var svenskspråkig men jag löste det genom att alltid ha henne i en grupp där det fanns en tvåspråkig och genom att översätta åt henne då det behövdes.

Amöba blev kanske onödigt komplicerad, även om jag tycker det är rätt att ge deltagarna medskapande genom att låta dem påverka evolutionsordningen. Idag blev det amöba-groda-kameleont-örn-apa-människa.

Tre saker var lätt för de flesta den här gruppen, men jag fick känslan av att det är en för statisk övning - barnen behöver röra på sig mer.

Bestämt antal går var en för tråkig övning för barnen, men de allra flesta gjorde sitt bästa för att fullfölja den. Jag modifierade övningen efter behov så att man gav vidare "gåendet" via blicken och så att man måste prata medan man rörde sig.

Nej, jasså, ja blev en övning där deltagarna bara satt och pratade i par. Det engagerade dem inte egentligen för att övningen inte hade någon kroppslig dimension.

Flygande mattan var populär, barnen ville göra den en gång till. Men mattan jag använde är i minsta laget för denna grupp, en flicka "föll av" och var ledsen och ville inte vara med i andra försöket. Jag använder i fortsättningen min matta med en grupp som är högst 12 pers 7-9-åringar eller 10 pers 10-12-åringar.

Knuten var lite svår att få en start på eftersom barnen var så pratiga och okoncentrerade. Men de tyckte om övningen och ville göra den en gång till.

Djurscenerna funkade ganska bra, en tydlig och bekant struktur för alla deltagare.

Den här gruppen valde att vara hästar när vi övade uppvisningen utomhus.

Jag valde att ta med *Blinkmördare* som uppvärmning eftersom barnen frågade efter den och det var en lek som jag övervägt själv också. Barnen skulle gärna lekt den ännu mer men jag drog en gräns så att vi kunde gå vidare till mer teatraliska saker.

Det blev tajt med att hinna visa scenerna på slutet men alla hann och det sista alla fick göra var att föra bort det de använt. Grupperna hade riktigt bra scener men gruppen som hade lite problem med sin scen hade problem för att de hade en pojke med koncentrationsproblem (men som var helt vettlöst bra på akrobatik såg jag på gården) liksom en av pojkarna i grupp A.

Den här lektionen var mer lyckad än den igår, men vissa av mina dramaövningar var ointressanta för barnen. Vi måste försöka arbeta mer fysiskt.

6.6.2018 Grupp B, träff 1

Tid: 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: Kjell och E

Deltagare: Grupp B. 15 st svenskspråkiga elever i åldern 7-9 varav varav sju pojkar.

- inte populärt

0 ok

+ omtyckt lek/övning

Lektion 1, 90 min:

1. Presentation av mig och Kjell kollar närvaron via en lista
2. (0)Namnlek med rörelse
3. (0)Amöba
4. (+)Knuten
5. (+)Roskifantasileken
6. (0)Scener i mindre grupper (45 min)
 - a. En narrator, resten djur
 - b. Gör en saga
7. Börja planera uppvisningen

Lektion 2, 60 min:

1. (0)Planera uppvisningen, utomhus
2. (0)Scener i mindre grupper
 - a. Två plagg eller saker per person
 - b. Får gärna handla om någon hjälte och/eller bov
 - c. Narrator är inte ett måste

Analys

En besvärlig grupp pga flera störande och okoncentrerade pojkar. Många onödiga frågor och diskussioner och förmaningar från mig som måste upprepas. Jag hade kortare uppvärmning idag och fann att det blev 10 minuter över av första lektionen. Jag började då diskutera uppvisningen med barnen.

Vissa glömde (i misstag eller med flit?) bort vilken grupp de blivit indelade i - borde jag arbeta med färger i stället för siffror?

Det skulle vara bättre att avklara uppvisnings-planeringen under första lektionen, eftersom scenerna med rekvisita i andra lektionen kräver nästan hela timmen.

Den här gruppen valde fåglar som uppvisnings-djur och deras gråtplats är gungbrädan bakom fortet.

Alla grupper hann inte visa sina scener, jag lovade att de som vill ska få visa nästa gång.

7.6.2018 Grupp D träff 1

Tid: kl 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: Joona

Deltagare: Grupp D. 12 finskspråkiga elever i åldern 7-9 varav fyra pojkar.

Vad vi gjorde

Lektion 1 (60 min)

1. (-)Flygande mattan (10 min)
2. (0)Roskifantasileken (10 min)
3. (+)Knuten (10 min)
4. (0)Scener med djur och narrator (30 min)

Lektion 2 (90 min)

1. (0)Planera uppvisning (20 min)
2. (+)Blinkmördare
3. (+)Scener med rekvisita (60 min)
4. (+)Forma tillsammans (10 min)

Blev lite överraskad över att det var 60+90 istället för tvärtom, men jag fann mig ändå. Flygande mattan failade tyvärr ordentligt för att den var alldeles för liten X-p. Väldigt räddigt att göra scener med barnen. Jag gjorde denna gång ett experiment i

rekvisita-scenerna så tillvida att barnen själva fick bilda grupper. Då gick alla fyra pojkar i samma grupp, vilket kanske var bra eftersom de var mer på samma våglängd vad gäller tema och intresse. De hade dock tydliga samarbetsproblem, ropar mycket och lyssnar dåligt på varandra.

7.6.2018 Grupp I träff 1

Tid: 12:30-15:45

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: C

Deltagare: 12 svenskspråkiga elever i åldern 10-13 varav varav fem pojkar.

Vad vi gjorde

Lektion 1 (90 min)

1. (0) Änglar och demoner (10 min)
2. (+) Forma tillsammans (10 min)
3. (0) Rutan (5 min)
4. (0) Planera uppvisning (10 min)
5. (+) Scener med rekvisita (35 min)
6. (0) Drottning (10 min)

Lektion 2 (60 min)

1. (0) Planera uppvisning (10 min)
2. (+) Varulv (40 min)
3. (+) Blinkmördare (10 min)

Den här gruppen lyckades jag bättre med än någon annan grupp tidigare. Äntligen uppnådde jag känslan att alla var glada och upplyfta när de gick hem. Varulv var den stora vinnaren, alla tyckte att det var den bästa leken och vill hemska gärna göra den igen nästa gång vi träffas.

Ett av barnen, L, känner jag till från tidigare. Han är och var också idag lite problematisk då han mer än barn i gemen är intresserad av svordomar, gallskrigande, våld och alkohol. Hans bror var dock med och höll efter honom lite. Jag var orolig hur det skulle gå för Ls grupp när de började arbeta med scener men gruppmedlerna hade tålamod med honom och han själv överraskade mig verkligen genom att göra riktigt bra ifrån sig då de gjorde sin scen. Han växlade mellan att vara narrator och spela sin roll och gjorde det klart och tydligt! Alla tre scen-grupperna gjorde bra arbete och det var redigare i rummet än när det varit fler och yngre elever.

I stället för att göra roskisövningen som jag tänkte försökte jag ta tillvara en elevs förslag och energi så vi provade en för mig helt obekant dramalek som heter "drottning" och går

till såhär, inklusive mina på plats gjorda modifikationer:

“Drottningen” (eller kungen) sitter på sin tron och kallar in den som står först i ledet. D hittar på ett namn åt den personen. Drottningen ställer frågor om ett och annat och personen ska svara - om personen skrattar eller tvekar så skjuter drottningen den. Om drottningen skrattar så får personen som utfrågas skjuta den och blir själv drottning/kung. Eller så säger drottningen bara “bra” och låter personen gå sist i ledet, oskjuten.

Leken var bra men det blev lite för mycket väntande i ledet med så många personer. Leken skulle fungera bättre med t.ex. 3-6 personer.

I dagens andra del valde jag att göra “Varulv”-leken istället för min planerade “Hotell-mördar”-lek. Orsaken var att jag kan Varulv bättre och var rätt säker på att det skulle vara populärt. Vi försökte dramatisera leken genom att alla fick ta en huvudbonad och skapa en karaktär i byn. Jag försökte också få igång samtalet mellan karaktärerna mellan varven men den delen lyckades inte så väldigt bra.

8.6.2018 Grupp C, träff 2

Tid: 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: E

Deltagare: 14 st finskspråkiga elever i åldern 7-9 varav fyra tvåspråkiga, en svenskspråkig. Två pojkar, resten flickor.

Lektion 1 (90 min)

1. Samling (5 min)
2. (+)Osynliga saklådan (10 min)
3. (+)Evolution/Amöba (10 min)
4. (-)Joo, tehdään se! (5 min)
5. (0)Planera uppvisningen (längst bort, hästar, sandlådan) (15 min)
6. (+)Pantomim-tävling (45 min)
 - a. Tre lag (alla har nån ljudsignal)
 - b. Varje lag får ett ord så kör man en omgång. Det lag som leder får börja.
 - c. Gissar man rätt får både det lag som gissat en poäng OCH de som visar
 - d. Dela ut nya ord.

Lektion 2 (60 min)

1. (-)Samurai / ha-ho-hi (10 min)
2. (+)Scen med rekvisita (skriv på stort papper) (50 min)
 - a. Det finns ett föremål som en eller flera vill ha
 - b. Nån frågar något av publiken
 - c. Någon är gammal

Analys

Min plan var att göra lite mer fysisk teater idag - dels för att det är bra i sig men dels också för att motverka det att den svenskspråkiga eleven har ett handikapp pga. språket. Det var bra att ta Osynliga saklådan precis i början då alla var samlade på golvet och ganska lugna. Jag lyckades fånga deras uppmärksamhet och alla tyckte nog att övningen var lite intressant.

Den röda mattan som var för liten för "Flygande mattan" har visat sig vara ett gott redskap att skapa en samlingsplats i utrymmet. Det har också använts i vissa övningar och scener.

Evolution/Amöba tog jag på begäran för det var en elev som tyckte om den. Idag blev det amöba-katt-hund-häst-människa :)

"Ja, det gör vi" eller "Joo, tehdään se" var inte så populär.

Pantomimtävlingen var dagens stora, spännande experiment. Grupp C delade in sig i tre lag och jag fick användning för de färggranna lapparna jag gjorde till mina och Kickes statyövningar tre veckor tidigare. Lagen fick välja en lapp och jag kallade dem därefter: "Oranssi kirahvi, Vihreä kala, Sininen ananas". De fick också välja ett föremål att göra ljud med, jag hade tagit hemifrån: gula gummikycklingen, cykeltuta, kokosnötshalvor och en blå plastklarinet.

Som tur var hade jag gjort små lappar färdigt (som jag hade tänkt använda till Mordarhotellet som jag inte testat ännu) och jag hann skriva några ord på dem innan lektionen började. Assistent E hjälpte till med att göra fler ord under tävlingen och hon var också den som fixade fram tusch och stora papper åt mig att hålla poängräkningen på.

Tävlingen motiverade grupperna och gjorde det lite spännande. Grupperna gjorde helt okej pantomimer och tävlingen fick utgöra största delen av den första lektionen.

I lektion 2 provade jag för första gången hi-ha-ho/Samuraj. Min förhoppning var att förbättra röstanvändningen i scenerna genom att hjälpa barnen våga göra höga ljud med sina röster. Leken misslyckades präktigt trots att E kunde den och hjälpte mig. Barnen var inte tillräckligt koncentrerade, eller hade bara svårt att förstå den.

Scenerna gjorde vi denna gång så att barnen hade vissa kriterier som skulle fyllas i sina scener. Efter att de visades upp stämde vi av med publiken och kollade om de lyckats uppfylla villkoren, och jag gav lite feedback på nåt annat också.

8.6.2018 Grupp K, träff 1

Tid: kl 12:30-15:45

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: E

Deltagare: 15 st finskspråkiga elever i åldern 10-13. Fyra pojkar, resten flickor.

Lektion 1 (90 min)

1. Samling
2. Osynliga lådan (10 min)
3. Pantomim-tävling (30 min)
4. Scener med rekvisita (50 min)
 - a. Nån som frågar någon av publiken
 - b. Nån som är gammal
 - c. En sak som en/flera vill ha
 - d. Två plagg / pers, två saker / grupp.

Lektion 2 (60 min)

1. Scener med rekvisita forts. (30 min)
2. Planera uppvisning (15 min)
3. Blinkmördare (15 min)

Analys

Jag ville pröva pantomim-tävlingen också med dem eftersom jag hade allt som behövdes i klassrummet: lagskyltarna, ordlapparna, poängpappret och tuschen, ljudmanickerna - därför frångick jag ganska långt min ursprungliga planering för grupp K.

Grupp K var en väldigt tystlåten grupp när jag träffade dem. Vi gjorde Osynliga saklådan och sedan började vi faktiskt genast med Pantomim-tävlingen utan destomera uppvärmning. Under tävlingen började grupperna vakna till liv i sakta mak men de kom först igång på riktigt när de fick börja göra scenerna - jag lät grupperna dela in sig själva i fyra och pojkarna var då själva i en grupp..jag har börjat tänka att det är ganska bra egentligen. Samarbetet är smidigare och grupperna produktivare när de kan påverka vem de jobbar med.

Alla grupper producerade scener, de fick öva lite efter lunch också innan de visade upp dem. Jag hämtade en stege och ansträngde mig lite för att rikta strålkastarna och skapa bättre scenljus till oss. Liksom med grupp C frågade jag publiken om de tre villkoren för scenerna och gav varje grupp något tips om något man kunde tänka mer på, eller ros för något som funkade bra. (naturligtvis tittade jag och assistenten även på gruppernas arbete under processen och hjälpte även då).

Uppvisningsdelen ute gick ganska snabbt att organisera, eftersom grupp K inte behöver något gråställe. De hade lite svårt att komma på ett ljud men de ville röra sig som "autister" med armarna svängande bakom och framför kroppen.

I slutet hann vi göra lite Blinkmördare, ett säkert kort då alla grupper tycks tycka om det. Jag tog fasta på elevernas idéer här och provade även en modell av leken där man inte

utser någon separat detektiv utan där alla rör sig kring i rummet och har en möjlighet att gissa vem mördaren är.

Eleverna var glada och nöjda efter lektionen och frågade när vi skulle träffas igen.

11.6.2018 Grupp B, träff 2

Tid: kl 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: Kjell och E

Deltagare: Grupp B. 15 st svenskspråkiga elever i åldern 7-9 varav varav sju pojkar.

Det var den här gruppen där, pga. dålig tidsplanering av mig, inte alla hann visa sina scener. Jag lovade att de två grupperna skulle få visa sina scener denna gång.

Lektion 1 (90 min)

1. Samling (5 min)
2. (0)Osynliga lådan (10 min)
3. (0)Hajen kommer (10 min)
4. (0)Öva uppvisningen (15 min)
5. (0)Pantomim-tävling (40 min)

Lektion 2 (60 min)

1. (0)Scener med rekvisita och villkor
 - a. Ställer en fråga till publiken
 - b. En åldring
 - c. En sak som två vill ha

Den här gruppen var minst lika besvärlig som förra gången. Allt tog väldigt lång tid pga. pratiga och klängiga pojkar, onödiga frågor och mycket olydnad t.ex. vad det gäller att låta min rekvisita vara. En av gruppens små rastlösa genier ville veta hur Taikons rekvisita-mobiltelefon såg ut inuti, så han och en annan kille slog sönder mobilen med ett kvastskäft med följden att golvet fylldes av hårfina glasskärvor. Det tog tid att torka upp, hitta dammsugare och dammsuga. Ingen respekt för Taikons egendom och kunde inte förutspå glasskärvorna. En annan pojke saboterade för sitt lag i Pantomim-tävlingen eftersom han var missnöjd över att de andra i laget var flickor.

Det är en lättnad för mig att slippa undervisa de där pojkarna igen.

11.6.2018 Grupp J, träff 1

Tid: kl 12:30-15:45

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: E

Deltagare: finskspråkiga elever i åldern 10-13

Lektion 1 (90 min)

1. Samling (5 min)
2. (0)Osynliga lådan (10 min)
3. (+)Angels & Demons (10 min)
4. (0)Uppvisningen (15 min)
5. (+)Pantomim-tävling (40 min)

Lektion 2 (60 min)

1. (+)Scener med rekvisita och villkor (60 min)
 - a. Ställer en fråga till publiken
 - b. En åldring
 - c. En sak som två vill ha

Också en ganska jobbig grupp. Mycket tid gick till spillo för att pojkar inte kommer in på lektion, inte kommer med i ringen, inte lyssnar etc. Vi blev också avbrutna under första lektionens början då Taikons vaktmästare kommer in i klassen med order om att ta ett gruppfoto. Det tog inte så länge (5-10 min) men avbröt den koncentration på övningen som jag försökte bygga upp. Jag hade heller inte fått någon information på förhand om att gruppen skulle fotograferas, så jag kunde inte på förhand förbereda mig på tidsförlusten.

Andra lektionen började tio minuter senare än planerat eftersom vissa elever var sena och även dåliga på att sätta sig i ring och sluta prata med varandra. Jag gjorde också ett taktiskt misstag då jag erbjöd eleverna att själva välja ett av kriterierna som scenen måste uppfylla (jag var beredd att byta ut "en åldring" mot något av deras förslag). Eleverna kunde dock inte enas om något förslag så jag använde ändå min standardmodell men tog en liten tidsförlust även där.

Eleverna ville inte dela in sig i mindre grupper trots min rekommendation på att man skulle vara färre än fem (fler än tre gör bara planeringsprocessen långsammare). Eleverna ville dock inte anpassa sig efter detta och eftersom jag inte orkade käbbla med dem och E även tog dem i försvar så lät jag dem göra som de ville.

E är en knepig assistent. Jag har känslan av att hon hellre vill vara deltagare, som om hon var ett barn i en vuxens kropp. Hon leker gärna då hon borde koncentrera sig på att hjälpa mig att organisera gruppen och jag har även kommit på henne med att stå bakom en skärm och skriva på sin telefon mitt under pågående lektion då hennes koncentration borde vara på eleverna. Till skillnad från t.ex. C så tror jag inte hon är riktigt mogen sin uppgift.

12.6.2018 Grupp F, träff 1

Tid: kl 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: S

Deltagare: 11 finskspråkiga elever i åldern 7-9, bara flickor.

Lektion 1 (90 min)

1. (0)Samling (10 min)
2. (0)Osynliga lådan (10 min)
3. (0)Stolstaty (halva gruppen ute, halva inne) (15 min)
 - a. Stolen kan vändas hur som helst
 - b. Titta max 1 min
 - c. Beskriva vad det föreställer
 - d. Kopiera
4. (0)Pantomim-tävling (40 min)
5. (+)Forma tillsammans special stol version (10 min)

Lektion 2 (60 min)

1. (0)Scener med rekvisita och villkor (60 min)
 - a. Ställer en fråga till publiken
 - b. En åldring
 - c. En sak som två vill ha

Den här gruppens assistent kom först in halvvägs in i lektionen. Hon hade kanske kunnat upplysa mig om det jag missat - att den här gruppen borde ha haft lunch tidigare (60+90). Det blev en 90+60 träff i stället.

Intressant att få arbeta med en en grupp med bara flickor. De var själva glada över att inte ha pojkar i sin grupp. Dynamiken var en aning annorlunda - visst var vissa av dem också lite okoncentrerade eller omotiverade men ändå på en annan (lägre) nivå än de dito pojkar jag sett i andra grupper. Mycket mindre störande beteende.

Jag beslöt denna gång att testa två grejer som Titte gjort med sina grupper: namnlappar på målartejp och stolstaty. Namnlapparna fungerade inte så bra: jag upptäckte att man dels behöver en sax för att klippa av tejpens snyggt och dels en tusch för att texten ska synas då man sätter tejpens på kläderna.

Stolstatyn fungerade sådär. Första gruppen som var ute hade väldigt svårt att komma ihåg hur statyn sett ut fast de fått titta på den åtminstone en minut. Eller kanske det berodde på ett par märkligt passiva (introverta) flickor i den gruppen? Jag försökte kompensera då grupperna bytte om så att alla betraktare valde en person vars plats de fick inta då statyn upplöstes. Det gick lite bättre, men pga. ganska sval entusiasm för den här övningen gick jag vidare till pantomim-tävlingen.

I Pantomimtävlingen var det igen ett par flickor i ett lag som betedde sig mycket märkligt. De ville i det laget tydligen inte ha något instrument eller göra något gruppljud. Det tog 5-10 minuter innan jag fick dem att värma upp till idén att de skulle klappa med händerna då de ville gissa. Men sen var de nog med i tävlingen som alla andra. Men de kunde i gruppen då jag frågade inte förklara varför de inte pratade med varandra eller med mig - den enda som sa något där sa bara "jag vet inte". Konstiga vibbar.

I slutet av första lektionen hade jag tänkt göra övningen "forma tillsammans" men jag tog fasta på ett förslag från en av eleverna - hon hade en idé som lät som något i stil med min. I hennes version skulle hela klassen göra en stolstaty och jag skulle komma in och titta på den och gissa vad det var. Vi gjorde detta tre gånger och statyerna de producerade var mycket bättre än de vi gjorde innan, speciellt en av dem var väldigt sinnrik tyckte jag, vad gäller hur de var ihopkopplade med varandra. Så Stolstaty-övningen blev inspiration till en övning som engagerade gruppen - de fick ägarskap i leken.

I slutet av timmen kom Tor och fotograferade gruppen. Han var hygglig och hade rådslagit med mig om den bästa tidpunkten att komma och fotografera. Men hans kamera krånglade så jag tog bilden åt honom med min så att barnen skulle få gå på lunch.

Den andra lektionen beslöt jag, klok av mina erfarenheter, att gå direkt på scenövningen (eftersom den alltid tar så mycket tid i anspråk). Jag gav samma scenvillkor som jag gett de andra grupperna och lät flickorna själva dela in sig i mindre grupper. Deras klädprovande tog kanske längre än vanligt och det blev så lite tid med övande att jag beslöt att grupperna får repetera och visa sina scener nästa gång.

Det här var den första gruppen som jag inte satte tid på att planera uppvisningen alls med. Det kommer också att vara en viktig sak att få gjort när vi träffas igen.

12.6.2018 Grupp I, träff 2

Tid: kl 12-13:45

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: C

Deltagare: 12 svenskspråkiga elever i åldern 10-13

Lektion 1 (90 min)

1. (+)Samling med musik (10 min)
2. (0)Stolstaty (halva gruppen ute, halva inne) (10 min)
 - a. Stolen kan vändas hur som helst
 - b. Titta max 1 min
 - c. Beskriva vad det föreställer
 - d. Kopiera
3. (0)Uppvisningen (10 min)

4. (+)Pantomim-tävling (30 min)
5. (+)Mördarhotell (30 min)

Lektion 2 (60 min)

1. (+)Mördarhotell (50 min)
2. (+)Blinkmördare (10 min)

Den här gruppen har åtminstone två väldigt kapabla och teaterintresserade barn. Deras engagemang påverkar också de övriga. En kille som annars skulle kunna vara problematisk har ingen förstärkning av sin negativitet i den här gruppen. Hans bror hjälper till att få honom vara lite mer ordningssam.

Assistent C var väldigt trött när vi började (hon tar sitt jobb på allvar och ger av sin koncentration och närvaro åt ungarna ser jag även utanför mina lektioner) och hoppades lite på skämt att vi kunde börja med avslappning. Jag hade datorn kopplad till ljudsystemet så jag uppmanade barnen att hitta en egen plats i rummet att sitta eller ligga på och så lyssnade vi tillsammans på Van Morrisons "Into the mystic".

Det var ett ganska skönt sätt att börja och jag bytte några ord med eleverna och kollade läget. L sa att han var på dåligt humör och inte var så sugen på att arbeta med teater. Han var mycket riktigt osamarbetsvillig åtminstone under stolstaty-övningen som jag provade igen och förstörde lite stämningen och arbetsglädjen där.

Barnen mindes ganska bra sina uppgifter i fredagsuppvisningen, vi kom också överens om att man gärna får klä sig i vitt och svart.

Under första lektionen då vi hade pantomim-tävling dök en fotograf #2 upp (kanske från Vasabladet?) och meddelade att han skulle fotografera gruppen när de arbetade, vilket han då fick göra. Grupperna var ganska taggade på Pantomim och det var mycket jämnt mellan de två grupper där de mest teaterintresserade barnen var med.

Den här gruppen frågade väldigt enträget om att igen spela Varulv som vi gjorde senast. Jag kände dock lite samvetspress på att göra något mer sceniskt med dem vilket fick mig att ta steget till att prova något helt nytt. Vi gav oss på att göra Tomis Hotellmördar-lek som han drog på Gabys 60-års kalas på Merenkyntäjät.

Vi byggde tillsammans upp ett hotell. Jag släpade in en del möbler, en till skärm och barnen hämtade mängder med rekvisita som behövdes. Vi använde målartejp för att skapa ytterligare rum och hade således: en foajé, ett rum för säkerhetsvakter, en toalett, ett hotellrum på nedre våningen, ett kök, en reception, ett hotellrum på övre våningen, hotelldirektörens rum på övre våningen, ena städarens skrub, andra städarens skrub, galgar för gästerna att hänga av kläderna på.

Eleverna fick skapa sina egna karaktärer - gäster och personal. Det blev: två städare, en kock, en receptionist, hotelldirektör, två säkerhetsvakter, en tokig jägare, en hotellmaskot/inkastare och två turister samt deras tonåriga turist-dotter.

Vi byggde upp hotellet under den första lektionens sista halvtimme. Eleverna var väldigt ivriga och engagerade. Jag upptäckte att de även varit där under lunchen och agerat i sitt hotell. Mia frågade om jag kunde använda lektionstid till att få eleverna att posera för ännu en tredje fotograf. Jag avböjde för att vi annars inte skulle hinna göra vår Hotell-övning och det var skönt att Mia respekterade det. Överhuvudtaget känner jag mig lite förargad över alla fotografer som springer (eller skulle vilja springa) på lektionerna - det bara stör undervisningen.

När vi var redo att börja delade jag ut lappar åt var och en med siffrorna 1-11 samt en lapp med bokstaven "M". Sedan fick gästerna anlända en och en och alla agera i hotellet. Maskoten kom också in då alla gästerna anlönt. Jag satt mig nära datorn och kunde således se till att det fanns mystisk mördarmusik (Cluedo playlist på Spotify, mest Sherlockmusik) med lämplig ljudvolym. Jag gjorde med munnen även ljud till hissen då folk åkte upp och ner.

Efter kanske 10 minuter så ropade jag ut det första numret och streckade även över detsamma på en papperslapp för att bättre ha koll på hur många som fanns kvar (vilket jag iofs nog också såg med ögonen i rummet). Den som hade numret jag ropade skulle hitta ett lämpligt sätt att dö på och så skulle de andra förstås reagera på det.

Så "dog" gäster och personal mystiskt, en efter en med lagom långa intervall..jag måttade så gott jag kunde (och lyckades bra) för att det inte skulle bli för stökigt men så att vi ändå skulle hinna städa undan sen. De som dött blev bortsläpade till ett lämpligt ställe vid borte väggen där det fanns ett draperi. Därifrån kunde de kika fram och se på föreställningen, fast de var döda.

I något skede sänkte jag också belysningen och sa att det blev kväll för att ge skådespelarna i hotellet lite inspiration till nya handlingar. Jag uppmuntrade dem ett par gånger med instruktioner att vara lite mer rädda och mistänksamma, låta hotelldirektören vara mer upprörd över hotellets rykte.

När det bara fanns tre "levande" skådespelare kvar på scenen (varav en var mördaren, men jag visste inte vem eftersom jag delat ut lapparna i blindo) så anträdde jag själv scenen som poliskommissarie. Jag påstod att jag fått rapporter om att människor dör på hotellet, upptäckte ett lik och så hoppade jag ganska abrupt till rättegången och höjde ljuset igen. Den här övergången kunde säkert göras lite smidigare om man har mer tid på sig. T.ex. kunde polisen kanske vara en av gästerna också och inte kunna vara en av de som blir mördade.

Under rättegången ställde jag upp de tre överlevande: städerskan, en av turisterna och hotelldirektören. De som dött fick komma fram och agera jury. Jag som åklagare (och njutande i fulla drag) fick försöka hitta på motiv för var och en och anklaga dem för att vara mördare - de i sin tur fick försvara sig..det gick ganska smidigt och bra fast vi inte här hade bestämda talturer.

Juryn fick slutligen rösta på vem de trodde att var mördaren och jag förkunnade domen (hittade denna gång på att hon måste se på gamla tv-serier tills ögonen torkade ut). Jag befallde henne att säga vad det stod på hennes lapp..och det visade sig att juryn dömt

FEL person! Den riktiga mördaren var städaren.

Städaren spelades händelsevis av den ena av de elever som var väldigt verbal, snabbtänkt och teaterintresserad - hon berättade att hon försökt göra scenen bättre genom att låtsas förgifta folk i smyg. Det var ett bra tips - vet man att man är mördare så kan man just göra så tycker jag, hitta ett på ett sätt hur man som sin karaktär i smyg kan mörda de andra.

Efter domen samlades vi i ring och diskuterade lite - var det något som var dåligt, något som inte funkade? Något som var kul, något som funkade bra? De som "dött" hade inte haft tråkigt som jag befارade, de hade tyckt att det var kul att se på från draperiet. Turisten tyckte det var roligt att stå som anklagad i domstolen.

Att städa undan gick väldigt effektivt med gemensamma krafter, jag tror att på 10 minuter så hade vi återställt allt som tagit en halvtimme att bygga upp. Det blev tid till att spela Blinkmördare (eller i vårt fall: tungmördare) som eleverna så gärna ville. De två som var snabbast att markera fick vara poliser i de två gånger vi spelade. Jag målade kryss på ryggen på ett par elever som haft en mer lågmäld roll i gruppen och lät dem här ha initiativet.

I slutet av timmen var L besviken och lite arg för att han inte fått vara mördare under de två gånger jag träffat gruppen. Jag försökte trösta honom med att vi kunde leka Blinkmördare om jag träffar honom på Folkhälsan i höst.

13.6.2018 Grupp D, träff 2

Tid: kl 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: J

Deltagare: Grupp D. 12 finskspråkiga elever i åldern 7-9 varav varav fyra pojkar.

Plan	Förverkligande
Lektion 1 (60 min) 1. Samling (5 min) 2. Planera uppvisningen (10 min) 3. Stolstaty där en går ut och ska komma in och gissa (10 min) 4. Pantomim-tävling (35 min) Lektion 2 (90 min) 1. Öva entréer och sortier (10 min)	Lektion 1 (60 min) 1. (0)Samling (10 min) 2. (0)Planera uppvisningen (10 min) 3. (+)Pantomim-tävling (40 min) Lektion 2 (90 min) 1. (0)Öva entréer (30 min) a. Alla får stiga fram i en öppning mellan draperiet,

<ul style="list-style-type: none"> a. Alla får komma fram bakom en skärm b. Presentera sig c. Gå tillbaka igen <p>2. Öva entréer vid dörren (10 min)</p> <p>3. Öva fokuspunkt (10 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Dela in i par b. Skicka ut assistent c. Sitt på golvet och prata med varandra d. Fokuspunkt till ena i paret: dörren e. Assistenten kommer in <p>4. Scener med rekvisita och villkor (60 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Ställer en fråga till publiken så att de måste svara på den b. En som är glad de andra är ledsna el en som är ledsen, de andra glada c. En bänk <p>5. Blinkmördare (15 min)</p>	<p>göra något t.ex. hälsa och sedan gå vidare.</p> <ul style="list-style-type: none"> b. Först på ett osäkert sätt c. Sedan på ett självsäkert sätt <p>2. (0)Scener med rekvisita och villkor (60 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Ställer en fråga till publiken så att de måste svara på den b. En som är glad de andra är ledsna el en som är ledsen, de andra glada c. En bänk
---	---

Jag började med att igen låta barnen skriva sitt namn på tejpbitar och sätta på sina kläder. Det tog en stund med bara en tusch och tejprulle men jag tror det verkade lugnande för eleverna att få sitta och prata en stund innan vi satt i gång.

Pantomim-tävlingen fungerade ganska bra förutom att två av pojkarna (Oscar och Vilho) kom fram och tog på mina instrument innan jag gett tillåtelse till det. Tydliga tecken på att inte kunna behärska sina impulser. Jag lät då de grupperna som väntat och lyssnat vara de som fick välja först.

Som bekant från förra gången var det här en väldigt rastlös grupp. Tre pojkar stod för det mest störande beteendet (springa omkring, gömma sig, prata, leka, ta mina saker, hoppa ut genom fönstret) vilket gjorde att allt tog längre än det skulle behöva ta. Efter otaliga tillsägelser bad jag till slut två av dem att stanna i soffan i korridoren en stund tills de lugnat ner sig medan vi andra övade klart entréerna. Även då kunde de inte hålla sig från att rycka i dörren.

Pga tidsförlusterna hann vi inte se på entréer så mycket som jag hade tänkt, och inte överhuvudtaget på fokuspunkter.

Min tanke med att se på ingångar (och utgångar och fokuspunkter om vi hade hunnit) var att ge eleverna mer verktyg att arbeta med då vi skulle göra scener under den andra lektionen. Pga. oredan tror jag inte de kunde ta till sig så mycket av det jag hoppades lära dem och jag noterade inga speciellt tydliga entréer under deras scener.

Att under den andra lektionen förklara reglerna för scenerna tog också en ändlöst lång tid pga. att eleverna hela tiden ville prata med varandra i stället för lyssna på mig.

Det finns elever i den här gruppen som gör övningarna ordentligt och som säkert skulle vara intresserade av teater, men deras inlärningsmöjligheter förstörs av andras störande beteende. När vi gjorde scener lät jag dem själva dela in sig i grupper för att ens lite motverka detta.

Pojkgruppen var den som först började arbeta med sin scen och de som först var färdiga. En annan grupp hade, visade det sig, en väldigt lång scen (15+ min) och jag måste tyvärr till slut avbryta dem för att ge den sista gruppen möjlighet att visa sin (om resten ville se, eftersom vi gick på övertid).

13.6.2018 Grupp J, träff 2

Tid: kl 12:30-15:45

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: E

Deltagare: 12 finskspråkiga elever i åldern 10-13, ca hälften pojkar.

Plan	Utförande
Lektion 1 (90 min) 1. Samling (5 min) 2. Uppvisningen (10 min) 3. Stolstaty, en ute och får gissa (10 min) a. Stolen kan vändas hur som helst 4. Gör bykaraktärer a. Yrke, gång, tal b. Huvudbonader 5. Ihmissusi (45 min) 6. Öva entréer och sortier (10 min) a. Alla får komma fram bakom en skärm b. Presentera sig c. Gå tillbaka igen 7. Öva entréer vid dörren (10 min) 8. Öva fokuspunkt (10 min) a. Dela in i par b. Skicka ut assistent	Lektion 1 (90 min) 1. (0)Samling (10 min) 2. (0)Stolstaty, en ute och får gissa (30 min) a. Stolen kan vändas hur som helst 3. (0)Uppvisningen (10 min) 4. (+)Gör bykaraktärer (20 min) a. Två plagg b. Yrke, gång, tal, ålder, namn 5. (+)Två karaktärer möts (20 min) a. Två led b. Två kommer från varsitt håll, möts och interagerar Lektion 2 (60 min) 1. (+)Ihmissusi (60 min)

<ul style="list-style-type: none"> c. Sitt på golvet och prata med varandra d. Fokuspunkt till ena i paret: dörren e. Assistenten kommer in <p>Lektion 2 (60 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Scener med rekvisita och villkor (55 min) <ul style="list-style-type: none"> a. En bänk b. En glad resten ledsna eller tvärtom c. En berättare d. En fråga till publiken (vänta på svar) 2. Blinkmördare (15 min) 	
--	--

Vi började lugnt med tejprulle och namn igen men det var sedan svårt att få gruppen att samarbeta. De kom ingenstans med stolstatyn och jag märkte en tendens att de högljudda pojkarna som även sinsemellan hade svårt att fokusera dominerade situationen och flickorna ställde sig vid sidan om och ville ogärna delta, jag fick nån kommentar om att pojkarna snarare betedde sig som djur än som människor. För att råda bot på problemet erbjöd jag gruppen att ha en regissör och en driftig pojke tog på sig ansvaret. Under hans detaljstyrande ledning började statyn formas, även om det gick väldigt långsamt. Det var en värld ifrån den samarbetsnivå som jag sett med den yngre grupp F då de gjorde samma övning.

Väntande utanför klassrummet ställde sig assistenten E kritisk till min Stolstaty-övning, som hon ansåg för svår för denna grupp. Jag försvarade mig med att jag sett andra grupper klara övningen och att den därför borde vara möjlig också för denna grupp. E gjorde ett motförslag och beskrev en övning där en person ställer sig på golvet och gör en abstrakt, upprepad rörelse, en annan går in och lägger till en annan upprepad rörelse och en tredje ställer sig och försöker förklara vad det är för en maskin och vad den kan användas till. Det är i sig en bra övning men jag ville inte avbryta det arbete som påbörjats och hade förhoppningen att gruppen skulle utvecklas lite om jag lät dem arbeta lite till med Stolstatyn. Es förslag har också nackdelen att det endast är tre-fyra personer åt gången som arbetar, medan alla (utom den som väntar utanför) är engagerade i Stolstaty-övningen.

Jag fick gå emellan och minska på detaljstyrningen - "regissören" hade satt en grund med några personer och jag uppmanade de andra att tänka lite själva och koppla ihop sig med resten av statyn. Det tog ändå tid och var väldigt högljutt och kaotiskt pga. mångas ointresse men de lyckades till slut och när E kom in och beskrev det hon såg (en kejsare som skyddades av sina livvakter då han utsattes för ett uppror) var det tydligt att barnen hade gjort en ganska bra staty.

Vi bytte tittare och regissör och gjorde statyn ytterligare två gånger. Under övingen var det en elev som ville göra en lek som heter "snabbast i västern" eller nåt ditåt. För att inte distrahera honom och de andra från Stolstaty-arbetet bad jag assistent E förklara leken åt mig utanför klassrummet medan gruppen byggde sin staty.

Leken går till så att en står i mitten och resten runt om. Den som är i mitten "drar" och "skjuter" på någon som duckar och så skjuter de två som står på varsin sida om den personen på varandra. Jag frågade E om hon ansåg att leken hade ett teatervärde och hon medgav att den nog skulle passa bäst som uppvärmning. Eftersom vi redan förlorat så mycket tid och jag använde Stolstaty-övningen som uppvärmning, beslöt jag här att neka förslaget. När vi samlades efter stolstatyn tog jag upp elevens förslag och förklarade varför jag den här gången förkastade det. Om jag skulle arbeta med gruppen igen skulle jag dock använda mig av övningen som uppvärmning med dem.

Jag övade uppvisningsgången (Zombieninjur) med eleverna både inomhus och på gården men när vi gick in från att ha gått igenom det så var jag rådvill. Vi hade använt betydligt mer tid än jag tänkt mig och jag hade svårt att se vilket som var nästa logiska steg, då vi bara hade sådär 45 minuter kvar av den första lektionen. En del elever ville göra scener som vi gjorde förra gången men jag hade ju planerat att göra Varulv med dem, vilket jag var ganska säker på att de skulle tycka om.. Att öva ingångar skulle skjuta förbi målet lite.

Så jag improviserade. Åter tog det väldigt lång tid att förklara åt eleverna pga. deras ständiga avbrott men jag bad dem tänka på en liten by någonstans högt uppe bland bergen och frågade vilka som kunde bo i en sån by, vilka yrken som fanns där. Jag började få förslag och så lät jag eleverna gå och välja två plagg/person och klä ut sig till karaktären de beskrivit.

När eleverna kom tillbaka fick de först gå runt i rummet, experimentera för att hitta en gång, tänka på hur de lät, vad de hette, hur gamla de var. Jag lät även assistenten delta för att jag visste att hon gärna ville och för att jag ville att också hon skulle vara glad. Dessutom tänkte jag att hon kanske kunde stöda barnen genom exempel.

När alla var på plats delade jag gruppen i två led och lät dem mötas i sina karaktärer på det viset att de möttes på scenen och var på väg åt olika håll. Resten fick vara publik och se på. När alla varit uppe en gång lät jag de som ville gå upp och möta någon en gång till. Vi prövade också lite vad som hände med tre personer, och vad som hände då Es karaktär blev knockad och låg kvar.

Så blev det lunch och jag kände mig nöjd och glad över tidsanvändningen och det engagemang som de flesta eleverna nu visade i det vi gjorde.

Under lektion två medan eleverna tog på sig sina rollkläder använde jag skärmar, stolar och ljus för att skapa ett spännande utrymme åt oss. Jag samlade alla och förklarade reglerna till Varulv - det tog frustrerande länge och eleverna hade väldigt många frågor, vissa som jag fick svara på flera gånger. När vi började så fick vi avbryta och börja om för att en elev hade tydligen inte sett att den hade ett svart kort i stället för ett rött.

Någon elev bad att jag skulle stänga av den spännande musiken (Scary instrumental music, Youtube) men det visade sig att det var för att hon blev full i skratt. Men när hennes skrattattack gått över kunde jag använda musiken fritt under spelets gång.

Andra gången gick det bättre och jag upplevde att eleverna gjorde spelet ordentligt, utan att fuska. Det var ganska få bybor i liv innan de fick kål på den sista varulven, men byborna vann alltså denna gång. Även här fick jag orsak att känna mig nöjd för jag prickade tiden perfekt och E sa åt mig efteråt att jag hade gjort det bra, att det varit "intensivt". Eleverna verkade också väldigt nöjda, vilket jag nästan räknat med. MEN - man vet aldrig hur det ska gå och det här var faktiskt första gången som jag försökte dra Varulv på finska!

14.6.2018 Grupp F, träff 2

Tid: kl 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: S

Deltagare: 11 finskspråkiga elever i åldern 7-9, bara flickor.

Planering	Genomförande
<p>Lektion 1 (60 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Samling (10 min) 2. Lännen nopein (10 min) <ol style="list-style-type: none"> a. Sitter i en ring, sheriffen står i mitten b. Drar, skjuter och en ska ducka eller åker ut c. De på varsin sida om den som lyckas ducka ska säga den andras namn, den som är sist åker ut 3. <i>Reserv: Springtävling där den som är långsammast leder och vinner (10 min)</i> 4. <i>Reserv 2: Swish bang boing</i> 5. Planera uppvisningen (15 min) 6. Öva och visa scenerna (25 min) (kan ev. gå över på lektion 2) <p>Lektion 2 (90 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gör bykaraktärer (20 min) 	<p>Lektion 1 (60 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Samling (5 min) 2. (0)Lännen nopein (10 min) <ol style="list-style-type: none"> a. Sitter i en ring, sheriffen står i mitten b. Drar, skjuter och en ska ducka eller åker ut c. De på varsin sida om den som lyckas ducka ska säga den andras namn, den som är sist åker ut 3. (0)Planera uppvisningen (10 min) 4. (+)Öva scenerna (30 min) <p>Lektion 2 (90 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. (+)Öva och visa scenerna (30 min) 2. (+)Gör bykaraktärer (30 min) <ol style="list-style-type: none"> a. Två-tre plagg b. Yrke, gång, tal, ålder, namn 3. (+)Rör oss i rummet, möter varandra, improviserar (30 min)

<ul style="list-style-type: none"> a. Två plagg b. Yrke, gång, tal, ålder, namn 	
<ul style="list-style-type: none"> 2. Två karaktärer möts (20 min) <ul style="list-style-type: none"> a. Två led b. Två kommer från varsitt håll, möts och interagerar 3. Varulv (50 min) 	

Assistent S kom en halvtimme sent igen, kanske det är precis som det skall vara? Jag behövde hur som helst inte henne, i den här gruppen har jag klarat mig ganska bra ensam också.

Jag testade för första gången "Lännen nopein" med den här gruppen. Några hade lekt den förut och kunde hjälpa mig lite med hur det skulle gå till. När jag beskrev den senare åt assistent E sa hon att hon lekt den bara så att de som är på varsin sida ska skjuta mot varandra och se vem som är snabbast. Jag tror jag föredrar den med namn för då är det svårare och man lär sig samtidigt allas namn.

Barnen var ivriga på att arbeta vidare med sina scener så vi gjorde det. De hade mycket att öva - en flicka var borta och någon som inte var med förra gången var med nu..så det ändrade gruppkonstellationerna litet. Jag tittade på scenerna och gav feedback om positionering. När barnen gör scener tänker de sällan på att de ska visas upp - de leker och tänker bara på de deltagare som är just där och då. Det mest märkbara resultatet är att eleverna oftast talar med väldigt låg volym på scen.

Jag ändrade mig under pausen angående min planering: barnen var kanske för små för att spela Varulv ändå. Det kunde vara skrämmande för någon. Så vi skapade våra bykaraktärer och improviserade i grupp. Nån var städare och städade i skolan, nån var katt, nån var mamma, nån var barn/elev, nån var en tant, nån var frisörens assistent, nån var kattens ägare etc. L som väldigt gärna ville ha en frisörsalong fick också ha det mha. ett par stolar, en borste och en spegel fast jag först tänkt att vi låter bli rekvisita och specifika platser för att spara tid. Efter en stund av allmänna möten tog Keksi som är en handlingskraftig elev tag i situationen och skapade en gemensam händelse (hon var lärarinna på byskolan och det skulle var nån slags uppvisning/avslutning med tårta - och så stal nån tårtan och den blev en himla fartfylld jakt på tjuven.

Jag var själv med i improvisationen och spelade en läspande präst. Jag gick omkring och pratade med alla.

14.6.2018 Grupp K, träff 2

Tid: kl 12:30-15:45

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: E

Deltagare: 15 st finskspråkiga elever i åldern 10-13. Fyra pojkar, resten flickor.

Planering	Genomförande
<p>Lektion 1 (90 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Samling (10 min) 2. Forma tillsammans: flygplan, elefant (10 min) 3. Stolstaty, en ute och får gissa (15 min) <ol style="list-style-type: none"> a. Stolen kan vändas hur som helst b. Assistenten ute första gången 4. Uppvisningen (10 min) 5. Gör bykaraktärer (20 min) <ol style="list-style-type: none"> a. Yrke, gång, röst, namn, ålder b. Två plagg 6. Möten: karaktärerna möter varandra (långsidan denna gång?) (20 min) 7. <i>Reserv: öva ingångar (rädd, stolt)</i> <p>Lektion 2 (60 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Varulv (60 min) 	<p>Lektion 1 (90 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Samling (5 min) 2. (0)Forma tillsammans: flygplan, elefant (15 min) 3. (0)Uppvisningen (10 min) 4. (+)Gör bykaraktärer (20 min) <ol style="list-style-type: none"> a. Yrke, gång, röst, namn, ålder b. Två-tre plagg, kanske en sak 8. (0)Presentera i cirkel, vem är man? (10 min) 9. (+)Interagera fritt, hälsa på varandra (10 min) 10. (+)Gång: gå över scenen längs långsidan, med karaktärens gång (10 min) 11. (0)Möten: karaktärerna möter varandra (20 min) 12. (0)Fritt interagerande (5 min) <p>Lektion 2 (60 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. (+)Varulv (55 min)

Gaby var med och betraktade mig under den här gruppträffen. Det gick bra, jag tänkte inte så mycket på att hon var där utan kunde vara som jag brukar. Jag presenterade henne kort i början så de visste vem hon var och varför hon var där.

Gruppen hade lite samarbetsproblem under "forma tillsammans", men fast det gick lite långsamt så lyckades de ändå forma det de skulle. Ett par flickor som var motorer till flygplanet ville sätta till en rörelse där, men de gjorde det på två olika sätt - snyggt! Och en påminnelse att man kan ha en rörelse också i statyn.

Vi övade fredagsuppvisningen en gång ute och gruppen hittade även på något slags stridsrop.

Barnen var ivriga på att göra sina bykaraktärer och de gjorde mycket fina gånger som de visade upp i tur och ordning. Lite skrämmande var O:s karaktär Bob The Builder som var deprimerad och självmordsbenägen och farlig. Han verkade själv tycka att det var en rolig karaktär att spela. Jag delade in gruppen på varsin sida av rummet och sen fick man

komma från varsitt håll och hälsa och mötas i mitten. Det fungerade sådär, några vågade inte men jag tvingade dem inte. Assistent E var också en karaktär.

Andra lektionen tog jag tid på mig att förklara Varulv-reglerna. Vi startade om ett par gånger (en gång ville O inte vara varulv och visade också sitt kort åt sin granne i misstag), en annan gång visste inte en spelare att den var varulv) innan vi kom igång på riktigt och spelade i den här gruppen med fyra varulvar.

Jag lyckades tajma spelet ganska bra och byborna vann även denna gång. Med fem minuter kvar skulle vi kanske haft tid för en väldigt kort avslutande diskussion men jag valde att i stället låta dem föra bort sina scenkläder och avsluta för att luften i rummet var ganska dålig pga. avloppsarbeten på gården.

15.6.2018 Grupp A, träff 2

Tid: 9-12:15

Plats: Taikon, sal 2

Assistent: C

Deltagare: Grupp A, 15 svenskspråkiga elever i åldern 7-9. Två pojkar, resten flickor.

Planering	Genomförande
Lektion 1 inne (90 min) <ol style="list-style-type: none">1. Samling (5 min)2. Blinkmördare (15 min)3. Pantomim-tävling (30 min)4. Diskussion: vad är en äventyrare? (5 min)5. Skapa egna äventyrare - två plagg/person eller ett plagg och en sak (35 min)<ol style="list-style-type: none">a. Gå omkring, prata med varandra om era senaste äventyr - skryt så mycket som möjligt!b. Jag ger en boll till en av deltagarna - om någon vill ha den så rör man i den och så måste man förklara åt de andra varför man behöver den Förbered Äventyrsbana (45 min)	Lektion 1 inne (100 min) <ol style="list-style-type: none">1. Samling (5 min)2. (+)Blinkmördare (15 min)3. (+)Pantomim-tävling (35 min)4. (0)Diskussion: vad är en äventyrare? (5 min)5. (+)Skapa egna äventyrare - två plagg/person eller ett plagg och en sak (40 min)<ol style="list-style-type: none">a. Gå omkring, prata med varandra om era senaste äventyr - skryt så mycket som möjligt!b. Äventyra i tunnelnc. Samlas kring brasan och berätta lite vad ni sett Förbered Äventyrsbana (45 min) Lektion 2 ute (50 min) <ol style="list-style-type: none">1. (+)Äventyrsbana (40 min)

<p>Lektion 2 ute (60 min)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Äventyrsbana (30 min) 2. Vill de ändra på banan, göra en ny? (15 min) 3. Uppvisningen (10 min) 4. Avslutning (5 min) <p><i>Reserv: Forma tillsammans, på gräset (10 min)</i> <i>Reserv: Swish bang boing (10 min)</i> <i>Reserv: Har de nån lek?</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. (-)Uppvisningen (5 min) 3. (-)Avslutning (5 min)
---	--

Plan för äventyrsbanan, skriven natten innan:

Äventyrsbana

1. Kolla om nån har ont och inte kan klättra? Den kan isf. vara i slottet och bli räddad om den hellre vill, eller hjälpa jättarna
2. Genom "djungeln"
3. (Byt roll till jätten) - passera gungorna. När alla passerat kan jag byta till äventyrare igen och följa med dem.
4. Klättra längs kanten till mittdörrens trappa
5. Assistenten är där och äventyrarna måste vinna i sten-sax-påse (en av dem mot jätte-assistenten) för att komma vidare - annars måste de springa till huvudingången-trappan och försöka igen
6. När de vunnit fortsätter de längs kanten till trappan längst bort och assistenten flyttar sig med gruppen för att försäkra sig om att ingen slår sig ihjäl
7. Det är lite högt här efter trappan men äventyrarna måste ta sig en och en till staketet tills de alla är på/vid staketet. (*Kanske det finns en lättare väg gjord av cykelställningar och en matta under*).
8. När alla kommit till staketet är de i den sovande jättens rike och assistenten blir också äventyrare. Härifrån behöver de komma vidare men dörren är låst. Nyckeln finns under den sovande jätten. De måste försöka ta nyckeln men om han vaknar till och ser någon röra sig så måste de gå tillbaka till staketet ("mormors nycklar").
9. När de öppnat grinden måste de ta sig vidare MEN precis utanför grinden är ett stort stup (asfalten). Här kan man göra en bro genom att en och en hålla i varandras armar och komma längre och längre tills en rör i trädet på andra sidan.
10. Från trädet kan de följa ett streck eller ett snöre eller ett rep till sandlådan. På stubben vid sandlådan sitter en varelse som retas med äventyrarna då han säger att han vet vägen vidare.
11. Sandlådsgubben kan gå med på att berätta hur de kommer vidare om de sjunger en sång
12. Sen hittar Sandlådsgubben på ännu en utmaning - de måste hitta hans fyra hemliga saker i kvicksanden

13. Om någon går i sandlådan=fastnar i kvicksanden så behövs det två för att dra loss den igen
14. När Sandlådsgubben fått sina saker är han nöjd och skickar barnen vidare till "kompassen": "Sitt på öst och sitt på väst, då klarar ni er allra bäst. Om ni sannar mina ord så gå från syd över mot nord!"
15. När barnen passerat Sandlådsgubben kan han bli en äventyrare igen
16. Lite streck från kompassen till trädet och från trädet till gungbrädan. Här ska barnen gå över gungbrädan, EN i taget! Assistenten kan hjälpa om det behövs.
17. Från gungbrädan till nästa träd och från trädet på nåt underligt vänster till slottet och så är man äntligen framme och kan hitta skatten! Skatten som är frukt kanske om jag hinner köpa den och stoppa den i en väska.

Jag försökte göra mig påmind om barnens namn då C kollade namnlistan. Det blev en grej och barnen ville testa mig om jag lärt mig namnen. Det var väldigt svårt eftersom det skedde ett par störande moment då Tor kom in och skulle börja ta loss nå ljudsystem (jag bad honom komma då vi hade paus) och William kom sent till lektionen. Så jag var rätt usel på namnen men lärde mig ändå några få: (Eevi, Ellen, Alva, Nova, Sampo, William, Bianca...åtminstone).

Jag lekte Blinkmördare (tungmördare) som uppvärmning för att alla andra grupper tyckt om den här leken. A-gruppen var inget undantag - vi lekte den tre gånger men då var det ännu åtta stycken som ville vara detektiv. Jag övertalade dem att lämna leken för att också hinna göra annat idag.

Pantomim-leken tog en stund att förklara (demonstrerade också själv med ordet "apa") men barnen tyckte den var ganska rolig. När jag frågade om de ville köra ett varv till så ville de det.

I slutet av pantomimleken insåg jag att jag gjort ett tankefel - lektionen slutade ju inte 11:15 utan 10:30. Jag frågade Mia om jag fick förlänga den första lektionen med tio minuter och förkorta den andra med tio, och det fick jag.

..så vi hann göra lite i alla fall. Vi satt oss ned och diskuterade vad en äventyrare är. Vad har de på sig? Vad har de för saker? Vad gör en äventyrare? Känner ni till någon sån? Är det nå skillnad mellan flickor och pojkar vad gäller äventyrare?

När vi kommit in i tankevärlden lite lät jag barnen gå och leta lite kläder och saker åt sig. I klassrummet fick jag en ingivelse och drog det långa, svarta draperiet runt halva rummet. Det fick bli en spännande tunnel, och när äventyrarna kommit igång lite (jag spelade halvhjärtat med i en roll som ett 2000 år gammalt talande träd) lät jag barnen gå igenom tunneln en åt gången eller i par. Så satt vi oss ned tillsammans vid lägerelden (ett av barnen hämtade pinnar som vi kunde kasta på) och pratade lite om våra äventyr.

Sen blev det paus och jag städade upp rummet för Tittes grupp.

Under pausen hade jag fullt upp från början till slut med att skapa äventyrsbanan. Jag knöt snören som jag kunde sätta fast låset i, hittade en uteakromatta, knöt upp ett rep som mina föräldrar kom med, gömde skatter i sandlådan, gömde skatten i en påse på

klätterställningen, satt tejp med vädersträcken på "kompassgungan", drog lite streck på marken och gjorde i ordning mina olika mössor.

Äventyrsbanan gick väldigt bra, barnen verkade tycka om det och Gaby gav mycket positiv kritik. På slutet blev det lite mindre tid än jag tänkt (pga. att vi lånade tid till första timmen) så vi hann inte se på uppvisningen så mycket som jag ville, och barnen hann inte lösa stjärnpusslet som jag satt i tygpåsen. De fick dock behålla pusslet, att lösa eller att ha som minne. Det blev heller inte någon avslutningsdiskussion och det var allmänt rörigt eftersom det kom ut andra grupper på gården och började stimma runt och öva sitt inför uppvisningen samma dag.

Dramaarbete med ÅK6 - planeringar och rapporter

Innehållsförteckning

Lektion 1, 8.10	2
Lektion 2, 22.10	4
Lektion 3, 29.10	5
Lektion 4, 5.11	6
Lektion 5, 12.11	7
Lektion 7, 26.11	8
Lektion 14, 18.3	8
Lektion 15, 25.3	10
Lektion 16, 1.4	11
Lektion 17, 8.4	13
Lektion 18, 15.4	15
Lektion 19, 29.4	16
Lektion 20, 6.5	17
Lektion 21, 13.5	17

Lektion 1, 8.10

Total tid: 90 minuter

Synopsis: Första träffen, uppvärmning, teaterlekar, story till föreställningen

Läxa: Karaktärer till varulvs-byn

Efter lektionen:

Gymnastiklektionen slutade kl 12, så jag hade en kvart att förbereda utrymmet. Gymnastikläraren lät mig använda gymnastikförrådet och rektorn var på plats och hjälpte mig reda ut belysningen - nästa gång ska vi se om vi kan få strålkastare i bruk också. Takbelysningen var väldigt stark så jag öppnade gardinerna för att få in det naturliga ljuset, och använde så lite av takbelysningen som möjligt.

Barnen kom direkt från sin lektion som slutade 14:15. En lång skoldag för dem mao. Jag uppmanade dem att ta med sig någon frukt som de kan äta under samlingen.

Det var alltså första mötet med gruppen. 12 barn kom dit och de var glada och positiva till att prova på teater. Jag gjorde mitt bästa för att lära mig deras namn och var på god väg då lektionen slutade. De flesta hade inga specifika förväntningar på klubben, en del tänkte att vi skulle göra en julpjäs. Många hade gått på dramaklubb via skolan tidigare. Läraren för en av de klubbarna heter kanske Cajsa nånting?

Barnen var förståeligt en smula vilda och busiga men de skärpte sig nog när jag vänligt bad dem att inte störa de andra.

Jag hade läsk med mig till cocktailpartyt, det var uppskattat och kanske nog också behövligt för att barnen skulle få lite ny energi till eftermiddagen.

I slutet av lektionen fick alla säga ett ord eller en mening om klubben. De allra flesta tyckte det var kul, bra, ok. Ett par stycken gav väldigt positiv feedback. Blev glad av då Aspelin sa nåt i stil med "Det bästa jag nånsin gjort" :)

Planering	Förverkligande
Samling (10 min) <ul style="list-style-type: none">• Presentera mig• Namn och teatererfarenhet? (pratboll?)• Vad ska vi göra i kursen? Mål: julfesten Uppvärmning (10 min)	Samling (15 min) <ul style="list-style-type: none">• Presentera mig• Namn och vad man tror kursen handlar om• Erfarenhet av teater Uppvärmning (10 min) <ul style="list-style-type: none">• (+)Angels and demons

<ul style="list-style-type: none"> • Angels and demons • Reserv: Kodda <p>Koncentration (om behövs)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blink(tung)mördare <p>Teaterlek (30 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coctailparty <ul style="list-style-type: none"> ○ Alla får en roll att sätta i pannan ○ Går in på partyt, tar en drink ○ Pratar med varandra och samtidigt försöker man lista ut vem man själv är <ul style="list-style-type: none"> ■ Ställ frågor • Coctailparty version 2 <ul style="list-style-type: none"> ○ Alla har sin roll själv ○ Ska försöka lista ut vem andra är <p>Scener med villkor (30 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dela in i grupper om tre eller fyra • Alla gör en egen scen <ul style="list-style-type: none"> ○ Villkor: <ul style="list-style-type: none"> ■ En berättare ■ Två personer vill göra något på olika sätt ELLER två personer vill ha samma sak ■ Någon ställer en fråga till publiken <p>Läxa tills nästa gång (10 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hitta på en karaktär och ta med ett eller två plagg och kanske en sak 	<p>Koncentration (15 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> • (+)Blink(tung)mördare <p>Teaterlek (25 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> • (+)Cocktailparty <ul style="list-style-type: none"> ○ Alla får en roll att sätta i pannan ○ Går in på partyt, tar en drink ○ Pratar med varandra och samtidigt försöker man lista ut vem man själv är <ul style="list-style-type: none"> ■ Ställ frågor • (+)Cocktailparty version 2 <ul style="list-style-type: none"> ○ Alla har sin roll själv ○ Ska försöka lista ut vem andra är <p>(+)Scener med villkor (20 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dela in i grupper om tre • Alla gör en egen scen <ul style="list-style-type: none"> ○ Villkor: <ul style="list-style-type: none"> ■ En berättare ■ Två personer vill göra något på olika sätt ELLER två personer vill ha samma sak ■ Någon ställer en fråga till publiken <p>Avslutning (5 min)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ett ord eller mening, vad tyckte ni om klubben? • Läxa: Hitta på en karaktär som bor i en avlägsen by i sibirien, och ta med ett eller två plagg och kanske en sak som stöder den • Läxa: bra att ta med tomtemössa, kommer säkert att behövas
---	---

Lektion 2, 22.10

Total tid: 90 minuter

Synopsis: Samling, uppvärmning, fortsätta med scenerna och visa upp, öva by-karaktärerna

Efter lektionen:

Innan lektionen tog jag och rektorn en titt på ljusutrustningen. Det var tämligen klen med ljusgrejer, tveksamt om vi alls har någon nytta av det.

Nån var borta och nån var ny men i stort sett var alla på plats som var på plats förra gången. Jag frågade om de ville fortsätta öva och visa sina scener och då det var flera som ville det så gjorde vi det.

Barnen jobbade i fyra grupper och jag såg ett genomdrag / grupp och gav feedback på positionering och publikkontakt. Barnen visade upp sina scener och vi diskuterade dem lite.

Sedan fick de öva på att gå omkring med sina karaktärer och försöka hitta en röst till dem. Jag uppmuntrade kort till att låta nån viss kroppsdel leda i gången. Barnen pratade med varandra och improviserade i salen.

Planering	Förverkligande
<ul style="list-style-type: none">• Samling (10 min)<ul style="list-style-type: none">◦ Barnen får äta frukt om de har med• 14:25 Uppvärmning (15 min)<ul style="list-style-type: none">◦ Kodda med sitta på golvet då man är bränd?◦ Annars ring på ring-lek eller Samurai• 14:40 Öva och visa upp scenerna från förra gången (30 min)<ul style="list-style-type: none">◦ En berättare◦ Två personer vill göra något på olika sätt ELLER två personer vill ha samma sak◦ Någon ställer en fråga till publiken• 15:10 Varulv-karaktärsförberedelser (10 min)	<ul style="list-style-type: none">• Samling (10 min)<ul style="list-style-type: none">◦ Bara en eller två hade frukt men det tog tid för alla att anlända till salen. Berättade om dagens program.• 14:25 Uppvärmning (15 min)<ul style="list-style-type: none">◦ Kodda med sitta på golvet då man är bränd◦ Annas hularing på ringen• 14:38 Öva och visa upp scenerna från förra gången (47 min)<ul style="list-style-type: none">◦ En berättare◦ Två personer vill göra något på olika sätt ELLER två personer vill ha samma sak◦ Någon ställer en fråga till publiken

<ul style="list-style-type: none"> ○ Hitta karaktären <ul style="list-style-type: none"> ■ Gång <ul style="list-style-type: none"> ● Prova låta en kroppsdel leda ■ Röst <ul style="list-style-type: none"> ● Prova olika röster ● 15:25 Möten (20 min) <ul style="list-style-type: none"> ■ Karaktärerna kommer från varsitt håll och möter varandra ■ Det finns ett föremål som båda vill ha? ■ Båda vill sitta på samma stol? ● 15:40 Samling (5 min) 	<ul style="list-style-type: none"> ● 15:25 Varulv-karaktärsförberedelser (10 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ Hitta karaktären <ul style="list-style-type: none"> ■ Gång <ul style="list-style-type: none"> ● Prova låta en kroppsdel leda ■ Röst <ul style="list-style-type: none"> ● Prova olika röster ● 15:40 samling (5 min)
--	---

Lektion 3, 29.10

Ta med: rekvisita, mattan, skräcksmink, tusch, papper

Kommentarer:

Rektorn hade glömt att informera mig om att Wasa teater gav en föreställning i gymnastiksalen. Den slutade 14:15 (i verkligheten var barnen ute 14:25) och de behövde halva salen (den sidan med scenen) i 45 minuter för att röja undan. Jag beslöt att i stället använda ett klassrum.

Fyra deltagare var borta så vi var en aningen mindre grupp. Två av deltagarna måste gå 15:35.

Varulv var uppskattat. Barnen förstod reglerna och blundade ordentligt på "natten".

Plan	Förverkligande
<ul style="list-style-type: none"> ● Samling (10 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ Barnen får äta frukt om de har med ● 14:25 Uppvärmning (10 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ Swish-bang-boing ● 14:35 Karaktärsmöten (25 min) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Samling (10 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ Barnen får äta frukt om de har med ● 14:25 Uppvärmning (10 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ (0)Swish-bang-boing

<ul style="list-style-type: none"> ○ Kom från varsitt håll ○ Prata - bejaka ○ Öva prata framåt, publiken längre bak ● 15:00 Varulv (40 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ Häxan -> Tomte förmågan att skydda andra ○ Siare -> Detektiv förmågan att se vem som är vad ● 15:40 Samling (5 min) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Variationer: Vörå, Simpsons ● 14:35 Karaktärsmöten (15 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ Kom från varsitt håll ○ Prata - bejaka ○ Öva prata framåt ○ Hur reagerar man på ett föremål på marken <ul style="list-style-type: none"> ■ Pennväsare ■ Lik ● Begravning <ul style="list-style-type: none"> ○ Håll tal om den som dött ● 15:00 Varulv (40 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ Häxan -> Tomte förmågan att skydda andra ○ Siare -> Detektiv förmågan att se vem som är vad ● 15:35 Samling (5 min) <ul style="list-style-type: none"> ○ Pratade om vad vi gör nästa gång
--	---

Nästa gång:

Dela in i två grupper

- Börja planera och öva en julföreställning som är 15 min
- Vad ska vi ha med?

Lektion 4, 5.11

Hur gick det: Sagan lyckades bra, barnen lyssnade uppmärksamt och vi hade en bra (men kort) diskussion om sensmoral.

Testade lite lampor och möjligheter, diskuterade strukturen för pjäserna, övade Samurai (ingen utveckling för de tystlåtna..ännu), delade in i två grupper som började öva och planera.

- Samling (10 min)
 - Barnen får äta frukt om de har med
- 14:45 Teori
 - Berätta gamle man-sagan
 - Vad är SENSMORALEN?
 - Vad vill vi att publiken ska tänka på? (sensmoral?) Har vi nåt viktigt vi vill berätta?

- Början - mitten - slut
- Vad är det för skillnad mellan tragedi och komedi?
- Uppvärmning (10 min)
 - Samurai
- Arbeta
 - Dela in i två grupper, ungefär lika stora
 - Scenografi: något bakom?
 - Kan vi spela för mindre grupper?
 - Spela så folk sitter runt omkring?
 - Meta: kan vi lura publiken att tro att det som händer inte är en del av föreställningen?
 - Vilka saker ska vi ha med?
 - Nån gång under föreställningen kolmörkt
 - Ficklampor?
 - Hur ska vi få med publiken, interaktivt?
 - En tomt
 - Kan vi göra något som publiken inte förväntar sig?
 - Narrator?
 - Längd på föreställningen? 15-30 minuter
 - Musik - om man gör den live. Ljudeffekter?
 - Staty / frys?
- 15:40 Samling (5 min)

Lektion 5, 12.11

14:25 kom vi igång och jag berättade kort om vad vi gjorde förra gången för L som nu kommit tillbaka efter sin konvalens.

Vi körde "Samurai" som fungerade betydligt bättre denna gång.

Jag prövade en övning som jag hittade på, där en står på scenen och resten sitter i andra ändan av den stora gymnastiksalen. Jag började/demonstrerade genom att berätta något jag sett/gjort idag. Jag tog lite pauser i röst och rörelse och vände mig ibland då jag tog ny ansats. Sedan lät jag de som ville gå upp på scen och berätta något, och vi som satt så lyssnade. Sedan frågade jag om de som lyssnade hade kunnat höra den som var på scen. Vi hörde alla som provade men jag hoppas med denna övning så tankefröet att spela för och tala mot publiken.

Grupperna jobbade intensivt med sina respektive föreställningar ca 50 minuter. Jag experimenterade med parkannorna men det är otillräckligt att ha bara två stycken, går inte att täcka in alla spelytor som behövs.

Man kunde tänka sig att ha takbelysningen på när det är dag och parkannorna när det är natt. Behöver provas.

Eventuellt kan man också göra så att rigga alla parkannor till EN föreställning och köra den två gånger för skolans elever (hälften av eleverna åt gången), rigga om, och sedan köra andra föreställningen.

På slutet gav jag läxan att strukturera föreställningen i scener, skriva ned dem och mejla till mig. Första steget till att få ett slags manus.

- Samling (10 min)
 - Barnen får äta frukt om de har med
 - Uppvärmning
 - Stå på scen berätta till publiken längst bak om något som du sett idag.
 - Arbeta
 - Fortsätt arbeta i samma grupper
 - 15:40 Samling (5 min)
-

Lektion 7, 26.11

Scenkonstalumn Tobias Klemets vikarierade förra gången och det hade gått bra. Den här lektionen var ganska långt oplanerad. Jag printade ut och tog med mig en improvisationsövning som går ut på att skapa scener utan att använda ord. Jag ville att eleverna skulle tänka lite på möjligheterna som mer stillavarande eller t.o.m. statiska men framför allt ordlösa scener kan ge.

När vi började insåg jag dock att vi genast måste börja arbeta med föreställningarna för att hinna framåt med dem, så det blev ingen övning.

Eleverna övade i sina två grupper i varsin ände av salen. Men nu har de bestämt sig för att båda grupperna vill uppträda på scenen, vilket kommer att försvåra övandet eftersom grupperna då måste turas om.

I slutet av lektionen visade Koja-gruppen en scen ur sin pjäs och vi gav lite feedback på den. Roligt att se hur en av eleverna hittat rätt volym. Barnen är motiverade och intresserad av teater.

Lektion 14, 18.3

14:25-15:45 (1h 20 min)

Behöver: Spelkorten, högtalare

1. Träff - vad vill ni göra under våren? Vad hoppas ni på? (10 min)
2. Uppvärmning - kodda (15 min)

3. Hitta på karaktär med rösten, gå omkring och prata med varandra
4. Röstimpro - gör en scen (15 min)
 - a. Mörkt
 - b. Sitt på golvet
 - c. Berätta tillsammans
 - d. Narrator?
5. Varulv
 - a. Vilka karaktärer kan finnas?
 - b. Utveckla en karaktär med en annorlunda röst
 - c. Hälsa på andra, använd din röst

Reserv:

Gruppstaty

- d. En går ut och de som är kvar bildar en gruppstaty så att alla rör i någon annan
- e. Den som gått ut kommer in och kommenterar statyn, som om den var på ett museum.
- f. Statyn får innehålla en stol

Rapport

1. Träff
2. Kodda
3. Mimövning - känslominne och visa med mim, diskutera vad vi ser
4. Gruppstaty
5. Kodda med statyvariation

Skolans rektor blev tagen på säng när jag anlände. Hon hade (igen) försummat klubben och bad om ursäkt för att hon inte tänkt på att informera eleverna om att klubben var idag. Hon sprang runt i skolan och lyckades hitta fem pojkar som deltog i klubben och nu ville fortsätta, men hälften av eleverna var inte på plats.

Jag kände mig lite rådvill eftersom gruppen var för liten för att kunna spela Varulv som jag hade planerat. Jag borde ha tänkt på att planera reservaktiviteter för en mindre grupp.

Jag märkte direkt på barnen att de var ivriga på att göra nya pjäser. De hade en idé till en händelse som skulle utspela sig före deras förra pjäs och de ville sikta på en ny uppvisning i slutet av våren.

Jag tog namnen på de som var närvarande och de som de visste att skulle komma nästa gång, för att få en översikt på hur många deltagare det fanns.

Jag frågade barnen om de haft någon gymnastik idag - de hade de inte och då jag frågade om de ville värma upp med Kodda så var de genast ivriga på det (jag hade min boll med).

Efter Koddan lät jag alla ta en stund själv och tänka på något tillfälle då de blivit glada. En elev påstod att han aldrig är glad och då bad jag honom välja något tillfälle då han blivit arg eller ledsen i stället. De skulle fundera själva lite på hur de kunde visa dessa tillfällen med mim till sina kamrater.

Efter 5 min betänketid/övningstid satte vi oss tillsammans och deltagarna visade i tur och ordning sina mim-berättelser. Jag bad åskådarna berätta vad de sett och försökte hjälpa dem att fästa uppmärksamhet vid vissa saker "Såg ni vad han gjorde med händerna där?" eller "Vände han sig åt sidan? Vad hände sedan?". Sist fick den som visat berätta vad den försökt förmedla. På begäran mimade också jag en berättelse som de fick analysera på.

Efter detta gjorde vi gruppstaty-övningar. En skickades ut åt de övriga gjorde en gruppstaty med hjälp av en stol. Sedan släppte jag in den som varit utanför och den fick "gå på museum" och berätta vad den såg. Jag uppmanade eleverna att försöka hålla sina miner och attityder, så att den som kom in fick känna av "känslan" i statyn.

Gruppen gjorde en staty tillsammans som jag fick titta på. Sedan gav jag dem två ord att göra tillsammans: flygplan och elefant. De jobbade bra tillsammans som grupp.

Efter detta var jag lite rådvill igen. Vi hade en kvart kvar och jag berättade lite om hur jag beslutat göra med kursen:

Ingen uppvisning (fast jag förklarade inte varför: troligtvis skulle vi inte hinna..jag vill ha mer kontroll över tiden och mindre prestationspress)

Vi gör kortare scener/pjäser om 2-5 minuter med olika teman. Det första temat kommer att vara att göra en pjäs utan ord men där man nog får använda sig av olika ljud.

Jag frågade barnen vad de ville göra de sista 15 minutrarna och de ville spela mera Kodda. Ett av barnen kom på en bra ide: blir man träffad så fryser man i en staty i 10 sekunder. Senare ändrade vi till att man kan rädda den som blivit staty genom att sätta sin hand på dens axel och räkna till fem sekunder. Vi lämnade det öppet om man måste frysa i den form som man är i då man blir träffad, eller om man får välja.

Lektion 15, 25.3

14:25-15:45 (1h 20 min)

Plan

1. Träff
 - a. Gör en Whatsapp-grupp
 - b. Sista klubben är 13.5
 - c. Kanske inget nästa gång eller vikarie
2. Fryskodda som uppvärmning
3. Pantomim-tävling

4. Börja med ordlösa scenerna

Rapport

1. Träff
 - a. Ta telefonnummer till Whatsapp-grupp
 - b. Sista klubben är 13.5
 - c. Kanske inget nästa gång eller vikarie
2. Fryskodda som uppvärmning
3. Gruppstatyer x 3
4. Pantomim-tävling
5. Börja med ordlösa scenerna

Sju elever på plats idag, en av dem var första gången på dramaklubben. Vi gjorde tre gruppstatyer a la museum så att de som inte var på förra klubben tur vis fick gå ut och komma in och titta på statyn. Barnen var lite rastlösare än förra gången så det tog lång tid att göra statyerna. Därför bad jag dem välja en regissör som organiserade och bestämde om hur statyn skulle se ut. Jag regisserade den tredje statyn och hjälpte eleverna placera sig som om de hängde i en lång kedja längs en klippvägg. En del av barnen hade gärna gjort mera statyer men jag ansåg att det var dags att fortsätta.

Pantomim-tävlingen var en stor succé. Jag hade glömt mina "laglappar" (olika färgers figurer) hemma så jag bad i stället lagen att välja lagnamn genom att säga en färg och ett djur. Barnen ville ha fler omgångar men jag avslutade tävlingen så att det var jämnt mellan de två ledande lagen. En av deltagarna sade sig ha svårt med att förlora och kan bli på dåligt humör av tävlande så det var nog bra att vi inte fortsatte tills det fanns ett vinnarlag.

Efter pantomimtävlingen samlades vi och jag sa att de nu visat att man mycket väl kan göra sig förstådd utan att använda ord. Jag lät dem dela in sig själva i grupper (det blev samma som i Pantomimtävlingen) och gav dem i uppgift att börja skapa en ordlös scen på högst fem minuter. Man fick använda instrument eller musik från telefonen men inte göra ljud med munnen.

Grupperna jobbade bra och får fortsätta och förhoppningsvis visa scenerna nästa gång vi träffas.

Lektion 16, 1.4

14:25-15:45 (1h 20 min)

Plan

1. Träff

- a. Nån som vill med i Whatsapp-gruppen?
 2. Fryskodda som uppvärmning (15 min)
 - a. Stanna i den position man är då man blir träffad
 3. Ljudövning (10 min)
 - a. Sätt oss i cirkel och slut ögonen
 - b. Regn - fingrar mot golvet
 - c. Vind -> storm
 - d. Någon är en dörr som slår
 - e. Någon är en hund
 4. Skapa ordlösa scenerna (20 min)
 5. Visa ordlösa scenerna (10 min)
 6. Blodpotatis
 7. Gör en gruppsscen, de som inte för tillfället skådespelar får göra ljud med munnen
 - a. Kan man använda statyer?
-

Rapport

1. Träff
 - a. Nån som vill med i Whatsapp-gruppen?
2. Fryskodda som uppvärmning (15 min)
 - a. Stanna i den position man är då man blir träffad
 - b. En boll befriar
 - c. Båda bollarna bränner
3. Skapa ordlösa scenerna (40 min)
4. Visa ordlösa scenerna (10 min)
5. Blodpotatis (15 min)

Sju elever närvarande. Värmde upp med kodda och provade idag att ha två bollar. I första varianten av det så friade den ena (blåa) bollen om man kastade den på nån som blivit en "staty". Sen testade vi mer traditionell kodda så att man blir befriad om den som har bränt en blir bränd. Men båda bollarna brände.

Barnen jobbade fint i två grupper med sina ordlösa scener. Jag hade med några små instrument men den ena gruppen kom fram till att de inte behövde några. Vi använde oss bara av fönsterljus idag och jag grupperna att positionera sin publik så att fönsterljuset belyste skådespelarnas ansikten. Den ena gruppen åtminstone var inte så mottaglig för detta tänk - viktigare för dem är att få spela sina scener på scenen i gymnastiksalen. De tycks gilla den främst eftersom där finns in/utgångar på sidorna. Barnen har ännu inte fått upp ögonen för mer Brechtisk teater men det här är ingen fråga som jag behöver lösa nu. Förhoppningsvis leder deras intresse för teater dem att se föreställningar där de kan se hur proffsen löser frågorna på olika sätt. Vi har ju dessutom nu en Whatsapp-grupp där jag kan tipsa dem om pjäser som kunde vara bra att se.

Barnen visade sina scener för varandra och jag tyckte vi hade en bra diskussion där de blev ännu lite bättre på att svara på "Vad såg ni?" även om jag fick be någon av de som

just visat sin föreställning att inte genast förklara hur de TÄNKTE när de gjorde scenen utan i stället lyssna på vad publiken berättar. Jag ställde också frågan till publiken sedan att vad skulle de ge för förbättringsförslag - vad behöver vara klarare för att man som publik ska förstå vad som händer? Här var det t.ex. nån elev som stuckit fram sitt huvud genom draperiet under föreställningen vilket distraherat publiken. En annan som gått ut från scenen men sedan satt sig ned på golvet istället för att använda samma väg som den kommit in. Den andra scenen var en återgivning av en yxmördar-scen i "The Shining" och vi diskuterade att trots att den var känd och klar för eleverna som visade upp den så var mycket oklart för oss som tittade. Varför skulle t.ex. en man som sovit ruset av sig plötsligt yxmörda ett par lekande ungar? Problemet med att visa upp ett brottstycke utan ett tillräckligt "före" som förklarar personerna.

Som belöning föreslog jag att vi skulle leka Blodpotatis. Jag förklarade reglerna och hade med mig ögonbindlar och Folkhälsan-huvor. Barnen lekte leken ordentligt men den som var Blodpotatis fick korn på en annan och båda sprang i vådlig fart i riktning mot dörren, med påföljden att han som var Blodpotatis slog huvudet, troligtvis i ett handtag (högre upp) i dörren.

Han började gråta av shocken och smärtan. Jag tog en titt och såg att det blödde i pannan men höll mig lugn och sa något för att trösta och lugna honom. Jag gick ner efter första hjälp-väskan och när jag kom upp vilade killen på golvet ännu men hade återfått lugnet. Såret hade slutat blöda men jag putsade hans panna lite med antisept och satt ett plåster på.

Jag tänker, att han i nedre kanten av ögonbindeln måste sett något av sina fötter för att kunna springa så självsvådligt som han gjorde. Eller var han bara så dumdristig eller omedveten om sin egen hastighet? Det var åter en läxa för mig att barn kan göra ogenomtänkta saker och det blev ett lite snöpligt slut på vår dramaklubb denna gång.

Lektion 17, 8.4

14:25-15:45 (1h 20 min)

Min plan denna gång är att lämna de ordlösa statyerna och scenerna och börja arbeta med röster och kroppshållningar. Jag tänker mig att vi rör oss mot scenisk improvisation men jag måste försöka ta hänsyn till att jag arbetar med barn och få med lite lekfullhet också. En del av barnen vill säkert spela det utlovade Varulv-spelet redan nu men jag tror jag pantar på det till nästa gång så att flera får möjlighet att vara med.

Plan

1. Träff
2. Kodda
3. Hitta karaktärer (ta in ett par stolar, tidning, boll, annat?)
 - a. Pensionärer

- b. Babyn
 - c. Barn
 - d. Djur
 - e. Vuxna
 - f. Kvalitéer: nyfikna, glada, ledsna, arga, förslag?
 - g. Andra förslag?
4. Improscener
- a. Dejt (2 pers)
 - b. Två personer (med olika tempo) vill ha samma sak
 - c. Förhör (3 pers)
 - d. Två problem, två saker (2 pers)

Rapport

1. Träff
2. Kodda (två team, tre solo, två bollar)
3. Hitta karaktärer
 - a. Åldringar
4. Improscen - tidning och bänk
 - a. Två åldringar möts vid en parkbänk, båda vill ha tidningen - vad händer?
 - b. En åldring och en som har bråttom
5. Hitta karaktär
 - a. Hyperaktiv, nyfiken 3-4-åring
6. Improscen - två problem två saker. Miljö: öde ö
 - a. Två personer med två problem, löser varandras problem
7. Improscen - ett problem, två saker. Miljö: kryssningsfärja
8. Improscen - förhör
 - a. Förhørsledare, misstänkt, sekreterare
 - b. Förhørsledaren hotar med "Boris"
9. Slutmöte

Nu har även den tredje flickan slutat dramaklubben pga. andra fritidsaktiviteter. Hon var annars nog intresserad av teater och riktigt duktig tyckte jag. Så idag hade jag sex pojkar.

Vi hann med ganska många improscener tyckte jag, och vi hade korta diskussioner efter varje. I princip frågade jag skådespelarna om hur de upplevde att spela scenen och om något var särskilt svårt. Så frågade jag publiken om de sett något de tyckte var extra bra eller roligt.

Vi diskuterade lite olika (yttre) tempo och nyttan av att ha kontraster mellan karaktärer med olika tempo.

Vi hann t.o.m. väldigt kort börja skrapa på olika nivåer på scen då jag gav anvisningen att någon av skådespelarna i Förhørs-improvisationen hela tiden måste sitta. Nivåer (sitta, ligga, stå) är något jag tycker vi kan utforska och öva oss i senare.

Jag pratade lite med barnen och frågade om de gillade det vi gjort idag och om det är sånt som de vill göra på dramaklubben. En av eleverna sa att han slutat med teaterkursen på Taikon för han tyckte att de lekte för mycket där medan han ville göra mer seriöst teatrande. Eleverna tycker att vi håller på med rätt saker men önskade att vi skulle göra mer scener i mindre grupper, av typen som vi gjorde med den ordlösa teatern.

Lektion 18, 15.4

14:25-15:45 (1h 20 min)

Vi röstade lite på Whatsapp om vad vi skulle göra idag, och barnen valde enhälligt att göra scener i små grupper, framom Varulv-spelet! Så då gör vi scener!

Plan

1. Träff
 2. Kodda
 3. Gör scener i mindre grupper
 - a. Varje person ska ha olika tempo
 - b. Ska vi ha något tema eller helt fritt?
 - c. Roliga scener?
 4. Reserv:
 - a. Gör scen med sitta-ligga-stå
-

Vi provade kodda med tre bollar samtidigt. Först i lag och sedan alla mot alla. Kodda är en mycket populär uppvärmning i gruppen. D som slog sig förra gången kom och meddelade att han inte kunde delta idag för att han skulle till en kompis, men kommer nästa gång vi träffas. Roligt att han vill vara med ändå fast han slog sig.

Deltagarna delade in sig i två grupper: en med fyra pers och en med två. De började göra varsin scen där de fick använda valfritt antal stolar och ett föremål. Jag hade med mig några föremål hemifrån men ena gruppen ville ha en tidning (inspirerade av förra veckans improövning, gissar jag) och andra gruppen ville ha något pappersföremål (liknade något man får mat i från en snabbmatsrestaurang) som de hade med sig själva och var populärt för dagen.

Den ena gruppen behövde hjälp med att utveckla sin idé. De hade en idé om att ha en gammal/långsam karaktär och en ung/snabb som möts vid ett bord. Jag ställde frågor som: "Känner de varann?" "Var finns bordet någonstans?" för att hjälpa dem hitta en tydligare ram för scenen.

Den andra gruppen fick för sig att använda inte mindre än 26 stolar i sin scen, för att göra miljön till en restaurang. De hade fina element i scenen, jag gillade speciellt när den som

stod i kassan stirrade långt på en gamling som väldigt långsamt närmade sig dörren och kom fram till kassan.

Jag hjälpte grupperna med lite positionering och gav tips om hur de kunde vända sig mot publiken mera i sina scener.

Intressant nog ville inte grupperna visa scenerna åt varandra ännu, de tycks vara kvalitetsmedvetna och vill jobba vidare med sina scener lite till.

Rapport

1. Träff
 2. Kodda 15-20 min
 3. Gör scener i mindre grupper
 - a. Varje person ska ha olika tempo
 4. Rulla däck
 5. Efterprat
-

Lektion 19, 29.4

Planering

- Samling
- Uppvärmning
 - Kodda
- Improövning
 - Liftaren (fyra stolar, föraren ut en in, de tre i bilen härmar)
- Jobba med scenerna
 - Ett föremål
 - Bara stolar som övrig rekvisita
 - Hitta ett yttre tempo för varje karaktär (håll i ett område på skalan)

Reserv: Samurai

Övningen med "liftaren" fungerade sådär. Vi gjorde den med tal men det kanske hade varit bättre att göra den ordlöst. Blev lite väl hössligt och rörigt. Barnen hade klart en dragning till att göra den mer komplicerad och teatral än den var ämnad att vara - med liftare som dör etc.

Övningen med fönstret och tempo hade jag kunnat lämna bort, den passar inte så bra för barn eftersom man jobbar själv och bara ska fokusera på sig själv. Åtminstone två av barnen frågade båda under förra övningen och denna om vi skulle jobba med scenerna.

Efter uppvärmning och övningar hade vi en halvtimme kvar att jobba med scenerna, men jag lät det gå lite över tiden för att barnen så gärna ville öva mer.

Barnen överraskade mig då E tillverkat en hel snabbmatsmåltid av papp, riktigt fin! Han hade satt typ två timmar på att göra det, och en fin biträdesmössa åt Tim. De är tydligt intresserade av att jobba med scener med olika komponenter, inte bara skådespelarteknik.

I efterdiskussionen kom det fram att ett av barnen vill jobba mer med rekvisita och scenografi, en annan vill göra med musik och en tredje vill klä ut sig mera. Jag förklarade att vi jobbat mycket med skådespelarteknik nu..men jag måste tänka om tror jag, och bredda min tanke om vad dramaklubben ska vara för att alla ska känna att de får göra meningsfull verksamhet. Istället för att gå vidare till nya scener och skådespelartekniker, kunde vi sätta mer tid på att utveckla våra nuvarande med scenografi och ljud/musik.

Rapport

- Samling
- Uppvärmning
 - Kodda
- Improövning
 - Liftaren (fyra stolar, föraren ut en in, de tre i bilen tar härmar)
- Tempoövning
 - Sitt på en stol i salen, föreställ dig ett fönster, gå fram till fönstret i olika tempon
- Jobba med scenerna
 - TVÅ föremål
 - Bara stolar som övrig rekvisita
 - Hitta ett yttre tempo för varje karaktär (håll i ett område på skalan)
 - Karaktärerna får växla tempo med varandra, om det behövs

Lektion 20, 6.5

Uppvärmning, jobba vidare på scenerna. Tåggruppen kanske vill ha musik?

Två ur tåggruppen var borta, den tredje tittade på när andra gruppen övade och var ganska ivrig med att ge regiförslag. Han började bryta i scenerna för att ge sina förslag så stolgruppen bad honom att ge dem på slutet så att de kunde koncentrera sig på att göra genomdragen.

Stolgruppen hade gjort mer rekvisita på egen tid! Fina grejor, men jag får töja lite på begränsningarna.

Lektion 21, 13.5

Uppvärmning med kodda. Grupperna arbetade vidare med sina scener. Tåggruppen hittade på ett publikinteraktivt grepp med två olika slut och Stolgruppen hade gjort ännu mer rekvisita (en "vinylspelare" med hemligt fack för telefon!). Båda grupperna fick visa sitt arbete åt varandra och få feedback från publiken. Jag bandade scenerna med telefonen så grupperna skulle kunna få klippet som minne.

Syksy Harfin tilalla, Jussis del

Ursprungligt manus av Lotta Ventus

Renki: Jassoo, onkos lapset tulleet kylältä? Tulkaa vain lähemmäksi. Selvittelen tässä verkkoa, se on tehtävä joka kerta kun on ollut kalassa. **(näyttää miten tehdään)**

Nyt syksyllä kun sadonkorjuu on ohi alkaa silakan kalastus. Silloin mennään venekuntina kalaan. Kylän talot yhdessä omistavat veneen ja joka talosta tulee mies mukaan. Tähän aikaan vuodesta voi saada paljon silakkaa. Silakka sitten suolataan tällaisiin pyttyihin. Suolattuna silakka säilyy yli talven.

Kun ollaan kalassa viivytään poissa vain lyhyt aika, mutta talvella joskus helmi-maaliskuun aikaan lähtevät venekunnat hylkeenpyyntiin hyljeveneellä. Kevätjäillä sitten viivytään monta kuukautta ja asutaan veneessä. Joskus yövytään tällaisissa kalamajoissa, joita on siellä täällä saarissa. Mukaan otetaan paljon syötävää ja lämmintä vaatetta. Ja sitten on valkoiset vaatteet, joita pidetään kun ammutaan hylkeitä. Niin eläimet eivät erota ampujaa lumesta. Tiedättekös mitä varten hylkeitä ammutaan? Ei lihan vuoksi vaan nahan ja rasvan. Hylkeennahasta voi tehdä kenkiä ja laukkuja ja rasva nahan alla keitetään öljyksi. Oikein hieno öljy voidaan viedä ihan Pariisin kaupunkiin, missä sitten tehdään jotakin ”kosmeetikkaa”, mitähän semmoinen sitten on. Ja loppu öljy voidaan käyttää lamppuöljynä talvipimeällä.

Mutta ei niitä hylkeitä ammuta ilman pyssyjä ja ruutia. Ennen kuin saa pyssyn paukkumaan tarvitaan ruutia ja sitä varten tarvitaan salpietaria. Ja sitä taas saadaan kun kerätään lehmän pissat ja pissamullat talteen ja keitetään väkeväksi. Se taas on iso homma eikä sovi herkkänenäisille. Keitos sitten myydään Östermyyraan ruutitehtaalte tuonne Seinäjoen suunnalle.

Bearbetat manus

Jassoo, onkos lapset tulleet kylältä? Tulkaa vain lähemmäksi. Selvittelen tässä verkkoa, se on tehtävä joka kerta kun on ollut kalassa. (näyttää miten tehdään)

Nyt syksyllä kun sadonkorjuu on ohi ollaan aloitettu silakan kalastus. Menemme venekuntina kalaan.. **Tiedätekö muuten mitä venekunta on?** No, se on kun kylän talot yhdessä omistavat veneen ja joka talosta tulee yksi mies mukaan.

Tähän aikaan vuodesta voi saada paljon silakkaa. Silakka sitten suolataan tällaisiin pyttyihin. Suolattuna silakka säilyy yli talven. Ja sehän on hyvä että se säilyy, että meillä olisi talvella jotain syötävää, eikö vain?

Kun olemme kalassa viivymme poissa vain lyhyt aika, mutta talvella joskus helmi-maaliskuun aikaan lähdemme venekuntien kanssa hyljeveneellä hylkeenpyyntiin! Sitten asumme veneessä jopa kuukausia. Joskus yövytämme tällaisissa kalamajoissa, joita on siellä täällä saarissa. Mukaan otamme paljon syötävää ja tietenkin lämmintä vaatetta. Ja pitää olla valkoiset vaatteet! **Tietääkö joku miksi?**

Niin, että hyljet eivät huomaa meitä kun lähestymme! Ettei ne voi erota meitä lumesta!

Tiedätekös muuten mitä varten hylkeitä ammutaan? Ei lihan vuoksi vaan nahan ja rasvan! Hylkeennahasta voi tehdä kenkiä ja laukkuja ja rasva nahan alla keitetään öljyksi. Oikein hieno öljy voidaan viedä ihan Pariisin kaupunkiin, missä sitten tehdään jotakin ”krosmeetikkaa”...mitähän semmoinen sitten on. Ja loppu öljy voidaan käyttää lamppuöljynä talvipimeällä.

Mutta ei niitä hylkeitä ammuta ilman pyssyä. Ja ennen kuin saa pyssyn paukkumaan tarvitaan ruutia! Ja että saisi ruutia tarvitaan salpietaria! Ja sitä taas saamme kun keräämme lehmän pissat ja pissamullat talteen ja keitämme sitä

väkeväksi. Se taas on iso homma eikä sovi herkkänenäisille. Keitos sitten myymme Östermyyraan ruutitehtaalle tuonne Seinäjoen suunnalle.

Ensembleövningar på Korsholms Teater

Övningstillfälle: 17.4.2018

Plats: Korsholms vuxeninstitut, spegelsalen

Närvarande: 12 barn och vuxna + jag

Frånvarande: 6 barn och vuxna

Ja, det gör vi!

Någon ger ett förslag, t.ex. "Ska vi gräva en jättestor grop!"

Alla andra svarar: "Ja, det gör vi!" och så rusar man tillsammans till ett nytt ställe och börjar utan prat att mima rörelsen tills nån kommer med ett nytt förslag.

Namnlek (alla)

Med boll – kasta och säg ditt namn, etablera mönster. Level 2: rör på er.

NamnZombie (alla)

En är zombie och närmar sig A. A tittar på B. B räddar A genom att säga dennes namn och Zombie får gå till någon annan.

Tre saker (alla)

Alla: "Tre saker (klapp), tre saker (klapp), tre saker (klapp)"

A: "Tre saker som du gömmer under din säng!"

B: Säger tre saker, vilka som helst

Ramsan upprepas och frågan går vidare.

Rutan (alla)

Ruta på golvet. Gå in i rutan och gör/säg något, gå ut.

Ingång (alla)

Pröva på olika sätt att komma in genom dörren.

Besökare på festen (alla)

Alla får en lapp där det står vem de är. Man håller sin lapp i pannan så att andra kan se den och så går man runt och pratar med folk. Ställer frågor och konverserar utifrån vad det står på deras lapp.

Målet är att försöka klura ut vem man själv är.

Version 2: Var och en hittar själv på en beskrivning (ex. stressad, kleptoman, snäll, trött) till sig själva och försöker agera enligt den.

En går (alla)

Bara en person får gå åt gången – när den stannar fortsätter bara EN person gå. Överlåt gående genom att skapa ögonkontakt innan man stannar.

Version 2: Två personer som går pratar/sjunger/gör ljud.

Saker som något annat (alla)

Några föremål på golvet. Agera med föremålet som om det var något annat än det är och de andra får gissa vad man försöker visa.

Bara frågor (par)

Bestäm vilka ni är och varför ni möts. Improvisera en scen där ni bara får ställa frågor.

Bilscen-familj-impro

Ta fram fem stolar och placera dem som en bil. Fyra skådespelare sätter sig i bilen. De är t.ex. en familj (bestäm vilka roller) som är på väg på picknick. Det finns en ledig plats i bilen.

Ledaren ropar stopp och publiken får ge en känsla till en av skådespelarna. Scenen fortsätter.

Ledaren introducerar en liftare, men vem är det?